

**De divinatione, quae fit per astra diversum ac discrepans
duorum Catholicorum sacrae Theologiae Doctorum iudicium:
scilicet Francisci Iunctini Florentini, ac Ioannis Lensaei
Belliolani Professoris Louaniensis. : Item Diui Thomae
Aquinatis, Lucij Bellantij Senensis Physici, ac Marsilij Ficini
Philosophi, de eadem diuinatione, sententia.**

<https://hdl.handle.net/1874/437263>

DE DIVINATIONE, QVAE
FIT PER ASTRA,

DIVERSVM AC DISCREPANS DV-

ORVM CATHOLICORVM

facræ Theologiæ Doctorum
iudicium:

SCILICET

FRANCISCI IUNCTINI FLO-

rentini, ac Ioannis Lensæi Belliolani Pro-

fessoris Louaniensis.

ITEM DIVI THOMÆ AQVINATIS;

Lucij Bellantij Senensis Physici, ac Marsilij Fi-

cini Philosophi, de eadem diuina-
tione, sententia.

COLONIAE,

Apud Ludouicum Aleetorium, & hæredes

Iacobi Soteris.

Anno M. D. LXXX.

DEERSVN

NOV 10

1784

TO THE HONORABLE

THE SECRETARY OF WAR

WASHINGTON

FOR THE RECEIPT OF

THE SUM OF

ONE HUNDRED

AND FIFTY DOLLARS

PAID TO ME BY

THE SAID SECRETARY

FOR THE PAYMENT

OF MY ACCOUNT

AS AGRUED BY

THE SAID SECRETARY

AND MYSELF

IN THE YEAR

1784

IN WITNESS WHEREOF

I HAVE HEREunto

SIGNED MY NAME

AND AFFIXED MY SEAL

AT WASHINGTON

THIS Tenth DAY

OF NOVEMBER

1784

DE SVPER-
STITIONE DIVINATI-
VA EX COMPENDIO ALTE-
RIVS PARTIS, SECVNDÆ PARTIS SVM-

mæ Theologicæ Sanc. Thomæ Episco-
pi Camerini Bernardi Bonio-
nis. cap. 95.

DIVINATIO est peccatum: *Divinatio est*
quia tunc quis diuinare dicitur, peccatum.
quando indebito modo pranun-
ciationem vsurpat futurorum
euenuum. Est enim hoc propri-
um Dei, qui solus in sua eterni-
tate videt, eaque futura sunt

quasi presentia: si quis ergo pranuntiare hac præ-
sumpserit, nisi Deo reuelante, manifeste vsurpat,
quod Dei est. At si quis pronunciet ea, quæ veniunt ex
necessitate, vel vt in pluribus, quæ humana ratione
præcognosci possunt: non dicitur proprie diuinare, &
sic non est peccatum. Est autem diuinatio superstiti- *Divinatio est*
onis species, cum proueniat ex operatione demonum, *superstitio*
vel quia expresse invocantur ad manifestanda futu- *species.*
ra, vel quia ipsi demones ingerunt se vanis inquisitio-
nibus vt hominum mentes implicent vanitate. Vnde
quantum ad modum operationis ad superstitionem *Triplex ge-*
pertinet, & si finis intentus sit, ad curiositatem. *nus diuina-*
plexque est genus diuinationis. Quorum primum est *tionis.*

per manifestam demonum inuocationem, quod per-
tinet ad necromanticos, & sub hoc genere continen-
tur praestigia, mortuorum apparitiones, arreptiij,
geomantia, hydromantia, aeromantia, pyromantia,
& aruspicium, Secundum genus est per solam con-
sideratione dispositionis, vel motus alterius rei, quod
augurium dicitur, & pertinet ad augures propter a-
uium garritum. Tertium genus est, dum fit aliquid, vt
nobis occulta manifestentur, quod pertinet ad sortes:
& quamuis in omnibus praedictis sit eadem generalis

Semper illicita est diuinatione per demonum inuocationem, ratio peccandi: non tamen est eadem specialis. Multo enim grauius est inuocare demones, quam aliqua facere, quibus dignum sit, vt se in illis demones ingerat. Et semper illicita est diuinatione per demonum inuocationem, tam ex pacto expressus cum ipsis demonibus, & maxime si interuenit sacrificium, vel reuerentia; quam ex parte futuri euentus, cum demon intendat hominum perditionem ex suis responsis, etiam si aliquando vera dicat, vt ei credatur: nefas enim est, cum diuinam scripturam habeamus, vt a diabolo instruamur. Et diuina

An diuinatione per astra illicita. natio quae fit per astra, illicita est, si praecognoscere volumus medijs ipsis, quae praecognosci non possunt per ea: ingerit enim se in his operatio demonis, unde est diuinatione superstitiosa, & illicita. Nam causalitati caelestium corporum subtrahuntur omnes effectus per accidens contingentes, siue in rebus humanis, siue in naturalibus: subtrahuntur etiam actus liberi arbitrii, quod est facultas voluntatis & rationis. Intellectus autem siue ratio non est corpus nec actus organi corporei,

porei, & per consequens nec voluntas, quæ est in rati-
 one, ut patet per Phil. in 3. de Ani. Nullum autem cor-
 pus potest imprimere in rem incorpoream, unde
 impossibile est corpora cælestia directe imprimere in
 intellectum, & voluntatem, quamuis dispositiue pos-
 sint inclinare, in quantum imprimunt in corpus huma-
 num, & per consequens in vires sensitivas: nulla tamē
 necessitas per hoc imponitur libero arbitrio. Si vero
 aliquis utatur consideratione astrorum ad præcogno-
 scendum futura, quæ ex cælestibus causantur corpo-
 ribus, ut siccitas, pluuia, & similia, non erit illicita
 diuinitio. Si quis vero somnijs utatur ad præcognos-
 cenda futura, prout somnia procedunt ex reuelatio-
 ne diuina, vel ex causa naturali intrinseca, quantum
 potest se virtus talis extendere: non erit illicita diui-
 nitio. Si autem talis diuinitio causetur ex reuelati-
 one demonum, cum quibus habentur pacta ta-
 cita, vel expressa, quia talis diuinitio extenditur ad
 quod se non potest extendere, tunc erit illicita, &
 superstitiosa: nam diuinitio, quæ inuititur falsa opi-
 nioni, est illicita, unde considerare oportet causam
 somniorum, & an possit esse causa futurorum euen-
 tuum. Sic etiam dicendum est de augurijs, & omni-
 bus talibus obseruationibus exteriorum rerum: nam
 si extendantur ultra id, ad quod possunt pertingere se-
 cundū ordinem nature, vel diuinae prouidentie, semper
 sunt illicitæ & superstitiosæ. Et sortiū diuinitio est il-
 licita: actus .n. hominū, qui requiruntur ad sortes non
 subdantur dispositioni stellarū, nec etiā euentus ipsorū

An diuinitio
 per somnia sit
 licita.

Diuinitio
 per auguria
 & obseruati-
 ones, an sit li-
 cita.

An sortiū
 diuinitio sit
 illicita.

Vnde si quis utatur hoc modo, vana. & falsa est opinio, & per consequens non carens demonum suggestione: quod si non a diabolo expectetur iudicium, sed a Deo, quamuis ista fors non sit secundum se mala, potest tamen in hoc quadrupliciter in peccatum incidere. Primo, si absque vlla necessitate ad sortes recurratur: nam hoc ad Dei tentationem pertinere videtur. Vnde Ambrosius dicit super Lucam: Qui sorte eligatur, humano iudicio non comprehenditur. Secundo si quis etiam necessitate absq^{ue} reuerentia Dei sortibus utatur. Vnde super actus Apostolorum dicit Beda, Sed si qui necessitate aliqua compulsi Deum putant sortibus exemplo Apostolorum esse consulendum, videant hoc ipsos apostolos non nisi collecto fratrum coetu, & precibus ad Deum fusi, egisse. Tertio, si diuina oracula ad terrena negotia conuertantur. Quarto, si in electionibus eccle. que Spiritus sancti inspiratione fieri debent aliqui sortibus utantur, nam quando fuit per sortem ordinatus Matthias, nondum erat in eccl. plenitudo Spiritus sancti data. Si vere immineat necessitas, ut tempore pestis, quo omnes fugiunt, tunc cum debita reuerentia licet sortibus uti,

ut dicit Aug. in Epist. Ad
Honoratum.

LVCII BEL-
LANTII SENENSIS AR-
TIVM ET MEDICINAE DOCTO-
RIS RESPONSIONVM IN DISPVTATIO-

nes Ioannis Pici Mirandulæ comi-
tis, aduersus astrolo-
gos.

PROOEMIUM.

HOMERVS atque Cæcilius pessimos A veteri di-
inimicos esse prædicant, qui sub amico- Et exordi-
rum specie nos circumueniunt: qua sen- tur, ut sen-
tentia nulla salubrior præcipi potest. sim irrepæ.

Quanquam testimonio poetarum non est opus, quum
diuina veritas, vita morumq; magistra, sub ouium
pelle lupos euitari, & ne de facie iudicaremus admo-
nuerit: eos præsertim intelligendo qui sub religionis
obtentu indoctis illudentes (quum ipsi cunctas scienti-
as profiteantur, quo facilius ab imperitis dictis eorum
maior fides adhibeatur) qua animo cõceperint perni-
ciosa licet religioni aduersantia primum ordiri, de-
inde texere possint. Siquidem hoc genus inimicorum
est, quod nec auerti nec euerti facile possit, quando-
quidem ignara plebs non hos superare, sed vltro oc-
currere, ex osculari, simbriastangere contendit, arbi-
tratur enim vesanum vulgus, quum hos non intus &
in cute cognoscat qua ore proferuntur, vera ex imo

quidem corde profecta esse, quum tamen semper personati loquantur. mulierculas, cerdones, cupedinarios, quosdam etiam diuites, quos nobiles appellant, alliciant, illaqueent, ac firmiter teneant.

A periculi
magnitudi-
ne.

Hoc sane prestigium quia magno constat, imo nil reliqui facit, & altius introspectendum & diutius examinandum, nec temere admitti, sed statim in primordiis profligari debet, nec expectandum, donec fallacia per se detegatur: agitur enim cum his quam primū de penatibus nostris, de omni repub. & quod maximū est, de ipsa, qua nobis omnium rerum carissima est & esse debet, anima, sed venienti morbo occurrendo tanto acrius expladendū & animaduertendū, quanto rectius ad perniciem nostrā sub pretextu beneficentiae illabebatur. Nec minus mala quadam sunt, quae ideo non videntur esse pessima, quia bonis interdū sunt admixta, imo ipsius boni praese imaginem ferunt, quum tanto exitiusius noceant, quanto per speciem boni cum facilius admittuntur tum admissa quod semel inuasere tenacius occupant, retinetque potentius, ut sine periculo euelli nequeant.

Ad rem pau-
latim acce-
dit.

Quod cum saepe praesens temporibus diuersis in regionibus, tum atate nostrā in Hetruria videre est, cum mero namque dulcissimo venenum propinari videmus, quo adeo temulenti caci quidam facti sunt, ut nisi Deus optimus manum porrigat, ad perniciosissimum exitium tendent. Sicut enim nil sanctius in terris vera religione, ita nil detestabilius ficta ac simulata, qua miseri populi in perniciem suam seducuntur. Quid
autem

autem exitialis, quod expugnabilius, quam cum titulo sapientiae ac sanctitatis ipse se nobis error insinuat? ut mente capti operam demus, ut animam cum corpore ad ultimum interitum deducamus, non aliud hoc quam consilium & mentem, cuius solae vis abigenda falsitati nobis innata est, missam facere & perditum dare.

Hoc euenit maxime per sui dissimulationem, qua Simulatio & dissimulatio, quam perniciosam. sub specie bonitatis, populo se circumfert. Est autem hac propria Labes omnium malorum, cuius non alia professio est quam praecpta & artes colere simulandi atque dissimulandi, sed in primis ut vulgo religiosi appareant astrologiam lacerandam, & (si per eos fieri Cur quidam contra astrologiam scripserint. possent) perdendam aggrediuntur, duplici inquam causa moti, cum quia hi plurimum temporis inuita minerua impendentes nihilum quidem proficere potuerunt. Fa-
torum est etenim leges ediscere fati: tum quia (quod pluris faciunt, eorum animos variis affectibus aestuantes) ab astrologis detegi a gerrime ferunt. Oculos lippientes amant, linceos oderunt. Hinc astrologiam apud indocilos puerilibus ac ridiculis argumentis insectantur, hinc a se in furorem acti, Astrologiam legibus interdiciam ciuilibus & pontificijs garriunt, humana curiositate retentam volunt, irrisam a philosophis mentuntur, a circulatoribus cultam somniant, prudentissimo cuique non suspectam dicere debebant, sed honori maximo semper habitam, laudant astronomiam, danant astrologiam, quasi pars illa medicina laudanda sit, quam theoreticam vocant, illa dananda quae practica dicitur.

equa fructus foliorum florumque leguntur, que san-
nitatem hominibus prestat: sicut illa pollicetur, hac
finis illa actio, hac portus, illa nauigatio, pariter hac
omnia de astronomia & Astrologia dici debent.

Astrologie
utilitas atq;
incunditas.

Astrologia enim per se (modo quis recte utatur)
rationibus nixa, & pra iudicijs hominū sapientissimo-
rū nihil dubitauerit affirmare, non esse inter scientias
que magis prestigia detegat, aut que minus fallat de-
uulgetq; magis qui imperitos fallere conentur, tanto
simulationibus & superstitionibus aduersantior, quā-
to propius ad veritatem accedit. Ita per rationes ma-
nifestissimas luce clarius fiet, nullam esse in astrologia
fallaciam, nullam perniciem. Ostendat hac calum-
& planetas vbi tu possis nonnihil (modo non asinus ad
lyram) verissime prauidere, vbi tu non stellas in ani-
malia transformatas, non plenum fabulis calum,
non pro vero calo commentitium aspicias, que tamen
doctissimi ei. im antiqui sapientissimi more Platonis
ceterorumque admirabilium virorum quandoque
dixerunt, vt talibus tegumentis profanum vulgus a re
tam sacra merito arcerent. Sed arcana dei que non
homini nisi humanitate exuto, mysticisque celestibus
his sacris initiato cognoscere liceat. Hac tibi celestia
cuncta, astra astrorumque affectiones ostendet aper-
te, que omnia per rationes experimenta, tam diu-
turnis obseruationibus, tam diligentibus annotamen-
tis corroborata, tot seculorum, totque atatum appro-
batione recepta fidem astruere possunt.

Ab auctorita-
te.

Viri preterea complures doctissimi in quorum li-
bris

his nihil non libratum & auctoritas maxima fuit, ut
absque dubio credas, qui scripserunt, non modo fidem
adhibuisse his quae scribebant, verum etiam pro re
seruissima habuisse, nullas quoque aures populares
vulgaresue captabant, nulla inani gloria vexabantur
diuitias dilapidasse non dolebant, quas varijs aucu-
pjs requirerent, quum eas omnino pro nihilo habere
didicissent, pontificatum optare non liberi hominis es-
se ducebant, memiri nunquam didicerant, quo alie-
rum animo sentire, alterum ore loqui cogerentur.
Sed placido pectore posthabitis affectibus cunctis, hu-
mani (que rebus sua virtute (quod satis est) contenti,
vulgus, latrantes sciolos, sophistas omnes (vi equum
est, irridebant. Felices anima quibus hac cognoscere Ouid. Fast. I.
primū, Inque domos superas scandere cura fuit: Non
verus & vinum sublimia pectora fregit, Officiumue
fori, militiae labor. Admouere oculis distantia fide-
ra nostris, Aetheraque ingenio supposuere suo. Nul-
la in astrologia vanitas, modo vis sit qua esse debet. Nō
enim negare auderem plures esse, qui hoc nomē falso
profiteantur vnde maleuolus ansa detrahendi datur.
Sed vide nonne plurimi grammaticen tenēt, ideone
grammaticen dānabimus? quāto minus dānanda astro-
logi, si qui eius professores (qui tamen inter illos quos
auctores habemus aut nulli aut pauci admodū sunt)
offenderint cespitauerintue tamis per. Res ardua a- In malos Astrologor-
strologia est, sublimis, admitanda, nō tractanda om-
nibus, sed his tantum quos ipsa sibi elegerit, Currunt
ad eam plurimi, sed vnus brauium accipit, quasi um
uul-

nullum, ne honestissimum quidem lucrum appetit, nisi
 que presentia, & futura cognoscatur. Dices, vendit
 illam turpiter arioli, & quidam passim mendicantes.
 Erras profecto amice & tota erras via. introspecte
 quæso inuenies illam astrologiam non esse: sed quo
 callidi argute sibi nummos parent, illam mentiuntur
 pro certo habentes nullum genus hominum esse quin
 audito astrologia nomine moueatur, attollatur, tanta
 calivis est, tanta astrorum, adeo diuina mens nostra
 vi sibi insita (quæ inanis esse non potest) celestia
 appetit, vt etiam quos tu stolidos, quos brutos videas,
 ad hæc eadem erigamur: vnde & circulatoribus stipes
 acquiruntur, & astrologis apud bonos laus, veritas,
 vis maxima celebratur. Sed nonne hoc, in re multo
 minori, quæ tamen cum maximo hominum periculo
 fit vbiq; terrarum fieri videmus?

Unus talis medicus.

Vendit aut medicinam falsam & mentiti medici, imo
 qui nunquam medicinam nominare audierint. Erat
 hic nuper, credo, ille tonsor, factus est medicus, purpuratus
 & anulatus incedit: hunc vulgus sua vitæ necesse
 que arbitrum facit, hic per experimenta mortes agit,
 huic hominem occidisse impunitus est, cuius errores
 terra tegit, ob id veram medicinam delendam
 putabis?

Astrologia
 laus maxima.

Sed quanto minus astrologiam, quæ non modo
 corpus sed animum sanat, diuinumque reddit, quando
 quidem hæc scientias cunctas absoluit, quibus ad
 astrologiam indigemus. Hanc qui damnant vel deliri
 vel perfidi, mathematicas & naturales damnare,

vel non vident, vel videre dissimulant, quibus hac pro-
missis ubique & semper vitur. Hac cunctis vita-
bilis commoda pollicetur & praestat, prudentiam
eriget, quum prudentes faciat ineuitandis malis, ca-
pessendis conseruandisque bonis, quae futura cognos-
cit. Religioni minime aduersatur, si quis astrologia
non superstitione vana, quae per indoctos ab illa ema-
nat, recte vtatur.

Quod quum ego exploratum haberem, putavi pi-
culum me facturum vel morte propria non expian-
dum, si tacerem, si dissimularem, vt personati qui-
dam, & pro virili diuinum hoc munus hominibus ca-
litur missum, e perfidorum manibus extorquere, & in
libertatem asserere non tentarem hac praesertim ae-
tate, qua, si quando alias, ad hanc lacerandam omnis
aetas & ordo sexusque modo debacchatur, seductis
religionis praetextu hypocritarum falsis suggestioni-
bus, quos diuina veritas cauendos perdendosque
monuit.

Est autem tanto magis pro veritate pugnandum,
quanto plures habere cognoscitur oppugnatores: si-
quidem vt prodesse omnibus, ita placere tantummo-
do bonis desideramus. Nec iudicium multitudinis fi-
dem habet, vbi contra stat ratio atque experimentū
fiduum, consensusque vere doctorum. Nec nos aurā
popularem, quod illorum praesertim est, qui simulata
bonitate famelici offam siccis faucibus expectant. Sed
lucem veritatis & publicam vtilitatem, posthabitis
omnibus more nostro, spectamus.

Cur astrolo-
gia defendens
dam susceps-

vii.

Bona ratio.

Pro-

Ordo disputa-
tionis.

Procedendum esse statuimus eodem ordine, eisdem partionibus quibus & Picius, ut facilius responsa sui obiectionibus applicentur, quas si iterum in medium adduceremus, nostrae (quam diligimus) breuitati locus non esset, in responsionibus docti inspicunt obiectiones, si qui hoc attingere non valeant, obiectiones Pici ante oculos habeant.

Attentus fa-
uit à breui-
tate.

Magna quidem volumina paucis complecti soliti sumus, unde multiloquium abhorremus: quare nisi detrahendi occasio relinqueretur, qua obijcere possent aduersarij, aliquid insolutum superfuisse, breui volumine minus leues Pici obiectiones, ceteras nihil faciendo absoluerimus.

(.)

ERRATA SIC CORRI-
GENTVR.

*Prior numerus paginam, alter Lineam
demonstrat.*

Pag. 7. lin. 6. Priscillianista. 8. lin. 8. mirandula. 32. lin. 19.
contradictiones. 40. lin. 23. etiam. 44. lin. 18. mediantibus
45. lin. 1. cōtra. 49. lin. 22. defectuū. 60. lin. antep. ascribant. 63.
lin. 10. vitiorumque. 102. lin. 15. indolem. 110. lin. 24. doctrinam
140. lin. 2. pro inquitatem lege iniquitatem. 143. lin. 1. conclu-
su. 144. lin. 10. praedictiones. ibidem li. 14. cen. 146. lin. 11. graf-
sentem. 147. lin. 5. dnum. 150. lin. 15. famines.

DEFENSIO BONORVM ASTRO- LOGORVM DE ASTROLO-

gia iudiciaria, aduersus calumniatores: in
qua simul declaratur, quæ sit ista di-
uination, & quomodo ab illi-
citis diuinationibus
differat.

Per Franciscum Iunctinum Florentinum, sacra
Theologia Doctorem.

Strologorum opiniones fuisse *Vide S. Aug.
lib. 4. de ciui.
Dei cap. 11.
Et D. Thom.
lib. de cathol.
verit. cap. 85.
et 2. Senten.
dist. 15. q. 2.*

tres, duæ extremæ nimium, alia
in illo medio, quæ ex vtraq; par-
ticipat. Prima Stoicorum fuit,
qui cælum operari in nobis opinabantur, &
quicquid desuper veniret, euitari non pos-
se: hæc cælestis virtus apud eos dicitur fa-
tum: & in hac opinione cõuenere (vt scri-
bit Cicero in libro Fatorum) Democritus,
Eraclitus, Empedocles, Aristides, & alij
multi; & ex Astrologis Sentirio, Frenetius
& Possidonius, qui operationes nostras om-
nes cælo tribuerunt: vnde cum Frenetius
declararet quid sit Fatum, causarum connec-
tionem esse dicebat, quæ à stellarum motu

*Leges Philon.
Iud. in lib. de
migrat. Abra-
hami, pag.
359.*

*Item librum
de Abraha-
mo, pag. 312.
Tom. I.*

vim suam acciperet. Et adeo creuit hic er-
ror apud gentiles, & maxime apud Babilo-
nios & Chaldaeos, vt dereliquentes sacrifi-
cium verum, quod Deo soli conuenit, offe-
rebant thura, humanum sanguinem immo-
lantes intelligentijs corpora caelestia mo-
uentibus, & in omnibus suis operationibus
stellarum cursum obseruabant, non secus ac
si ab illis salutem & vitam essent habituri,
& omne aliud bonum, non aliud Deum es-
se, quàm caelum opinantes: pro quo Mo-
narcha aeternus iuste ad iracundiam prouo-
catus in pluribus sacrae scripturae locis per
prophetas suos, vt maximè in Efaia legitur
cap. 47. minatur Babyloniae suos incantato-
res, stellarum consultores, honoris sui con-
temptores, sui cultus Apostatas, eorum il-
lis insaniam & vanitatem ostendens. Quae
igitur opinio cum ponat à caelo procedere
in nobis omnes effectus, & priuet nos à li-
bertate, & statuatur Deum non voluntarium,
sed naturalem agentem, non adeo impia
est, & haeretica in catholica veritate, sed et-
iam apud philosophos falsa est: quinetiam
contra Astrologos hunc errorem sequen-
tes sunt omnes diuinæ leges canonicæ, &
humanae.

Alia

DEFENSIO.

Alia, quæ extrema est, opinio est, quòd stellæ nihil possint in nobis, sed quòd Deus per se ipsum regat omnia: nescientes diuinam Dei prouidentiam, vt se magis manifestet, regimen suum in aliqua parte causis secundis communicasse. Et quis nescit, quòd qui rebus proprietatem & virtutem tollit, tollit etiam esse eorum? vt habetur ab Auerroë.

Hæc opinio est contra sensum & sanctorum autoritates, vt dicitur à S. Thoma in 2. Sent. dist. 5. q. 2.

Sed, quam dico mediam in his duabus, opinio ponit corpora cælestia operari in nobis contra viam secundam, non autem ex necessitate contra primam.

Pro quarum opinionum enucleatione intelligendum est, quòd si Deus quò ad ordinationem per se ipsum disponit omnia, nihilominus quò ad executionem regit inferiora corpora per superiora: sicut ostendunt D. Thomas lib. 3. cap. 96. contra gentes, Et Scotus 2. Sent. dist. 14. q. 3. ponentes quòd stellæ, cum per naturam operentur in corporibus nostris, inclinant animam nostram, non quòd illam cogant, quia quò ad intellectum apparet, cum lèsum sit organum sensitiuū (quod potest euenire ex mala fiderū positione in hora nascētis) quod malè disponatur sensus nostri, igitur nō proportio-

Lege S. Aug. lib. 5. de ciuit. Dei, ca. 6. & in 3. de Trin. Et Dion. cap. 4. de diuin. nom.
Lege S. Tho. de castro. ver. c. 86. & 92. & 82. & 1. Par. q. 115. art. 3. Et 2. Sent. dist. 15. q. 1. art. 2. de po. qua. 5. artic. 8. & in 2. p. 260.

*Idē cōfirmat
S. Bonauē in
2. Sētent. dist.
Idē dicit Bac.
ord. Carmelis
varū in 2. Sen
sen. distinct.
2. Sent. dist. 15
q. 3. ad 3.
Vltra mediū.*

** Ex quibus
S. Thom. ver-
bis, & in alijs
locis multis di-
ctis ab eodē,
tria elici pos-
sunt. Primū,
quod cali in-
fluant in om-
nia corpora
per se: in intel-
lectū per ac-
cidens. Dein-
de, quod per
eos influxus
iudicare pos-
sumus. Pos-
tremo, verifi-
catio verborū
& canonum
Ptolemai,*

nata virtute phantastica, inordinari intel-
lectus in suis operationibus, vt in phreneti-
cis apparet, & per oppositum multum con-
ferunt ad bonitatem intellectus, cum bene
in genitura ponuntur, quia licet Deus sit
dator scientiæ, tamen bona sensuum dispo-
sitiō multum proficit ad capacitatem, vt o-
stendit S. Thom. in præallegato lib. cap. 84.

*Diuo Augustino in ciuitate! ei allegante,
cap. 5. qui dicit: Non vsquequaque absur-
dē dici potest, ad solas corporum differen-
tias afflatus quosdam valere fidereos: & al-
legat etiam Damascenum 2. lib. ca. 7. vbi ipse
dicit, Alij & alij planetæ diuersas complexi-
ones, & habitus, & dispositiones in nobis
constituunt. Vnde pro vero asseri potest id
quod Ptolemæus in centiloquio Aphorif.
38. dicit, Cū Mercurius fuerit in natiuita-
te alicuius in aliqua domorum Saturni, &
ipse fortis in esse suo, dat bonitatem intelli-
gentiæ medullitus in rebus: & hæc sunt ver-
ba D. Thomæ. * Sic etiam stellæ possunt ef-
se causa nostræ vel bonæ vel malæ volunta-
tis:*

*quem allegando rationibus comprobat. sic igitur qui calorum influxus negūt,
errores solis multorū iure redarguere principaliter intendunt: non enim S. Tho.
Aquin. & Scotū 2. Sent. dist. 14. & Arist. 1. de gener. & alios reprehēdere au-
derent, qui hæc omnia confirmant: igitur non erubescimus Ptolemæum vitium
excellētissimum veluti ducem allegare, & principem imitari.*

DEFENSIO.

8

tis: nam cum sensus bene ordinatus sit, voluntas flectitur ad bene eligendum: sed si inordinatur, male procedit propter talem inclinationem in operatione sua: & ideo ab Astrologis fiunt coniecturae & bonorum, & malorum morum, fortuniorum ac infortuniorum. Vnde S. Thomas in prima parte quaest. 115. artic. 4. dicit, Plerumque Astrologi verum dicunt in iudicandis hominum moribus, pauci enim sunt qui resistunt sensui. Et lib. 3. contra gentes, cap. 92. dicit, Licet Deus voluntatem nostram moueat, & Angelus illuminet, & caelum ad bene vel male eligendum inclinet: tamen cum aliquis felix est quod ad Deum dicitur bene reclusus, quod ad Angelum bene custoditus, quod ad caelum bene natus: & similibus rationibus Astrologi possunt & de longitudine, & de breuitate vitae iudicare. Vbi S. Thomas dicit in 2. de generatione quasi prope finem, Cum planetae in periodali circulo erunt fortiores, plures dabunt annos, & cum debiliores, pauciores. Vnde si signorum & stellarum in illis positarum virtutem aliquis posset scire, quanta esset caeli influentia, certe cognosceret, & de tota nascetis vita pronosticari posset: quamuis nulla illarum rerum

Possunt à
Deo impedi-
vi, & ab a-
lijs. Nam sa-
piens domi-
nabitur a-
stris. Lege
Ptol. Aphor.
5. & 8.

necessitatem imponat; quando quidē plu-
ribus modis impediri possunt.

Et quando aliquis diceret, quòd celi in-
fluentia nō cognoscitur: Respondeo, quòd
cum intellectus noster omnium rerū sit ca-
pax (vt inquit Arist. 4. de anima) poterit etiā
omnia corpora intelligere, necnō & eorum
virtutes: Quia medium, vt vnus rei proprie-
tatem intelligamus, est propria eius essentia.
Et vana est illa potentia, quę non reducitur
vnquam ad aliquod opus, si non in tota spe-
cie, saltem in aliquo indiuiduorum. Sed (vt
penitus haberi possit notitia) Sanctus Tho-
mas in 3. contragentes inquit, Maligni spi-
ritus magis, quàm homines veritatem dicūt,
tum propter intellectus eorum argutiam;
tum propter maiorem quam habent expe-
rientiam; ergo etiam homines verū dicunt.

S. Thom. 1. q.
38. art. 5. &
in 9. de ma-
lo. q. 16. ar-
tic. 6.
Scot. in Sen-
ten. dist. 14.
13.

Vt autem obseruationes doctissimi Ma-
thematici Iuliani Ristori à Prato mei præce-
ptoris, quę in anno 1528. obstupescit non
adeo Senarum ciuitatem, sed & Romam, &
vniuersam quasi Italiam, & vtrunq; & Gal-
lorum, & Hispanorum exercitum. Vnde
translata fuit eius prognosticatio dicti anni
sub nomine Ioannis Stoflerini Astrologi
Germani.

Hac distinctione manifestum est, quantū errarint neoterici calumniatores, nescientes distinguere hoc nomen Astrologia. Omnes enim sacrae scripturae auctoritates, & omnes ferè leges aduersantur primæ opinioni Stoicæ & Priscianistæ, & nõ huic Astrologiæ à Sanctis Theologis declaratae, & quã Sancti Canones concessere, vt in caulis 26. quaest. 5. super Capitulo, Non licet Christianis. Glossa dicit in sententia, Non reprobatur illa Astrologia, quæ à corporibus superioribus necessitatem non imponit. Propterea dicimus cum glossa ibidem, quòd talia reprobantur in quantum creduntur necessitatem inducere, aliter non: vtpote si quispiam crediderit, quòd astra inclinant duntaxat; non autem necessitant, quemadmodum tenent omnes boni atque eruditi Astrorum Speculatores: & maximè Ptolomæus in 1. lib. quadripart. cap. 2.

Dicimus secundo, quod reprobatur Astrologia iudiciaria quò ad superfluã & superstitiosam inuestigationem. Vnde S. Augustinus (veluti habetur 26. q. 2. cap. Sors) ait; Astronomia apud catholicos in desuetudinem abiit, quia, dum propria curiositate ei nimis erant intenti, minus vacabãt his,

*Lego Archiepiscopi
diaconum.*

quæ salutem animarum erant accommodata. Et quoniam omnibus rationibus contra Astrologos adductis à Pico Mirandolæ comite, & à F. Hieronymo à Ferraria, bene responsum est à Lucio Bellante Senensi, & à F. Michaele à Petra sancta Theologo ordinis prædicatorum obseruantino, aliter illis non res pondero: sed solum aliquibus calumnijs & reprehensionibus factis à nouis calumniatoribus sophistis. Et primo, quò ad authoritatem Esaia cap. 47. dico quod est cõtra Stoicorum, Babyloniorum & Chaldæorum falsam opinionem. Et hæc responsio non solum habetur à F. Bartholomæo Placentino Prædicatorum ordinis, hæreticæque prauitatis Inquisitore in sua summa, quæ dicitur Armilla. parag. Astrologia: sed etiam à S. Thoma in 2. Senten. distinct. 15. quæst. 2. ad authoritatem Damasceni. Ex qua responsione soluuntur omnes auctoritates, etiam patrum contra Astrologos. Et confirmatur: Nam D. Augustinus in lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 7. dicit, Solent homines ad tentandam peritiam Mathematicorum asferre ad eos constellationes brutorum animalium, quorum ortus propter hanc explorationem domi suæ diligenter obseruant,

cosq;

eosque Mathematicos præferunt cæteris,
 qui constellationibus inspectis dicunt, non
 esse hominem natum, sed pecus. Audent et-
 iam dicere quale pecus, vtrum aptum lani-
 cio, an vectationi, an aratro, an custodia
 domus. Nam & ad canina fata tentantur,
 & cum magnis admirantium clamoribus
 ista respondent. Sic desipiunt homines, vt
 existiment, cum homo nascitur, cæteros re-
 rum ortus ita inhiberi, vt cum illo sub eadẽ
 cæli plaga nec musca nascatur. Et in fine ca-
 pituli sic ait, His omnibus consideratis, non
 immerito creditur, cum Astrologi mirabi-
 liter multa vera respondent, occulto instin-
 ctu fieri spirituum non bonorum, quorum
 cura est has falsas & noxias opiniones de a-
 stralibus fatis inserere humanis mentibus,
 atque firmare, non horoscopi notati & in-
 specti aliqua arte, quæ nulla est. Quare ex
 istis verbis possumus cõcludere, quod S. Au-
 gustin. scribere intellexit contra malos &
 non bonos Astrologos, qui hac scientia nõ
 abutuntur.

Et quò ad argumentum, quo probatur
 Astrologos non posse habere experi-
 am cælestis influxus, quia nondum finita
 est cæli reuolutio, quæ fit in 3600 an-
 nis.

nis, potest responderi pluribus modis.

Primo à Theologis asserentibus, quòd per infusam scientiam primo parèti, & mox per successione[m] posteris relicta[m] potest haberi notitia.

Aliter dici potest cum Aristotele, & cum Ricciardo de Monte Policiano clarissimo Mathematico, negare hunc motum nonæ spheræ, & trepidationis, sicut ostenditur argu[m]to in quodam tractatu ad hoc facto, & respondet rationibus in contrarium factis.

Possimus etiam dicere hunc motum concedentes, quòd generatio & alteratio rerum inferiorum fit per motum planetarum tantum, & luminarium sub Zodiaco, de quibus motibus multo[m]ties experientia facta est: & quòd motus nonæ spheræ ad hoc parum confert propter suam tarditatem, qui corrigitur propter continuam Astrologorum successione[m].

Quò ad miracula, quæ adducuntur & veteris & noui testamenti, quia sunt opera, quæ Deus per se ipsum facit, & non dependent à secundis causis, Astrologi prædicere non possunt.

In exemplo Iacob & Esau dicitur habuisse
se

se diuersos horoscopos. & non valet ista replicatio, quòd si vnus, & idem horoscopus habet varios influxus, quod in nascente ad lucem veniente successiuè alium influxum caput, alium brachia, & alium alia membra habent prout prius, vel posterius nascuntur. Et quamuis hoc possit concedi, nihilominus dico, quòd hi tales parum intelligunt philosophiam: quia impressio caelestis prima inspiratione nascentis, cum in lucem venit, fit in corpore humano, & ideo in breui temporis spatio & momento inter duos nascentes variantur illorum inclinationes: verum est quod Iacob & Esau diuersas magis fecere eorum proprias voluntates, quæ à cælo liberæ sunt.

In morte sanctorum Innocentium dico fuisse diuinam dispositionem, quæ per seipsam operatur absq; secundis causis, quamuis dici potest, quòd per particularem constellationem incurrerint in mortem violentam, quæ diuersis modis à cælo causari potest. Ideo non cõtendit, si illi habuere diuersos horoscopos, quod nõ vna morerentur morte. Et etiam esse poterat generalis constellatio, quæ super infantes dominaretur, vt etiã à pestibus & bellis apparet, quæ à generalibus

ralibus constellationibus procedentia, consumunt eos, qui maiorem affinitatem cum ipsis habent: Cum maior cōstellatio, secundum Astrologos, secum trahat minorem.

Et datur etiam hæc responsio ad argumentum Caluini in admonitione, quam fecit aduersus Astrologos: in qua ipse quaerit, Cum saepenumero vno prælio ceciderint hominum sexaginta milia; num ijs omnibus, quos ita mors eadem copulauit, vnum horoscopum, vnum idemque astrum assignare debeamus?

Et cum dicunt plures nasci sub vna eademq; habitudine cæli, nihilominus diuersas habent naturas, varia fortuna & infortunia? Primo dico ad hoc nunquam obseruatum fuisse, quod duo aut plures nascantur in vno & eodem tempore & puncto, quia si hoc accidit in diuersis regionibus, habebunt cælum variè positum propter diuersitatem Orizontium & Meridianorum: sed concedatur esse sic, voluntates faciunt diuersos & parentes, prout est esse eorum magis fortunatos & minus: sicut apparet in Regis filio, & Villici: quorum lege & natura vnus habet vt sit Rex: alter vt terram sodiac. Nō tenent quidem Astrologi cælum penitus esse

esse causam fortuniorum nostrorum & infortuniorum: sed secundum materiam subiectam, quæ secundum suam dispositionem magis & minus recipit cælestem afflatum.

Hanc responsionem similiter damus Caluino, quoniam cum derisione Astrologorum ipse quærit, quòd si eo ipso die, eoque temporis momento, quo Iulius Cæsar natus est, alius præterea aut Romæ, aut in tota Italia natus sit: nam verisimile est, fuisse multos, qui eadem cæli affectione primum spiritum duxissent, ac simul in vitam ingressi fuissent: qui omnes vno die, eodemque mortis genere non sunt extincti? Ex quibus causis certè ipse concludit, nullam rationis, neque veritatis speciem Astrologorum prædictionibus contineri. Vnde nos dicimus ex nostra responsione argumētum suum sine fundamento remanere, & vaticiniū (quod ipse negat ex astris) Spurinæ verum fuisse: qui cum Cæsarem immolantem monuisset, vt caueret periculum, quod ultra idus Martias proferretur. Sed cum aduenissent idus sine vlla noxa, ob eamque causam à Cæsare derideretur. Atqui, inquit, venerunt illæ quidem: sed tamen non præterierunt.

runt. Itaque eo ipso die Cæsar in senatu interfectus est.

Nonne vera fuit prognosticatio illa Aſcletarionis Mathematici, qui Domitianum aliquanto ante interfectum iri nunciauit ex ſiderum poſitione? Cùm enim Domitianus vehementer in illum offenſus, eum ad ſe accerſitum interrogaret, quis ipſum maneret exitus: reſpondit, vt breui poſt tempore diſcerperetur à canibus. Domitianus, vt Genethlaicum vatem vanum faceret, eueſugio interfici iuſſit, & cadauer accuratiſſimè ſepeliri. Sed tempeſtate de improviſo orta, diſiecto funere, corpus vſtulatū canes diſcerpſerunt. Aliquanto poſt Domitianus interficitur.

Valerius Maximus prouidus rerum ſcriptor refert Aeſchylum, cùm à Mathematicis reſponſum eſſet ex ictu moriturum, qui è ſuperiori loco fieret, tectū euiſſe, & ſub dio capite nudato manſiſſe: in quod, cùm ab aquila deiecta teſtudo eſſet, eo caſu mortuum eſſe, & verum extiſſe, quod prædictum fuerat.

Chaldaei Agrippinæ Neronis reſponderunt, filium imperatorem fore, ſed patriciſſimæ nece materna: illa quidem, Occidat,
mo-

modò imperet. verum imperavit, & necavit matrem.

Caligulæ Sulla Mathematicus appropinquantem mortem prædixerat.

Vespasianus tantum huic arti tribuit, vt ausus fuerit in absiduis contra se conspirationibus confirmare, aut filios sibi successores in imperio fore, aut neminem.

Hadrianus Imperator, quia peritissimus huius artis & doctrinæ fuit, sibi singulis annis præscripsit, quod quotidie esset euenturum. Cui Aelius imperium prædixerat ex hac scientia.

Quis Imperatorum Romanorum felicior habitus Augusto? qui cum audisset ex Theogene, sidere suo natalitio sibi Romanum imperium portendi, tantam mox fati fiduciam habuit, vt thema suum vulgaue-rit, nummumque argenteum nota sideris Capricorni, quo natus esset, percussit.

Possim ætatis nostræ exempla adferre multa: possum etiam quæ ego principibus viris prædixi, si vtrunque odiosum non esset.

Cum ergo futuri euentus certò monstrantur multo antè, quàm eueniant, certissime docetur & conuincitur, esse Deum aliquem,

quem, non modo sapientissimum, & quæ
 velit decernere potentem, sed etiam prouidum,
 omnia cernentem, conseruantem, gubernantem,
 bonum, præmonentem nos de futuris malis,
 & ad finem ordinatum deducentem omnia:
 nec plures esse Deos. Multi sunt ergo scrupulosi
 homines, qui ob suam inscitiam & non religionem
 ferre non possunt, & indignum Christianis iudicant,
 si quis Astrologorum pronunciet lunam facere
 tardos, segnes & phlegmaticos, cum nil aliud
 per lunam intelligat, quàm illas ipsas frigidi
 & humidi qualitates, quas in elementis & materia
 excitarit ipsa luna: cum stellæ caelestes
 homines inclinent ad recipiendum suas qualitates,
 & non cogant. Sciunt ergo illi nimis religiosi,
 quando dicimus Saturnum facere homines inuidos
 & melancholicos, Martem bellatores & iracundos,
 Venerem amatores & libidinosos, Mercurium
 doctos & sapiētes, Lunam tardos, segnes,
 & phlegmaticos, nil velle aliud Astrologos,
 quàm qualitates primas ab istis stellis in
 materiam propagatas, tales efficere inclinationes,
 aut voluntatem per se bonis stellarum radijs
 & viribus ad has vel illas actiones obeundas
 abuti: quamuis interim
 occul-

occultas vires Astrorum non negem, cum in his inferioribus maximæ, & admirandæ vires, & proprietates occultæ sint reconditæ: quæ aliandè prouenire non possunt, nisi à cælestibus.

Et quum dicunt Deum solum scire futura, verum est in ijs rebus quæ humanum arbitrium respiciunt, & in alijs etiam, cum ipse habet seipsum intelligens certam & determinatam notitiam omnium rerum. Sed cum vniuersalis est & non benè distinctam, possunt etiam & homines habere: sicut Sanctus Thomas ostendit lib. 5. contra gentes.

Et quia multi concedunt Astrologiam esse veram in eo modo quo dixi: sed dicunt periculosum esse ad salutem vulgarium, qui aliter rem accipiunt, quàm illis datur: Respondeo, quòd scriptura sacra, & maximè cum de prædestinatione loquitur, non benè à vulgaribus intelligitur. Et sacrosanctæ imagines cum non benè intelligatur, quomodo debeant adorari, causarunt multos errores, & pericula hæresis & idololatriæ: sed nõ propter ea damnari debet sacra scriptura, & à templis tolli imagines. Et si in Euangelio plures errauerunt, non ideo Euangelium

gelium falsum est, & damnari debent illi qui bene intellexerunt. Et idem dico de nostra Astrologia, quæ magis profuit, quam nocuit.

Et quia dicunt, quò eorum inscitiam tegan, nullum fuisse dignum hominem, qui illi operam dederit, ostendunt malè legisse historias, & Hebræorum, & Gentilium, & Christianorum, nisi iam de illis dicere velint, qui ex Stoicorum secta fuere, qui à diabolo persuasi, anicularum finxere tabulas, nocte quæ prope ignem sedentibus enarrantur. Et ideo quò manifestius hoc appareat, videant nò (inquam) Iosephi Iudæi historiam, seu illà Philonis, quæ de illa clarius loquuntur: sed apud Aristotelem librum Politicæ, vbi ostendit in procæmio, quàm utilis sit philosophia; in mediũ adducit Thaletem Milesium, qui cùm reprehenderetur quòd pauper esset, ostendit philosophus, quòd voluntariè diuitias sperneret in prognosticatione penuriæ futuræ oliuarum seruato multo oleo; cùm penuriæ tempus aduenit, illo vèdito, diues factus est. Est igitur Astrologia pars Philosophiæ naturalis & nobilioris: cùm per eam Aristoteles conumcat totius scientiæ utilitatem. Videant etiã

in suis problematibus, vbi conuulsionem infantium reducit in actionibus lunæ. Nec desunt huic nostræ comprobationi multi alij philosophi & nobiliores, inter quos Auerroës vnus esse existimatur, qui primas quatuor qualitates attribuit actiõibus corporum superiorum, vt de substantia orbis c. 2. vbi valdè commendat antiquos, qui dixerunt verè de corporibus cælestibus aliqua corpora dare calidum & siccum; aliqua calidum & humidum; aliqua frigidum & siccum; aliqua alia frigidum & humidum. Et sic quatuor primas qualitates esse communes corporibus cælestibus & elementis, licet non in essentia, sed in voce, id est, nobiliores & ignobiliore. Quinetiam videant eius commentum 68. secundi libri de cælo, vbi ipse confirmat, quòd actiones stellarum habent proprias actiones in omni re in suo genere, & etiam communem: propriam, quòd Saturnus habet actionem in plantis & mineralibus, & sic de alijs stellis: sicut scriptum est in eorum libris, quorum pars maior non iam inuenitur. Et allegat Arist. librum de his rebus scripsisse, qui dicitur de cælestibus regiminibus. In Neotericis habemus Suesanum, qui plures tractatus composuit,

vt libros eruditionum, & causas nostrarum calamitatum: Et Perettus Mantuanus non paruae authoritatis nostris temporibus loquens de prodigijs, & de effectibus, qui eueniunt ex illis, in lib. suo de immortalitate animae, dicit, totum hoc contingere ex diuersa positione stellarum, allegans exemplū illius infantis, qui in spatio viginti quatuor horarum locutus est, pronuncians suā propriam mortem, & ad quem finem natus erat, qui fuit vt manifestet patri sui status ruinam, vt apud Abenragelem legitur cap. 7. quintae partis. Et idcirco hi calumniatores parum legere quae philosophiae sunt, & historiarum.

Verum postquam à me in Italico sermone editum fuit hoc opus, surrexit quidam sycophanta, & fecit contra hanc defensionem Astrologorum haec, quae sequuntur, argumenta. Quae ego quum viderem, non potui non respondere, & his telis meis, licet hebetibus & obtusis, in certamen prodire.

- I. Et primum adduxit contra Astrologos authoritatem Isaie prophetae cap. 41. dicens: Annunciate quae ventura sunt in futurum, & sciemus quia Dei estis. Ad quam authoritatem dicimus, quod solus Deus potest

est scire futura libertatem hominis concernentia. Vnde Scotus in prologo primi. q. 2. dicit, quòd Antichristus non poterit scire, quid homo debeat cogitare, vel appetere tali hora. Zahel autem in lib. suo de interrogationibus, sequens superstitionē Astrologorum tempore Isaiaë, vult per scientiam interrogationum cognoscere, an inuitatus ad conuiuium comederit vnum pulmentū, vel plura. Ego enim sine Astrologia dicere, quòd inuitatus ad domum diuitis, plura habebit pulmenta in cœna diuitis, quàm pauperis: & hoc reprobatur.

Deinde arguit secundo per Isaïam dicentem cap. 44. Ego primus, & ego nouissimus, & absque me non est Deus. Quis similis mei? vocet, & annunciet, & ordinem exponat mihi, ex quo constitui mihi populū antiquum; ventura, & quæ futura sunt annuncient eis. Ad hæc dicimus, quòd Deus per Isaïam ibi prohibet Astrologiam diuinatoriam superstiosam. II.

Præterea arguit tertio per Isaïam cap. 97. III. licentem: Sapiencia tua, & sciētia tua, hæc decepit te. Et infra: Veniet super te malū, & nescies ortum eius. Ad hoc arg. dicimus, quòd ibi non est sermo de Astrologia, sed

de superstitione incantantium & maleficorum, vt patet inspicienti verba sequentia; Et quando Deus prohibet ne accipiantur consilia à diuinatoribus, vt patet Deut. 18. confirmat supradictam meam responsionem, quia ibi non est sermo de Astrologis, sed de incantatoribus, vt patet legenti.

IIII. Rursum arguit ad idem: quia in 4. lib. Regum 17. habetur, filios Israel fuisse punitos, quia diuinationi inserviebant. Ad hoc dicimus, quòd ibi solum prohibetur diuinatio per incantationes & auguria.

V. Iterum arguit per Deum dicentem in Ieremia propheta cap. 10. Iuxta vias gentium nolite discere; à signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes. Ad hoc argum. dicimus, quòd ibidem prohibetur timor à signis cæli in his, quæ concernunt hominis voluntatem: vt dicit S. Thom. 3. lib. contra gentes, cap. 85. At Massahalach in suo libro de interrogationibus volebat per Astrologiam scire pro certo, an aliquis debeat esse rex, vel non.

VI. Sexto arguit ad idem, quia Ecclesiastes cap. 8. dicit: Multa hominis afflictio; quia ignorat præterita, & futura nullo potest scire nuncio. Ex qua sententia dicimus, quòd

quòd ibidem dicitur, primo ignorat præterita, vt cognoscatur superstitio quorùdam dicentium se esse Astrologos, & volentium scire, an mulier sit virgo, vel ne: & vtrum habeat filium, vel ne. quos sequitur Zahel in libro suo de interrogationibus. Dicitur etiam quòd ignorat futura ad fugandum errorem; Zahel ibidem, qui vult per scientiã interrogationum cognoscere, an vir geniturus sit filium ex tali vxore, vel ne.

VII

Septimo arguit per cap. 10. vbi habetur, Ignorat homo quid ante se fuerit: & quid futurũ sit quis ei poterit indicare? Ad hanc authoritatem dicimus, quòd Astrologi illi, qui volunt omnia cognoscere particularia, sunt fatui: de quorum numero fuit Zahel in libro suo de interrogationibus, qui per scientiam interrogationis vult cognoscere, an latro sit domesticus, vel peregrinus: & an mulier habet filium ex fornicatione, vel ne: quoniam Ptolomæus Centiloquij verbo primo docet, Astrologum debere ab enunciandis singularibus abstinere: quando scientia (vt naturales affirmant) de singularibus nõ est; nec de his, quæ indiuidua sunt: sed de vniuersalibus tantummodo. Inquit enim, A te & à stellis est scientia: fieri enim

nequit vt sciens particulares rerum formas pronunciet, sicuti nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit sensibilis rei formam, oportetque ista tractantem rerum coniectura vti: soli numine afflati prædicunt particularia.

VIII.

Octauo arguit per Paulum ad Galatas cap. 4. dicentem: Dies obseruatis, menses, tempora & annos: timeo ne forte sine causa laborauerim in vobis. Ad authoritatem sancti Pauli dicimus, quod Apostolus reprobatur obseruationem temporum circa sacramenta suscipienda, & circa orationes faciendas, quam habebant forte ipsi Galatæ. Nam Haly Abenragel etiam voluit, quod circuncisio & baptismus darentur Luna eleuata super Venerem, vt patet in parte 7. suæ summæ, cap. 33. Dicimus secundo, quod Apostolus reprobatur obseruationes superstitiosas cuiusmodi non sunt multæ Astrologicæ obseruationes.

IX.

Nono arguit ad idem, quia in Iob ca. 38. dicitur, Nunquid nosti ordinem cæli? aut rationem eius pones in terra? Ad hoc dicimus quod authoritas concludit, quod Astrologiam iudiciariam perfectè habere non possumus, quod nos dicimus esse verum!

Deci-

Decimo loco arguit ex concilio Anchi- X.
ritano, vt habetur cap. 26. q. 1. vbi dicitur:
Qui diuinationes expetunt, & morem gen-
tilium subsequuntur, sub regula quin-
quennij iaceant. Ad hoc dicimus, quod ibi
non reprobatur Astrologia prædictiua seu
iudiciaria: sed diuinationo per artem necro-
mantiæ, geomantiæ, aëromantiæ, hydro-
mantiæ, pyromantiæ, & consimilium.

Vndecimo arguit ex concilio Toletano XL
ca. Si quis: vbi clerici suspenduntur consu-
lentes incantatores, augures, ariolos, vel eos,
qui profitentur artem magicam, vel aliquid
huiusmodi. Hæc ille. Ad hoc dicimus, quod
in cap. illo non damnatur Astrologia diui-
natoria: sed ars necromantica, ars ariolan-
di, & huiusmodi vt diximus in responsione
ad decimum argumentum. Et si dicatur,
quòd Alexander III. c. ex tuorum, de Sor-
tilegijs dicit, quod presbytero, qui causa cu-
iusdam furti ecclesiæ recuperandi, Astrola-
bium ex simplicitate inspexerat, impona-
tur pœnitentia per annum, dicimus, quod
iste presbyter damnatur ibidem, quia crede-
bat doctrinæ, quam detendit Zahel in li-
bro suo de interrogationibus; scilicet posse
per talem scientiam sciri, an latro sit dome-

sticus, vel peregrinus, & huiusmodi; quod est falsissimum.

XII.

Duodecimo arguit per leges ciuiles. Vnde lib. 9. C. de maleficis, l. 2. dicitur: Artem Geometriæ discere, atque exercere publicè interest. Ars autem Mathematica damnabilis & interdicta est. & intelligit imperator per Mathematicam Astrologiam diuinatoriam, vt iste dicit. quare &c.

Item arguit per l. Nemo: ibidem, vbi dicitur: Nemo aruspicem consulat, aut mathematicum sub pœnâ capitis.

Rursus arguit per l. Et si: vbi supra: Si quis magus, vel magicis certaminibus assuetus, qui maleficus vulgi consuetudine nuncupatur, aut aruspex, aut ariolus, aut certè augur, vel etiã mathematicus, aut evarràdis somnijs occultans artem aliquã diuinandi: aut certè aliquid horum simile exercens in comitatu meo vel Cæsaris deprehensus fuerit, præsidio dignitatis exutus, cruciatus, & tormenta non fugiat. Hæc ibi.

Ad hæc argumēta dicimus primo, quòd per Mathematicam non debet intelligi Astrologia diuinatoria, seu prædictiua: sed ars necromantica quam multi magicam vocant. Ad secundum dicimus eodem modo:

nam

nam ibidem damnantur diuinantes, quos maleficos ob sceleris magnitudinem vulgus appellat, vt in eadem l. Et si, habetur. Ad tertium dicimus eo modo vt ad secundum.

Decimotertio arguit ad idem per doctores ecclesiæ: & primo per Hieronymum, & habetur 25. q. 2. cap. sed & illud: vbi reprobat opprobrium Aegypti. s. obseruare auguria, requirere stellarum cursus, & euentus ex his futurorum rimari. Respondemus & dicimus, quòd Hieronymus reprobat ibi Astrologiam diuinariam excedentem limites scientiæ, quam docet Abraham Auenare in suo libro de interrogationibus, qui vult posse sciri per scientiam interrogationum, an res futura recuperabitur, & an seruus fugitiuus reuertatur. XIII.

Decimoquarto arguit per Basilium dicentem super Genesim, quòd ars ista est occupatissima vanitas. Dicimus ad hoc, quòd dictum Basilij est de Astrologia nimis curiosa, & fatuitate geomantica. XIII.

Decimo quinto arguit ad idem per diuū Augustinum libro 5. de ciuit. Dei, cap. 7. vbi contra Astrologos loquens ait, Electo ad seminandum agrum die multa grana simul in XV.

in terram veniunt, simul germinant, simul herbescunt, flauescunt, & tamen spicas inde coæuas, & (vt ita dixerim) congerminales, alias rubigo interimit, alias aues depopulantur, alias homines euellunt: ergo iudicia Astrologorum secūdum Augustinum sunt falsa.

Item arguit per sanctum Augustinum in libro 83. quæstionum. q. 55. vbi contra Astrologos facit argumentum de Gemellis, in quibus inuenitur tanta diuersitas actionum, euentuum & voluntatum.

Rursus arguit per Augustinum, qui in 5. de Trin. c. 7. inuehitur contra illum qui elegit horam, qua commisceretur vxori.

Iterum arguit per Augustinū lib. 2. quæstionum veteris & noui testamenti, cap. 18. vbi ait, Nihil tam cōtra Christianos, quàm si arti matheseos adhibeat curam: hæc enim inimica dinoscitur legi Dei.

Item arguit per Augustinum de verbis Domini in monte, Homelia 59. super illis verbis, Ego sum vitis, vbi dicit, Quam multos o bone Deus mathematici sefellerunt, quia sibi plerunque lucra promiserunt, & damna inuenerunt.

Ad hæc argumenta dicimus, quòd Augustinus

stinus in nullo est contra conclusiones nostras, cum in eodem lib. 5. cap. 6. dicat sic, Videmus ipsius anni tempora variari, & lunari-
 bus incrementis atque detrimentis augeri, & minui quædam genera rerum sicut echinos, & conchas, & mirabiles æstus oceani; non autem animi voluntates positionibus siderum subdi: nunc isti actus etiam nostros inde regulare conantur. Vnde dicimus, quòd verba Augustini sunt cõtra eos, qui ponebant res omnes, etiam actus humanos causari ex necessitate à cælo: cuius contrarium declarauimus supra.

Item dicimus, quòd Augustinus loquitur (ve patet legenti) contra illos, qui volunt actus nostros cælo subdi.

Ad aliud dicimus, quod Augustinus loquitur contra illos, qui eligebant horã, qua commiscerentur vxori, credentes moribus nascendi necessitatem à cælo imponi: cuius contrarium sentit Ptolomæus in primo libro quad. cap. 3.

Ad aliud argumentum dicimus, quod Augustinus loquitur de illis, qui propter lucrum intromittunt se de his, quæ non sunt ab homine scibilia contra præcepta Ptolomæi in primo libro quadripartiti 2. cap.

Ad

Ad alias rationes responsum fuit, Et dicimus vt supra. Vnde Augustinus ibidē ait: Si enim nascantur qui mali sunt, & e contra qui boni, frustra data est lex.

XVI. Decimosexto arguit per diuum Hieronymum super Sophoniam cap. i. vbi de Astrologis ait: Hi sunt, qui eleuatur aduersus scientiam Dei: & omne quod geritur in saeculo, fictam sibi scientiam pollicentes, referunt ad ortus stellarum, & occubitus, & mathematicorum sequuntur errores.

Item arguit per Hieronymum Isaiæ 47. vbi ait: Hi sunt qui vulgo appellantur mathematici, & ex astrorum cursu lapsuque syderum res humanas regi arbitrantur: & cum salutem alijs promittant, sua ignorant supplicia.

Ad authoritates supradictas dicimus, quod Hieronymus loquitur contra Astrologos libertatem arbitrij intringentes, vt patet cap. 47. super Isaiam, in cap. autem primo super Sophoniam impugnat Mathematicos, humanam voluntatem cælo subiugantes.

XVII. Decimosextimo arguit per Diuum Ambrosium in Exameron. lib. 4. cap. 4. vbi ait: Nonnulli tentarunt natiuitatum exprime-
re

re qualitates, qualis sit vnusquisque, qui natus sit: cum hoc non solum vanum, sed inutile sit quærentibus. Et post pauca: Redempti sunt Apostoli & congregati ex peccatoribus non vtique natiuitatis suæ hora; sed Christi eos sanctificauit aduentus. Hæc ille. Vnde nos dicimus, quòd Ambrosius ibidem loquitur contra illos, qui volebant omnes actus humanos produci à cælo ex necessitate etiã introitus in paradisum: vnde subdit idem, Latro in cruce damnatus ille cum Domino crucifixus nõ beneficio suæ natiuitatis, sed fidei confessione ad paradisi transiit gaudia. Ionam non vis natiuitatis, sed diuinæ præceptionis offensa præcipitauit in mare: & Petrum de carcere imminente morte perimendum angelus Christi, non stellarum series liberauit. Hæc Ambrosius: cuius sententiæ est conformis Ptolomæus in Centiloquio, propositione 8. & in 1. lib. Quadripartiti, cap. 3. vbi ait: Non cogitemus ea, quæ accidunt ex cælo, esse necessarias, vt quæ sunt à Deo. Hæc ille.

Decimo octauo arguitur ad idem: quia **XVIII.** secundum Albumasarem in lib. 2. de coniunctionibus magnis, differētia 8. Coniunctio duarum infortunarum significauit natiui:

tiuitatem Mahumeth: & alia postea significauit eius mortem: hoc videtur limites Astronomicos excedere.

Item Albumasar ibidem vltima differentia dicit, quòd alia coniunctio significauit Iesum filium Mariæ: quod videtur esse hæreticum.

Ad hæc dicimus, quòd Albumasar excedit limites contra doctrinam Ptolomæi in Centiloquio, propositione prima. Et in primo libro quadripartiti cap. 3.

Dicimus secundo, quòd forte non esset hæreticum tenere quòd secta Mahumeth, & secta Arabum fuerint in cælo, vt in signo: quia vt dicit Albertus Magnus in suo speculo Astronomico cap. 13. Nihil prohibet in his, quæ ab hominis pendent voluntate, cælum esse signum, & non causam. diuersarum enim partium cõtradictionis, quarum alteram potest homo eligere, sciebat Deus ab æterno quam illarum eligeret. Vnde in libro vniuersitatis, qui est cæli pellis, potuit significare si voluit: nec tamen per hoc infringitur liberum arbitrium; sicut non infringitur diuina prouidentia posita. Hæc ex illo.

Dicimus tertio, quòd natiuitas Domini nostri

nostri Iesu Christi secundum Albertum in speculo astronomico cap. 11. potuit esse in celo, vt in signo, non quia cæli figura esset causa, quare sic nasceretur: sed potius significatio: immo etiam erat causa, quare modus suæ admirandæ natiuitatis per cælum significaretur. Hæc Albertus.

Dicimus quarto sequendo viam S. Tho. secunda secundæ, quæst. 95. art. 5. quòd cælum non potuit esse signum incarnationis filij Dei: quia vt dicit S. Thom. ibidem, cælum non potest esse signum nisi eorum, quorum est causa: non fuit autem causa incarnationis supernaturalis natiuitatis filij Dei: vt Albertus Magnus etiam dicit, vbi supra, cap. 11.

Dicimus quinto, quod esset hæreticum tenere quòd incarnatio filij Dei, vel modus supernaturalis natiuitatis eius fuerit in celo, vt in signo hominibus noto: quia tunc tale mysterium non fuisset angelis absconditum ante incarnationem: cuius contrariū habetur ad Ephes. cap. 3. & forte quod S. Thom. in secunda secundæ, quæst. 95. artic. 5. vult quòd cælum nō sit signum, nisi quorum est causa, loquendo de signo hominibus noto.

Et si dicatur, Petrus Alliacensis vir in omni scientiarum genere magnus, in suo elucidario ponit figuram natiuitatis Christi, & dixit, quod eius ascendens fuit in octauo gradu Virginis, Mars autem fuit in domo octaua quæ est domus mortis. Et dominus Hieronimus Cardanus vir sapientissimus in expositione quadripartiti facit eius iudicium. Hoc autem videtur hæreticum, ergo & cætera.

Ad hoc dicimus primo quod talis figura videtur ficta, & nulla ratione formata, cum Christus humilitatis gratia nasci voluerit in stabulo, vbi non fuit Astrologus vteris Astrologicis instrumentis, scilicet Astrolabio, vel instrumento vmbrae, vel instrumento aquæ in sciendo horam, qua separabatur à matre, de quibus instrumentis habes ab Haly Rodoam in 3. lib. Apotelesmatum, cap. 2.

Dicimus secundo, quod non esset hæreticum concedere, quod natiuitas Domini nostri Iesu Christi, in quantum homo fuerit in cælo, vt in signo, & vt in causa: quia Christus in quantum homo conceditur esse creatura, vt patet per S. Thom. 2. par. q. 16. art. 10, non tamen proprie Christus secundum

dum quod hic homo asseritur esse creatura; quia hic homo notat suppositū, vt S. Tho. ibidem dicit.

Dicimus tertio, quòd forte non esset hæreticum tenere talem figuram esse verā. Vnde Magnus Albertus in suo speculo Astronomico, de libris licitis & illicitis, cap. 11. ait, iam scimus, quòd signo Virginis ascendēte natus est Dominus Iesus Christus, non quia subiaceret stellarum motibus, qui creauerat omnes stellas: sed quia cū extenderet cælum sicut pellem formans librum vniuersitatis; & dedignaretur opus facere incompletum, noluit literis eius deesse, & eis, quæ secundum prouidentiam in libro æternitatis sunt: illud elegantissimum antequam de Virgine nasceretur, vt per hoc innueretur homo naturalis, & verus, qui nō naturaliter nascebatur: non quòd cæli figura esset causa, quòd sic nasceretur, sed potius significatio: immo ipse erat causa, quare modus suæ admirandæ natiuitatis significarerur per cælum. Hæc ille. Et nota, quòd si quis teneat omnia in diuina prouidentia scripta, esse in cælo signata; debet dicere, quod secretum magisterij astrorum Deus voluit occultare à nobis, vt dicit Albertus ibidem cap. 13.

XIX.

Decimonono arguitur, Quia Astrologi iudicant per imagines cæli, quæ ab imaginatione humana finguntur: vt confitetur Albumasar in suo introductorio cap. i. tractatus secundi, & in 6. lib. cap. i.

Ad hoc dicimus, quòd licet imagines cæli voluntate humana sint fictæ: vt dicit Albumasar in sexto libro introductorij sui, cap. p. & S. Thom. 7. Metaph. co. 14. tamen effectus stellarum tali in figura imaginatarum experimento sunt cogniti: & secundum huiusmodi experimenta iudicat Astrologus.

XX.

Vigesimo arguitur: quia secundum Hermetem in cætiloquio suo propositione 66. si quis habuerit in sexto loco natiuitatis suæ Mercurium, conuertetur à fide sua in aliam: sed hoc non potest sciri ex cælo, ergo &c.

Dicimus ad hoc argumentum, quòd in concernentibus hominis voluntatem nihil certi potest dicere Astrologus: veluti patet per S. Thom. in prima parte quæst. 115. art. 4. maximè in particulari: cum quo concordat Ptolomæus in prima propositione Centiloquij.

Dicimus secundo, quòd sexta domus est

ser-

seruorum & ægritudinum: neque inclinatur ad religionem, veluti nona domus, teste Alchabitio.

Vigefimo primo arguitur: Coniunctionum verarum tempora raro sunt æqualia: ergo nõ potest certum dari iudicium. Consequentia nota, & antecedens est Alliacensis in cap. 13. sui elucidarij: & in cap. 25. dicit, quòd raro concordant coniunctiones mediæ, & veræ: nisi quando planeta est in auge, vel opposito augis sui epicycli. Respondemus ad hoc, & dicimus quòd Astrologus nõ debet facere iudicium assertiuum: quia iudicia eius sunt media inter necessarium, & possibile: vt dixit Ptolomæus in Centiloquio, propositione prima. XXI.

Vltimo arguit ad idem argumento Ioannis Pici Mirandulensis, qui in suo libro primo contra Astrologos arguit per Aristotelem in problematibus deputantem Astrologum cum mimo & præstigiatore, quare & cæt.

Ad hoc argumentum, quod est Ioannis Pici dicimus, quòd Aristoteles solum culpate potest Astrologiam excedentem limites scientiæ. Vnde Ptolomæus in quadripartito libro primo, cap. 2. dicit: Error, quo XXII.

errant aliqui in hac scientia, non est ex artis debilitate, sed eius, qui se intromittit de ea: & parum post inuehit contra illos, qui transeunt ad loquendum de rebus, quæ non sunt de natura, quòd homo possit illas scire.

Dicimus secundo, quòd miramur de tanto viro adducente Arist. ibidem contra Astrologos, cùm ibidem in particula scilicet 12. laudet Astrologos, dicēs, Cur aliqui prauis interdum libentius, quàm in honestioribus studijs versantur: verbi gratia, præstigiatores, aut mimum se aliquis potius velit, quàm Astronomum, aut Oratorem?

Vibrat etiam Calvinus aduersus Astrologiam, quam iudiciariam vocant, alia quædam, sed obtusa tela, quæ nec feriunt, & terrent non multum. Nam ipse huic scientiæ contradicit cum exemplis veteris testamenti, cùm tanta fames fuisset in Syria, & in Iudæa Eliæ temporibus, & tam longa præterea siccitas: Adducit deinde alia exempla de Moyse, de Abrahamo, de peste tempore Dauidis, de Solis defectione, quæ sub morte Domini nostri Iesu Christi contigit: & multa alia dixit, quæ facta fuerunt ex diuina providentia. Quare stultissimum esset quære-

re,

se, num sint ad eam rem affecta sydera, quippe cum hoc singulare quoddam, atque extraordinarium prodigiū fuerit. Nam astro-
rum significationes nō sunt prætorum edicta; utpote quæ imperio Dei subiecta sunt. Hæc igitur supra naturam esse necesse est, ac proinde supra vniuersam Astrologiæ scientiam. Iam verò, quid est absurdius, quàm singulare priuilegium ad legem generalem extendere? Quis istam eius impudentiam non videat, atque etiam derideat, cum eius argumenta non concludant aduersus bonos Astrologos? Non est opus vlllo acuminè ingenij ad hanc tantam refellendam insipientiam: postquam eius fundamenta nō sunt firma, sed tanquam venenum in serpentis cauda delitescit, & simulat non cognoscere, quòd corpora humana stellarū ac syderum imperio subijciuntur. Dubium nemini est, quin cognitio illius certi, & constantis cursus orbium cælestium, præterea vis eorum, & facultas, ac si quid est eiusmodi, non solum magnam afferat hominibus utilitatem, verumetiam exsuscitet animas ad augustè, magnificeque de Deo sentiendum, eumque propter admirabilem sapientiam, quæ in eo genere apparet, honore

omni prosequendum. Vnde Dauid dixit: Cæli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum. Et Moyses dixit: Fecit Deus luminaria, & stellas, vt sint in signa, noctes, dies, menses, & annos: scilicet vt demonstrent nobis tempus serendi, sanguinem detrahendi, medicinam adhibendi, abscindendi ligna, & similia, quæ, ne sim longus, si omnia persequar exempla, quæ commemorari possint ex doctrina Philonis Iudæi, finem imponam: quoniam eorum euentus veritas apparet: & iniquum est pronunciare priusquam causa cognoscatur. At illi vituperant hanc doctrinam, qui simpliciter eam ignorât. Quare eorum scripta & dicta merito deridentur. Non enim quærimus, si harioli, & augures casu aliquo & fortuna vera interdum prædixerint: verum nos id vnum contendimus, scilicet an hæc scientia sit legitima, ac probanda, & si damnant has prædictiones sacræ literæ? Quis ergo negare potest, si certi sunt cæli motus, & actiones definitæ, non tamen effici aliquid ab ijs certi? Vt etiam si hominibus accidere videantur, tamen sapiens euenire illa, & quasi scienter fieri, intelliget. Quis non videt ad Lunæ constitutionem reple-

repleri, exinaniri, agrotare, confirmari animantium corpora? Nam quàm honesta, quàmque digna sit bono viro syderalis scientiæ cognitio, abundè testatur Ovidius, dum ait:

Felices animæ, quibus hæc cognoscere primum,

Fast. l.

Inq, domos superas scandere cura fuit.

Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit,

Officiumue fori, militiaue labor.

Quod etiam sentit Virgilius lib. 2. Georg.

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas,

Atque metus omneis, & inexorabile Fatum

Subiecit pedibus.

Sanctus itaque Hieronymus ad Paulinũ scribens, affirmat Medicorum, Astronomorum, Astrologorumque scientiam mortalibus vel vtilissimam esse. Nonne etiam D. Dionysius Arcopagita philosophus, magnus Astronomiæ cultor fuisse perhibetur? qui Athenis percipiens in die passionis Dominicæ solis deliquium in plenilunio contigisse, nec huius causam inueniens, illud non esse naturale, sed miraculosum naturæ contrarium sanè dijudicauit, ac viso portento territus continuò exclamauit: Aut Deus naturæ patitur, aut tota mundi machina dissoluitur. Sed vt de cæteris taceamus,

mus, Christus virginis filius pientissimus, à quo salus & vita resurgit, eandē artem comprobavit, & ex elementorum ordine, atque constantia posse & serenos, & pluviaē dies prænoscī; & quodammodo augurari futura posse, videtur testari Luc. 12. In cælo aliud hyemis, aliud sereni temporis signum est. Ad idem Matth. cap. 16. Cū accessissent ad Christum Pharisei, & Saducei tentantes rogauerunt eum, vt signum de cælo ostenderet eis. At ille respondens ait: Facto vespere dicitis, Serenum erit, rubicundum est enim cælum. Et mane, Hodie tempestas, rutilat enim triste cælum. Etiam & ipse Dominus cū dixit Apostolis, Eamus in Iudæam iterum, & ipsi dixerunt, Nunc querant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illic? Qui respondens dixit: Nonne duodecim horæ sunt diei? demonstrat Astrologiam non esse vanam, nec supersticiosam. Quod sanctus Thomas in opusculis cum autoritate Chrysostomi ita dicit, Nonne duodecim horæ sunt diei: quasi dicat Dominus, Vos dubitatis ascendere in Iudæam, quia nuper Iudæi volebant me lapidare: sed dies habet duodecim horas, & quod cōtingit in vna hora, non contingit in alia? Vnde licet

Ioan. 11.

licet tunc voluissent me lapidare, in alia hora hoc nolent. Eccles. 3. Omnia tempus habent. Ecce igitur quomodo vna hora est bona, licet alia sit mala; quoniam in hora mala Iudæi habebant malam voluntatem contra eum: illa enim hora transierat, & bona superuenerat. Vnde ipse Dominus sciens hoc, sciuit quòd mala voluntas abierat à cordibus eorum, & voluit eligere sibi illam horam, in qua ipsi non læderent eum. Et propter hoc patet, quòd ipse vsus est electione, nec blasphemauit Astronomiam, siue Astrologiam, sicut quidam invidentes detractores hodie faciunt. Quo fit, vt tota via, totoque cælo mihi aberrare quidam insolenter philosophantes videantur, qui suam inscitiam prodentes, audeant temerè in Astronomiam illam sublimem philosophiæ familiarissimam insurgere, qui que, nescio quo ore, quæue fronte huic diuinæ arti nigrum præfigere *Œta* conantur, & ab hominum consortio perperam, & iniquè sequestrare contendunt. Hos enim puto leuiter damnare, quæ penitus ignorât & de ea sentire, quod cæci de colorum differentijs: nam vnus quisque bene iudicat de his, quæ benè nouit, horumq; bonus est iudex: Quapropter

*Vera simili-
tudo ignoran-
tiam.*

propter felices essent artes, si de illis soli ar-
tifices iudicarent. Est igitur Astrologia vna
ex septem artibus liberalibus, & est scientia
vera, non prohibita, vt scribit Abbas Panor-
mitan. in cap. ex timore. de sorti. Et dicere
quòd corpora cœlestia, & stellę (sublata ne-
cessitate) non cogunt hominem, sed incli-
nant interdum ad vitia, & interdum ad vir-
tutem, non est malè dictum. Et sic de infir-
mitatibus, & valetudinibus, & morte, & a-
lijs iudicium facere, non est peccatum, &
permittitur bonis Astrologis: vt Caieta-
nus asserit in sua summa, & sanctus Tho-
mas in pluribus locis: qui etiam dicit in lib.
3. contra gentes, cap. 91. Quę verò ad cor-
poralia pertinent siue exteriora, siue interi-
ora sint in vnum hominis venientia, à Deo
meditantibus angelis, & corporibus cœlesti-
bus dispensantur. Et c. 82. concludit, quòd
corpora cœlestia causa sunt omnis alteratio-
nis, & omnis motus in hoc infimo mundo.
Et Scotus in 2. Sent. dist. 14. q. 3. dicit, Stellas
actionem atque dominium habere in ele-
mentis, in mixtis, in animatis, & inanimatis,
& in sensitiuis, &c.

Obiectio.

Si ex dictis aliquis nunc diceret, Si stellę
haberent dominium in animatis, sequere-
tur

tur quòd in homine liberum arbitriũ posset perire: quia genium nihil aliud esset nisi *Genium cuiusque quid sit.*
 genitura: quòd si bonam habent genituram homines, bonos habent genios: si verò malam, malos; quod est còtra Aristotelem: quoniam quod Brutus infelicem habuerit exitum, fuit ex sua genitura mala: quòd verò Augustus felicem habuerit exitum, fuit ex ortu suo bono. Quare neque Brutus vituperandus, neq; Augustus laudandus est, & genus demonstratiuum apud Rhetores periret: quod est manifesta fatuitas.

Amplius non est existimandum ab ipsis optimis intelligentijs, & optimis corporibus cælestibus posse maleficia prouenire: *A bono bona procedere.*
 quando quidem à bono, nisi bona procedant: & Auerroës 10. Metaphysices, Comment. 19. manifestè damnat Astrologos talia asserentes: essetque duos deos introducere, quorum vnus esset causa boni, & alter causa mali, qui fuit error Fausti destructus per Diuum Augustinum, in libro peculiari, & etiam damnatus à Commentatore 12. Metaphysices, comment. 1. Quare, &c.

Ad istam dubitationem, in qua dicebatur, quòd si genios non ponimus alios esse *Respondetur*
 quàm

malum quid.

quam genituras, tunc perijt liberum arbitrium, & reliqua quæ ibi adducta sunt: dicendum est, quòd malum (vt patet etiã per Dionysium in libro de diuinis nominibus) nihil aliud est, quàm defectus: Defectus autem vel prouenit ex nostra volũtate, & hoc malum culpæ solet appellari: vel prouenit non ex nostra voluntate, sed natura: quod fortassis malum pœnæ, vel malum naturæ dici potest. Loquendo de secundo modo, & hoc dupliciter contingit. Quoniam vel est defectus in latitudine entis, & nõ in propria, & determinata natura: vel est in propria & determinata natura. Exemplum primi, Quodlibet, citra primum est, quod est Deus, est defectuosum in latitudine entis: quando nihil est quod sit tota & completa entis latitudo, nisi Deus ipse, & sic vnumquodque ens, citra Deum, dici potest quodque modo malum in natura, quoniam defectuosum in natura entis. Exemplum secundi, Sicut homo claudus, vel cæcus, non solum dicitur defectuosus; quia non habet completam entis latitudinem: verum etiam quia non habet requisita ad perfectionem humanæ speciei: Et tunc dico, quòd negare Deum, intelligentias, & corpora cælestia, esse

esse causam malorum iuxta hunc modum. *Quomodo
Deus sit causa
sa mali.*
 Secundum accipiendi malum, est destruere
 pulchritudinem & ordinem totius vniuer-
 si: vniuersi enim pulchritudo consistit in di-
 uersitate, neque esset vniuersum, nisi ex tot
 diuersis esset compositum: veluti homo nõ
 esset perfectus homo, nisi omnia membra,
 quæ sunt tam diuersa, haberet: si enim in ho-
 mine tantum esset cor, vel oculus, non esset
 homo, veluti notum est. vnde apparet, con-
 cedere Deum esse causam omnium entium
 sic à Deo deficientium, siue sint talia en-
 tia visibilia siue inuisibilia, & horum visibi-
 lium sublunarium pro tanta diuersitate
 concurrere corpora cælestia, vnde corpora
 cælestia secundum diuersas partes suas, &
 diuersos aspectus causant diuersitatem in
 mundo inferiori: vnde aliquibus annis vi-
 demus animalia magis proficere, in aliqui-
 bus econtra: videmus etiam diuersas pla-
 gas cæli facere pro diuersis animalibus, plan-
 tis, mineris, & sic de reliquis, quod & aper-
 te conceditur à diuo Augustino in quinto
 libro de ciuitate Dei, & in multis alijs locis.
 hoc etiam canit Ecclesia, cum omnia ista
 sint opera Domini. Sic itaque loquendo
 de malo & defectu, nihil conuenit Deum
 esse

*vniuersi pul-
chritudo.*

*Vnde diuersi-
tates in hoc
mundo.*

esse authorem defectus & mali modo supradicto. Vnde Deus est causa serpentis, qui serpens, quantum est in se, est bonus, licet eius venenum, & morsus sint noxia hominibus, & alijs animalibus: imò non esset bonus serpens, nisi alijs esset noxius. vnde Regulum siue Basiliscum sibilo non interficientem animalia, non diceremus esse de bonis Regulis, quia esset defectuosus in sua specie: cum autè nihil citra Deum sit, quod non aliquammodo participet de natura perfecti, & etiam à tali natura deficiat; cumque detur plus & minus, in his consueuimus dicere, minus deficientia esse bona: plus autem deficientia esse mala. Veruntamen dicimus Deum omnium esse causam, quare in hymno canitur, quòd omnia benedicunt Dominum, & omnia laudant Dominum, incipiendo à prima creatura vsque ad ultimam creaturam. Nihilominus quanquam omnes conueniant Dominum esse causam omnium istorum, & defectuum in latitudine entis, videlicet hominis, leonis, lupi, & sic de reliquis: tamen non omnes videntur esse còcordes de defectis in specie: vtpote quòd homo nascatur cæcus, vel claudus. Philosophi videntur dicere hæc non esse intenta à natura,

à natura, sed esse peccata naturæ, & quod non habeant causam per se. Augustinus autem, cui & multi consentiunt, videtur dicere oppositum cap. 9. 16. libri, & etiam 8. cap. 21. libri, de ciuitate Dei. Verùm pro nunc non fit disputatio (& fortassis inter has opiniones posset poni concordia) nunc autem sat fit Deum, & corpora cælestia esse causas istorum defectuum & malorum: necessariumque est hoc confiteri, nullumque sequitur incommodum: imo dicere oppositum est manifestus error, saltem de malo seu defectu in natura entis. Videtur tamen, quòd etiam corpora cælestia sint causa defectus in specie, utpote cæcitatibus, & claudicationis argumento, quòd Mathematici multotiens ex inspectione syderum prædicant annos monstrosos, & etiam ista monstra prænunciant ventura, quare à monstrando monstra appellata sunt, veluti 8. ca. 2. lib. de ciuitate Dei dicit Augustinus; quare ista pars tutior videtur. Causa etiam finalis talium monstrorum ponitur ab eodem Augustino 8. cap. 16. eiusdem libri: quare ex istorum sententia, & mea Deum, & corpora cælestia esse causas affirmandum est. Loquendo autem de malo culpæ, quòd proueniat

Causa defectus in specie.

monstra vnde dicta.

malum culpa

niat à voluntatibus nostris, adhuc duplici-
 ter hoc intelligi potest, vel disponendo &
 inclinando tantum, vel cogendo ipsam vo-
 luntatem: & hoc secundo modo est dupli-
 citer. Quoniam vel remanente intellectu, &
 discursu non ligatis, sed solutis, vel ligatis: si
 secundo modo, dico corpora cælestia horū
 esse per se causam; verū tunc non propriè
 & verè dicitur esse malum culpæ: non enim
 esse potest culpa, vbi ratio non potest habe-
 re imperium, & ministrare: & sic operantes
 operantur veluti bestię, neq; sunt domini
 suorum actuum. Si verò ratio est soluta, sic
 dico neq; Deum, neq; corpora cælestia per
 se esse causam talium defectuum, quādo vo-
 luntas, stante libera ratione, est libera, &
 à nullo potest cogi. Quòd si Deus volun-
 tates moueret, ad bonum moueret, & non
 ad malum: nulla autem creatura cogendo
 potest mouere voluntatem, si ratio est solu-
 ta: Quare vt sic neq; Deus, neq; corpora cæ-
 lestia sunt, neque esse possunt causa mali. Si
 autem loquamur quo ad dispositionem, sic
 sine dubio corpora cælestia sunt causæ ma-
 lorum: verū tale malum non est malum
 culpæ, sed malum naturæ, quod est Dei, &
 intelligentiarum, ac corporum cælestium.

*Dispositio ad
 malum vi-
 de.*

Quod

Quod si dicatur, Deus igitur & corpora *Obiectio.*
 cœlestia disponunt ad malum culpæ; quare
 videtur allicere homines ad peccandū: nam
 si iste est dispositus ad venerea ex corpori-
 bus cœlestibus, vel ad furta, licet corpora cœ-
 lestia non cogant, tamen videtur esse pec-
 catum ipsorum in sic alliciendo: veluti est
 in hominibus, si vnus homo alteri persua-
 deat ad furtum, vel aliquod aliud pec-
 catum.

Amplius, quoniam videmus istos ita dis-
 positos, semper agere secūdum istam dispo-
 sitionem: imò si à Mathematicis habuerint
 aliquid de suis euentibus, videmus, dum cu-
 piunt illa fugere, in illa incidunt, vt legenti-
 bus multas historias patet: quare non tan-
 tum videtur disponi, verum etiam cogi.

Præterea dictum est in habentibus ratio-
 nem ligatam voluntates cogi, & homines
 esse veluti bestias: Modò quæ est causa fina-
 lis, quòd corpora cœlestia sic ligant mentes
 hominum, vt patet in fatuis? hoc enim vi-
 detur multum irrationabile, cum omnes
 sint æqualiter homines.

Verum hæc non obstant: diciturque ad *Responsio.*
 primum, quòd dijs & corporibus cœlestibus
 disponētibus aliquem hominem ad actum

*Quod uni
malum est
alteri bonum*

*Socrati bonū
fuisse mori.*

Natura ordo.

*Virtus in ab-
stinētia cla-
rescit.*

venereum, ratione tamen existente soluta,
siue peccet iste sic dispositus, siue non pec-
cet, est bonum: & nihil est, quod dijs, & cor-
poribus caelestibus succenseamus. Si nanq;
homo talis peccat, certè est malum sibi, sed
potest esse bonum alteri: vt interfectores
Socratis peccauerunt, & fuit malum culpæ
ipsis interfectores: fuit autem bonū vir-
tutis ipsi Socrati, quoniam maior fuit eius
constantia, magisque claruit Socratis vir-
tus. Vnde legitur de Aristippo, cū interro-
garetur qualiter mortuus esset Socrates, re-
spondisse, Vtinam mihi taliter mori contin-
geret: quare culpa interfectorem Socratis
resultauit in maiorem Socratis virtutem, &
sic vniuersum perfectius factum est. Vnde
natura despiciens partem, respicit totum:
& relinquens minus bonum, de maiori bo-
no procurat. Si verò sic dispositus ad vene-
rea, non peccat, est in potestate sua absti-
nere: sic longè clarius est virtus ipsius sic dis-
positi in abstinendo, quàm si nō fuisset dis-
positus: sicut etiam dicit Aristoteles in 2.
Oeconomix de Penelope & Alceste, quæ
quoniam multa passæ sunt, ideo magis cla-
ruerunt, & nisi talia passæ fuissent, fuissent
ingloria. Non sentienti stimulum venere-
um,

um, quænam laus est ab ipsis veneris abstinere? virtus enim (vt inquit Apostolus) in infirmitate perficitur. Et hæc diffusè à Seneca tractantur in libro de prouidentia, & gubernatione mundi à Deo, & multis Epistolis ad Lucilium: quæ omnia referre nimis prolixum esset. Et quod adducebatur, *Responsio ad obiectum.* quoniam sicut homo inducens hominem ad peccandum, peccat; sic & corpora cælestia disponendo homines ad peccandum, peccarent: negatur illatum. Primo quidem, quoniam corpora cælestia prouident de vniuerso; homo verò de parte: quare corpora cælestia pro maiori bono faciunt minus bonum aliquando eo modo, quo supra declarauimus.

Secundo & melius, quoniam non par est in vtrisque intentio, corpora enim cælestia sic disponunt, non vt homo sequatur dispositionem, sed vt superet eam, & efficiatur clarior: ast homo illud facit mala intentione, vt ad peccandum inducat. Quod si tentando faceret, & vt virtus efficeretur clarior, non esset peccatum, imò virtus. Vnde diuus Augustinus 32. cap. 16. de Ciuit. Dei sic dicit: Neque omnis est culpanda *Tentatio quo bona.* tentatio: quare & gratulanda est, quæ fit

probatio. Et plærunque humanus animus sibi ipsi innotescere nõ potest, nisi vires suas sibi non verbo, sed experimẽto, tentatione quodammodo interrogante, respondeat. vbi si Dei munus agnouerit, tunc pius est, tunc solidatur firmitate gratiæ, non inflatur in nouitate iactantiæ. Hæc ille.

*Dispositus nõ
de necessitate
malum operatur,
sed vt in pluribus.*

Quòd autem secũdò adducebatur, quoniam sic dispositus videatur de necessitate operari, huic dicitur, stante ratione soluta, istud esse impossibile: vt in pluribus tamen ita contingit: quoniam sicut vna virtus ad alias virtutes disponit, cùm sint connexæ; ita vnum peccatum disponit ad aliud, & fit habitus, qui est de difficilè remouibilibus.

*Habitus ad
malum vnde*

Quare isti non euitantes suas dispositiones habitas à corporibus cælestibus ex multis peccatis, quæ fecerunt, incurrerunt in fatum sibi prænunciatum ex syderum cognitione.

Vnde & Salustius in Catilinario dicit, Catilinam incidisse in desiderium euertendi patriam, quoniam filium suum interemerat veneno, captus amore Orestyllæ, quæ filium timebat.

Cæli dispositiones nõ necessitent.

Quòd autem cæli dispositiones nõ necessitent, patet ex relatis ab Alberto in primo de Animalibus, in tractatu de Physiognomia, & ibi lege. Plutarchus quoque in vita

vita Niciæ & Crafsi, in capite, vbi eos inuicem comparat, fic inquit: Cùm nullum diuinationis signum Nicias aliquando neglexerit, hic autem omnia penitus deorum portenta contempferit, vtriusq; idem ferme exitus fiūt. Difficilis lanè res ad iudicandum, &c. Ex quo patet, Afta inclinare, & non cogere. Auguftus quoq; multa pericula euafit præuidens fatum: idemq; refert Valerius Maximus in 1. libro. Id voluit Ptolomæus cùm dixit: Sapiens dominabitur aftis. Imò vana effent vaticinia & iudicia, niſi obftare poſſemus.

Quod etiam tertio adducebatur, quoniam cæli peccare videntur in generando hominem fatuum, &c. certè ſecundum ponentes intellectum humanum mortalem, pauca ſuſtinet difficultatem: quoniam hoc ex perfectione vniuerſi; ſicut camera picta ex diuerſis animalibus eſt pulchrior, & delectabilior ea, in qua tantum eſſet vna figura, vt in libro de mundo dicitur. Poſſunt & fatui habere alias vtilitates: ſunt enim pro ſapientibus, vt eos oblectando, vel ſeruiendo, vel quoniam ex hoc ſpeculantur de varietate naturæ, vel aliquo huiusmodi. Secundum verò tenentes intellectum eſſe immortalem

Fatui cur generentur.

lem & multiplicatum, difficilius est respondere: Tamen D. Augustinus in 16. de Ciui. Dei abundè ad hæc satisfacit, vbi ponit causas diuersitatis figurarum humanarum, & monstrorum: quare ibi legas,

*Cur plures
peccent.*

His habitis, patet responsio ad omnia, quæ ibi inducta sunt. Nam stantibus illis dispositionibus factis à cælis, & stante soluta ratione, nõ perit liberum arbitrium, imò magis perfici potest: Vnde Brutus potuit euadere tam infelicem exitum: & Augustus potuit esse infelix. Causa autem, quòd in pluribus hoc contingat, præter assignata superius, scilicet propter peccata præcedentia, est, quoniam homo parum habet de intellectu, & multum de sensu: quare gubernatur à sensu, & relinquit intellectum: modò sensus per se subijcitur corporibus cælestibus: & hanc causam assignat S. Thomas in libel. de fortib. Pauci enim sequuntur intellectum, sed plurimi sensum: quare vt in pluribus sequuntur dispositiones cælestes, veluti bestia faciunt. Neque sequitur, apud Rhetores genus demonstratiuum perire: nam laudamur & vituperamur secundum actus prouenientes à libero arbitrio, qui per positionem non auferuntur. Quomodo etiam
ma

mala ab intelligentijs, & corporibus cęlestibus veniant, iam dictum est: quoniam non inconuenire mala naturę, imo esse necessarium: mala autem culpę est impossibile ab eis procedere. Cumque vltius adducebatur Auerroës arguens Astrologos, dicitur, Si Auerroës damnat Astrologos secundum intellectum datum, ipse damnandus est, neque ea apud me est viri authoritas, vt renui non possit. imò ipsi Astrologi recta dicunt, & consona sensui ac rationi: & ipse Auerroës pessimè dicit, contradicitque sensui & rationi. Si verò credidit Astrologos sentire corpora cęlestia cogere homines ad peccatum culpę, eos nō intellexit. Quare & quidam recentes multis verbis ornatis insectantes Astrologos eodem peccato laborant, quo & Auerroës. aut enim Astrologos non intelligunt, aut si intelligunt, grauius errat: & certè in illis suis libris non video nisi arrogantiam, & petulantiā, & præter ornatum nihil boni contineri. quanquam aliqui referant sententiam non esse suam, sed tantum ornatum apposuisse. Vltiusque dicitur non oportere duos esse Deos, vnum boni, & alterum mali, vt inferebatur. Nam omnino bonum & malū naturę est à Deo: ma-

Auerroes contra Astrologos taxatur.

Contra Picum Mirand.

Non oportere duos esse Deos.

lum autem culpæ est ex nostris voluntatibus. Quod malum, vt Augustinus & Dionysius demonstrât, non habet efficientem, sed deficientem causam.

Dico igitur quòd cælorum effectus impediri possunt. Nam experientia cernimus, agriculturæ arte nonnulla naturaliter producenda adeo variari, vt ea, quæ cælorû casu illis euenirent, minimè contingant, in serendo, seminando, plantando, abscindendo: circa elementa quoque similem alterationem patet euenire: circa pecora etiâ interficiendo, matrem cum foemina iungendo, testiculum dextrum, vel sinistrum abscindendo, vt masculi vel foeminæ generentur: quæ omnia si solo cælorum influxui relinquuntur, profecto exitus diuersos consequuntur: mutantur autem ab ea causa, quæ cælis non subditur, à qua & fortuna, & ars, & consilium sequuntur, duoque resultant principia, natura scilicet, & propositum.

Authoritates innumere adduci possunt, non modo Theologorum, ac Philosophorum, necessarium & contingens ponentiû, moralium quoque virtutes & vitia, & cætera prædicta; verum etiam Astrologorum. Ptolomæus enim hæc inferiora cælis non

ineuitabiliter affirmat euenire, sicut quæ di-
 uina voluntate: in libro Centiloquij Aph:
 5. ait, Potest huius scientiæ professor mul-
 tos effectus stellarum euertere &c. Idem A-
 phor. 8. Animus sapiens cælesti potestati
 cooperatur, sicut optimus agricola mun-
 dando, &c.

Ratio etiam idem ostendit: nulli enim
 dubium esse potest, cælos à libera causa sibi
 non subiecta impediri posse: sicut iam su-
 pra dictum est. Vnde ex his dictis concludi-
 mus eos verè esse Christianos, qui tali Astro-
 logiæ operam nauant. Quod ego verissimū
 esse, & animo, & rationibus non ambigo:
 pium profectò arbitrans Astrologiam, &
 eius penetralia nosse: modò quis vt Christi-
 anus, quæ dat, accipiat; non peruertat, non
 abutatur: vt in opere hoc ostendisse pro
 voluminis breuitate crediderim. Si ergo
 non adduximus singula, quæ ad præsens ne-
 gotium fuerant necessaria, veniam à legen-
 tibus humillimè petimus: rogantes vt pro
 sua benignitate nos in cunctis habeant ex-
 cusatos. Quia verè scimus, & ita fore sine
 dubio fatemur, difficile esse hominem exi-
 stentem non peccare in multis: ita quidem
 vt ignorantem: alia autem vt malè iudican-
 tem:

tem: alia vero vt negligenter scribentem. Et ideo ex tota mente, totali corde, ac ex omnibus animæ viribus rogamus, exoramus, & deprecamur Astrologos omnes, & maiores præcipuè, vt si quid hoc in opere male intellectum, vel fuisse à nobis interpretatum ad aliquod impertinens de dictis authorum adductum inuenerint, id pro sua corrigant humanitate. Multo que magis omni mentis affectu precamur Reuerendissimos catholice fidei nostræ professores; Archiepiscopos, Episcopos, hereticæque prauitatis Inquisitores, & cæteros omnes ad quorū manus, vt spero, licet indignus sit, noster hic tractatus perueniet, vt si in eo minimum quid Dei, vel eius filij Redemptoris nostri mandatis contrarium, vel distonum reperiunt, quod inaduertentia nostra, aut inscientia scripserimus, emendent, corrigant, quinimo eradicent, & abradant, vt omnino non remaneat, & vt pro nihilo reputetur, & tanquam non dictum habeatur. Si verò aliquid boni & utilis hoc in opere inuenerint, volumus, & (si dicere licet) mandamus, vt id nobis minime ascribant, sed totū creatori omnium attribuant: quoniam, vt sanctus Iacobus inquit in sua epistola cap. 1.

Omne

Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum. Quod etiam voluit Auicenna in libro de viribus cordis, cap. 2. dicens: Quæcunque perfectio, & omne bonum non nisi à prima veritate sunt, quæ omnium bonorum prima est vniformis manatio. Et Auenzoar in sui Theisr lib. & tract. 3. inquit, Omnis res procedit ab illo, qui est summæ, & vltimæ scientiæ, scilicet à Deo viuo, & vero, & benedicto: cui sit honor, & gloria per infinita sæcula, Amen.

62
IOANNIS LEN-
SAEI BELLIOLANI,
SACRAE THEOLO-
giae Louanij Pro-
fessoris

Contra Genethliacorum superstitionem
ORATIO.

ADMONITIO AD
LECTOREM.

NON sum nescius, Christiane Lector,
quam prope videri soleat cuiuspiam ar-
tis inimicus, qui eius abusum, praesertim
inueteratum, reprehendat: Sed ego hoc
ipsum, quod cuiuspiam videri possit paruipendens, cum
Astronomiam & Astrologiam inter eas artes, qua
mortalibus utilissima sunt, cum diuo Hieronymo re-
ponere me profitear, abusum tamen quendam huius
nimum etati familiarem, artisq; falso sub nomine
receptissimum, palam etiam reprehendere non dubi-
taui. Nam, quantum ex veterum libris iudicari po-
test, video superstitionis hoc genus, vti apud infideles
maxime quondam valuit, ita languente fidei Christi-
anae vigore sensim irrepisse, tandemque imperito-
rum animos vehementer occupauisse. Certe, Gracia
labaf-

labascente, maximam Astrologorum fuisse turbam,
 qui futura predicere se profiterentur, ex illorum tem-
 porum Annalibus accepimus. Neque vero metuimus,
 ne quisquam miretur tantum abs re nostra fuisse otij
 nobis, aliena ut curaremus, & ea, qua ad nos nihil
 attinerent, siue ne falcem (quod aiunt) mittere di-
 ceremur in messem alienam. Habet enim hic quoque
 Theologus, cuius ad se cognitionem pertinere dicere
 iure possit. Cum enim eius proprie sit de virtutum,
 vitiorumque causis, & originibus disserere, sicuti
 Medicorum est causas videre morborum, quid alie-
 num a professione sua facit, si id quarit, Possintne sy-
 dera virtutum in nobis, aut vitiorum causas submi-
 nistrare? Rursum, cum sit eius studiose dispicere, &
 cauere sedulo, ne quis noxiarum superstitionum la-
 queis irretiatur, ideoque in Theologia de superstitioni-
 num generibus, quibus vel occulta, vel futura cog-
 nosci putentur, varia ex professo quaestiones moue-
 antur; profecto ne latum quidem vnguem ab insti-
 tuto suo discedit Theologus, si Astrologia diuinatri-
 ci, nullane superstitio miscetur in futuris pranun-
 ciandis, sibi inuestigandum putet? Denique, si non hic
 ipsos Theologorum principes, duces haberemus,
 securius fortasse nos tanquam in alieno consistentes
 amulus aliquis impeteret: sed tantorum ducum mu-
 niti praesidijs nihil metuimus, cum id facimus saculo
 nostro iustissimis de causis, quod illi sibi suo facien-
 dum esse simili adducti ratione putauerunt. Et illi
 quidem aduersus Gentiles Astrologos praecipue disse-
 rebant, quorum intolerabili errore fatalis quaedam ne-
 cessitas,

cessitas, res agens humanas, ponebatur, sed ea tamen
 reliquere non pauca, quibus adiuti posteri, Gentilia
 possent erroris reliquias conuellere. Ad quas profecto
 reliquias pertinere putamus, imprimis quod de propen-
 sionibus ipsis asseritur, eas in nos a caelo syderibus
 que manare: Non quod scholasticis hac in parte do-
 ctoribus aduersetur, qui sydera per accidens inclina-
 re dicunt ad bonum aut malum, non directe & per
 se, & illud ipsum per accidens ita generatim efficere
 circa gentes duntaxat ac nationes, vt ex contempla-
 tione syderum de singulorum hominum particula-
 tim affectionibus & propensionibus pronunciari, ne
 probabili quidem coniectura possit. His igitur aduer-
 sari, & eorum suggillare doctrinam, quorum in hac
 ipsa causa literis adiuuamur, propositum nequa-
 quam fuit. Nam quis nescit ex rebus bonis ea, que ma-
 la sunt per accidens (vt ipsi loquuntur) non raro pro-
 uenire? Vt enim a caelo non recedam, constat mun-
 dum vniversum vnus ignorantiae Dei laborantem
 in grauiore idololatria tenebras ab ipsa caeli praestan-
 ti specie esse demersum. Sed procul sit a nobis, vt tanti
 mali per se causam, tam bonum & vtile omnipoten-
 tis conditoris opus fuisse arbitremur. Contra illos agi-
 tur, qui vel ob significationes quasdam syderum, ser-
 masque signorum, vel ob noxias, & maleficas, aut be-
 neuolas (vt aiunt) influentias hoc directe, & per se
 consequi, quo suam artem stabiliant, asserunt, vt hic
 vel ille ab ipso ortu ad virtutes vitiaue certa propen-
 deat, ideoque qualis in vita quisque futurus sit, etsi non
 certo propter liberum arbitrium, tamen verisimiliter
 quod

D. Thomas
 in 1. parte
 q. 113.
 art. 4
 ad tertium.

quod natura sequatur semina quisque sua, circa
 unumquemque sigillatim posse prae dici. Habent isti
 auctores, quos sequuntur, veteres Astrologos, Ptole-
 meum, Iulium Firmicum Siculum, Almansorem in
 suis Aphorismis ad Saracenorum regem, Zabelem
 de electionibus, Messahallach de ratione circuli & stel-
 larum, & qualiter operentur in hoc seculo, Omar de
 natiuitatibus, Marcum Manilium, qui ad Caesarem Au-
 gustum Astronomicon heroico carmine conscripsit,
 magnifico illo vsus exordio:

Carminē diuinās artes & conscia fati
 Sydera, diuersos hominum variantia casus,
 Caelestis rationis opus, deducere mundo
 Aggredior.

Ab his igitur superstitionis Astrologicae magistris
 veram tradi scientiam rati, hanc non pauci miran-
 tur. Eiusque opinione scientiae quidam inflati, audent
 cuique suam (vt vocant) natiuitatem conficere, hoc
 est, describere per singula, quid facturus, quidve
 passurus quisque videatur, ex eo syderum aspectu,
 sub quo nasci deprehendebatur. Quod si vel aliquan-
 ta probabilitate tanquam artis adminiculo pos-
 sent, tum eos adire atque consulere liceret de futu-
 ris euentis. Atqui D. Thomas Aquinas, quem ta-
 men quidam professionis huius propugnatores sibi
 patrocinari putant, in opusculis suis dicere non
 dubitauit, peccare grauiter eum, qui iudicijs
 Astorum vteretur circa eas res, quae ab hominum
 voluntate dependeant, semperque Ecclesiae pastores,
 & veteres, & recentiores suos sunt auditores a con-

Apologeticus
cap. 37.

Sulendis istiusmodi professoribus dehortati. Eadem officia dependunt, inquit Tertullianus, qui & Astrologos, & Aruspices, & Augures, & Magos de Caesarum capite consultant, quas artes ut ab Angelis defertoribus proditas, & a Deo interdictas, ne sui quidem causis adhibent Christiani. Multos quoque malos Christianos inspectores ephemeridarum, & inquisitores, atque obseruatores temporum obiurgari solere a se, & a quibusdam bonis, melioribusque Christianis Diuus Augustinus ait, enarrans Psalmum quadragesimum. Quid? quod nonnulli & hac etate, & superioribus, Astrologia peritissimi totum hoc pradicendi genus repudiandum esse putauerunt? In quibus Eudoxus quidam Platonis auditor, in Astrologia iudicio doctissimorum hominum facili princeps, sic opinatur, id, quod scriptum reliquit Chaldeis in pradiatione, & in notatione cuiusque vitæ natali die, minime esse credendum. Nominat etiam Panatius, qui vnus ex Stoicis Astrologorum pradiata reiecit, Anchialum, & Cassandrum summos Astrologos illius etatis, qua erat ipse, quum in cæteris Astrologia partibus excelleret, hoc pradiationis genere non vsos. Bardesanem Eusebius scribit, cum in Astrologia studio clarus esset habitus, postea Christianum effectum, non modo non vsu Astrologica pradiatione, verumetiam libris editis improbasse. Quod autem ad bella pertinet, ac diuersorum collisiones populorum (quas Martis & Saturni coniunctione significari pronunciant,) nonne videre per facile est, ex astris tanquam ex causis prascire nihil posse?

Libro 6. de
preparatione
Euangelica,
cap. 9.

posse? Syderis enim cuiusque simplex operatio, vnans
 quampiam subiectis corporibus imprimens qualita-
 tem, concursus illum diuersissimarum voluntatum
 atque causarum naturaliter efficere nullo modo po-
 test. Signa quoque, licet alia sint ignea seu calida, a-
 lia aquatica, aut terrea, siue frigida, quocunque in-
 his modo Planeta se habeant, & quacunque tandem
 varietate lumina qualitatesque misceantur, nun-
 quam efficere naturaliter possunt, vt gens aduersus
 gentem bello consurgat: Significare vero hoc ipsum
 qui poterit quacunque coniunctio? Nam signa aut
 naturaliter significant, aut ex placito: si naturaliter,
 aut quia sunt cause, aut quia sunt effecta: quorum
 vtrumque in hoc quidem genere concurrentium re-
 rum a syderibus remouimus: Sin ex placito, aut ergo
 diuino, aut humano. Et cum de humano constet dici
 nihil posse, superest vt prophetico spiritu præditi isti
 videantur, qui reuelante per astra Deo, futura præ-
 noscunt. At prophetas esse, tam pulchre ex prognosti-
 cis apparet, hoc quidem tempore, vt præter errata fre-
 quentissima alienum interdum animum a vera Re-
 ligione deprehendas, magisque omnino quid optent
 aut metuant, loquuntur, quam quid vel somniant
 e syderum aspectibus: neque nobis metum faci-
 unt, ne artis ignari esse dicamur, quam in præ-
 nunciandis futuris tam male ipsi didicisse videan-
 tur. Nec quis eam bene didicerit, profecto dicere
 possunt, quo se cunque cõuerterint. De qua cum mihi
 frequens disputatio cum doctissimis Astrologis fuis-
 set, neque solidi quicquam afferretur, vbi posset ani-

mus conuiuere, deprehensa professionis vanitate, refellendam magis quam sequendam iudicauit: sic sane, ut alios quoque, quos possem, instruere, tibi que, Lector Christiane, hac etiam in parte prodesse conarer. Hoc enim boni ut e labore nostrat antillo proueniret, in animo certe fuit: Si proueniat, illius erit munus, cui omnis salutaris cognitio accepta ferenda est. Vale:

P R O O E M I V M.

QVONIAM huius loci, atque huius exercitationis sapientissimè à maioribus nostris institutæ hæc ratio est, Auditores, ut de qualibet proposita quæstione differatur, uti alias de rebus alijs hoc ipso anni tempore, & loco diximus; ita nunc de syderum vi, atque in res humanas efficientia differemus: Quod argumentum eo suscipio lubentius, quia tantæ ingeniorum varietati, quanta huc confluere solet, congruere satis aliquid istiusmodi iudicabam, & ad utilitatem reportandam, & ad percipiendam fortasse non mediocrem animo voluptatem. Etenim inueteratæ cuiusdam opinionis labes, qua syderibus plus æquo tribuitur, sic adhuc multorum animis inhæsit, ut in hominibus

num vitam plurimum ea posse, non verbis
 modò librisque editis præ se ferant, verùm
 etiam factis ad persuasionis errorem com-
 positis, apertè admodum clareque testentur.
 Quæ si opinio sanctissimis virtutum studijs
 inimica non esset, & si eius pernicies non ad
 ipsam quoque virtutum principem Religi-
 onem perueniret, tolerari posse, atque susti-
 neri inter humani ingenij inuenta videre-
 tur. At quum mortales multos vanitas hæc
 aut à via studioque virtutis abduxerit, aut
 deprauatis in moribus iam errâtes obfirma-
 rit, atque obligarit, aut longissimè certe va-
 rijs errorum nexibus à veritate seduxerit;
 non intelligo, cur non elaborandum in eo
 sit, quò omnium ex animis radicitus euella-
 tur. Si quispiam, cum deliquerimus, culpam
 nos confiteri nostram oportere negaret,
 hunc omnibus modis profligandum esse,
 neque ferendum existimaretis: qui syderum
 aspectibus vitiosos hominum mores atque
 affectiones ascribunt, hanc vtilissimam sum-
 meque necessariam confessionem eripiunt,
 & nò hos omni ratione refellendos putabi-
 tis? Si quisquam ea esset ingratitude, vt
 Christo redemptori & medico animarum
 nostrarum ob initia progressusque virtu-

tum gratias agi non debere, palam profite-
retur, ad huius sacrilegas voces aures vestras
claudendas esse sine omni dubitatione cre-
deretis: At qui hoc ipsum callidè suffurari
molitur pijsimum officium gratiarum a-
ctiōnis, qui, quod ab hominibus rectè fan-
ctèque geritur, quòd prudenter, quòd for-
titer, quòd temperanter, iusteque viuitur,
syderibus acceptum ferendum censet: non
hunc igitur nostra oratione persequèdum,
delendumque iudicatis? Qui denique libe-
rum arbitrium naturæ humanæ detraxerūt,
haud æquis animis audiuntur ab ijs, qui Ca-
tholici, bonaque mēte præditi sunt. Quam-
obrem omni studio improbanda, atque e-
uertenda ea sententia est, qua rebus huma-
nis syderum vi necessitas afferri putetur.
Sic enim aliquando veteres Astrologi, sic
eos secuti Priscillianistæ hæretici, liberum
arbitrium, quo nihil habet mortalium natu-
ra præstantius, sustulerūt: Asserebant enim
hi (inquit Augustinus) fatalibus stellis ho-
mines colligatos esse, ipsumque corpus no-
strum secundum duodecim signa cœli esse
compositum: sicut ij, qui Mathematici vul-
go appellantur, constituentes in capite A-
rietem, Taurum in ceruice, Geminos in hu-
me-

*In lib. de hæ-
resibus, hæ-
70.*

meris, Cancrum in pectore, & cætera nomi-
 natim signa percurrentes, ad plantas vsque
 perueniunt, quas Piscibus tribuunt: Hæc
 (inquit) atque huiusmodi vana, fabulosa,
 sacrilega, quæ persequi longum est, hæresis
 illa contexit. Ut autem Gentilium philo-
 sophi quidam syderum pulchritudinem, &
 magnitudinem atque inter ipsa concu-
 siones & quasi *Χορείας* qualdam (vt Plato
 loquitur) eorundem etiam in tam varijs
 cursibus suis incredibilem constantiam ad-
 mirati, in eam sententiam adducti sunt, vt
 illa non dubitare se dicerent in deorum nu-
 mero reponere. Ita isti (opinor) specie simi-
 li, constantiaque decepti, & aliquanta his-
 ce in terris experientia cœlestis virtutis ad-
 iuti, progressi eo sunt, vt animos quoque
 nostros multo nobiliores, cœlo syderibusq;
 subijcerent. Quem errorem sic confutabi-
 mus, vt primum sydera nihil valere ad vitia,
 virtutesque gignendas in hominum ani-
 mis demonstramus; Deinde, ex ijs prædici
 nihil posse de rerum humanarum euentis:
 Vos tantummodo, Auditores, dum ista ex-
 quimur, audiendi patientiam præbeatis.

D. Leo episto-
 93 prodigio-
 sam vocat
 totius huma-
 ni corporis
 per duodecim
 cæli signa
 distinctio-
 nem.

Plato in
 Timæo.

Prinicipio igitur, qui vitiosas hominum
 inclinationes ab astris effici constituunt,
 parum id cauere videntur, ne Deum faciant
 vitiorum authorem; Cum enim sydera ille
 omnia condiderit, vimque omnem, qua in
 res subiectas instuunt, indiderit; quicquid
 insita sibi facultate efficiunt, id omne De-
 um authorem atque effectorem habeat ne-
 cesse est. Neque enim illa hominum more
 præfixas sibi à conditore leges, operando
 prætereunt; sed aliud nihil per singula, quâ
 sui moderatoris nutum, exequuntur. Quo-
 circa si quos efficiunt homines ab ipso sta-
 tim ortu in deteriora procliuēs; quid erit
 consequens, nisi vt hoc ipsum Deus effici-
 le videatur? Rectissimè proinde D. Basilius
 eumque secuti Ambrosius, atque Augusti-
 nus, cum aduersus Genethliacos verba faci-
 unt, hoc eodem vtuntur argumento. Ma-
 leficæ stellæ, inquit Basilius, prauitatis suæ
 causas in eum, qui eas fecit, transferunt: Si
 qua enim existit prauitas ex illarum natura,
 opifex ipse mali creator erit. An forte pra-
 uitas est, furta & cædes facere; ad ea verò pro-
 cliuem esse, prauitas nulla est; & in scelera
 impulisse, maleficium existimabitur; in ea
 verò

D. Ambrosi-
 us lib. 4. he-
 xameris

c. 4.

Homilia 6.
 in hexame-
 ron diuini
 officij.

verò pronum reddidisse, maleficium nullum putabitur? Quis non protinus perspiciat iure propensiones ipsas detestandas haberi, cum facta damnantur? Et si is, qui verbo, factòve quempiam sollicitat ad flagitium, ob id ipsum eius particeps, quod eius fuisse causa videatur; quæ res inclinationem inferuerit ab ipso ortu vitiosam, nullane tibi scelerum eorum, ad quæ illa pertraxerit, extitisse causa videbitur? Quod si hoc maleficium iure syderibus impingitur, Deum, ut antea dixi, fateri cogimur vitiorum auctorem.

CAP. II.

Sed reperias hoc tempore, qui id non admodum refugiant: Quid enim est à ratione tam abhorrens, quod non hodie ut rationi consentaneum defendatur? Quid autem diuinis sacrisque omnibus tam aduersum, ut non id cum ingenti sacrilegio asseratur à nonnullis? Itaque & hæc blasphemata profus assertio, atque impietatis plenissima vox, qua Deus opt. max. peccatorum prædicatur author nostram hanc ætatem scæde maculauit. Miramur, si astra ijdem facere dicant, quæ Deum verè proprièq; operari nec scribere erubescunt? Et quanquam

hoc eiusmodi est, ut sua se absurditate condemnent, quia tamen & causam susceptam adiuvat, & non desunt, qui serpentinos hæreticorum sibilos credulis nimium auribus excipiunt, hoc à me paucissimis refelli patiamini. Quisquamne igitur ea est sacrilegæ mentis audacia, Deum ut affirmare nondubitet peccatorum authorem? Primum, iustus scelerum ultor esse non potest, qui ad ea ipse homines incitarit: quod enim in alio quisquam fecerit, ob id eum supplicio afficere si postulet, se quoque eodem supplicio dignum esse demonstrat. Quam igitur æquitatis ratione iudicabit Deus hunc mundum, si non modò mala fieri permittit, sed ea etiã ipse committit? nec perpetrari duntaxat in mundo cernit; verum etiam ut perpetrentur, decernit? Deinde, nõ patitur hoc rerũ ratio, ut summa & infinita bonitas malignitiam gignat, ut fons ipse veri luminis, verãque sapientiæ tenebras vitiorũ effundat, ut absolutissima denique mundities peccatorũ fordibus inquinetur: Non patitur (inquã) non finit hoc natura rerum vel in humanã cogitationem incidere, ut qui sit optimus, pessima operetur. Porro, si verè dictum in Euãgelio est: Nemo bonus nisi solus Deus;
 pro

propterea quod ita sit bonus, vt ex eo, ceu fonte, bonitas omnis emanet, profecto nobis id quoq; verè dicere licebit: Nemo malus nisi solus Deus; si ex eo, ceu primo principio, malum omne profluxerit. Tolerabilius proinde, absurdissimè licet Manichæi fecerunt, qui quoniã & bona esse videbant, & mala, atque vtrumque genus è proprio duci principio statuebant, simulq; animaduertebant quàm id esset ab omni ratione auersum, si eorum, quæ essent mala, Deum bonum auctorem assererent; huic bono alium quempiam Deum malum ex aduerso finxerunt, cui quicquid esset in rebus prauum, atque vitiosum, assignarent. At isti rerum naturis ipsis vim improbilissimè ac demètissimè facientes, ab eo, quem esse sanctissimũ ipsi fateantur, impurissima fieri; omninoq; ex eodem fonte dulce & amarum, iustum & iniustum, pollutum & mundum profluere, dicere & docere non verentur. Reprehensos à Propheta nouimus, qui dicebant: Patres nostri comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt; id est: Peccauerunt illi; nos verò, innocentes cum sumus, pro eorum peccatis pœnas exoluimus. Graue id quidem fuit, iniustitiæ

Deum

Hiem. 37.
Ezech. 18.

Deum in simulare, qui tristissimarum supplicia calamitatum in fontibus irogaret. At quanto iniquius, iustum de iustitiae gradu deicere, atque deturbare? agere, constituere, arbitrioque suo, ut peccet, dispensare? & cum homines sceleratos effecerit, eorumque vitam in flagitiorum cœno, tanquam fatali necessitate, ad mortem usque tenuerit post hæc omnia tamen æternis eos gehennæ cruciatibus mancipare? Pharisei, cum in Beelzebub principe dæmoniorum Christum dæmones eicere criminantur, peccatum in Spiritum sanctum admittunt, quod usque adeo graue esse veritas in Euangelio pronunciat, ut neque in hoc seculo, neque in futuro remittatur. Quia nimirum illi diuini spiritus opera immundo & tartareo spiritui tribuebant. Quale igitur quantaque prauitate distortum sit oportet, propria immundissimi spiritus opera sanctissimo, mundissimoque spiritui assignare? Quid? quod scriptum a pertissimè est, Odisse Deum omnes, qui operantur iniquitatem? Non facit igitur iniquitatem, quam oderit, præsertim cum alio quoque in loco scriptum sit, nihil odisse illum eorum, quæ fecerit. Idcirco Ecclesiasticus hanc ter execrandam blasphemiam

Luce 11. b.

Psalmo. 5.

*Sapient. 11.
Eccles. 15.
b. c.*

miam ab hominum cordibus procul arcere conatus, his admonuit verbis: Ne dixeris, per Deum abest, quod enim oderit ne feceris. Non dicas, ille me implanauit; non enim ei necessarij sunt homines impij: Omne excrementum erroris odit Dominus, & non erit amabile timentibus eum. Quid hac in causa illustrius Apostolica doctrina? Nemo (ait D. Iacobus) cum tētatur, dicat quoniā *Cap. 1. b.* à Deo tentatur: Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat, vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Quid D. Ioannes? *1. cap. 2. e* Omne (ait) quod est in mundo, concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum & superbia vitæ, quæ non est ex patre, sed ex mundo. Atque vt hic etiam, quantum valeat naturæ lumen, aspicias, Quid Plato? Bonorum quidem (ait) solus Deus causa *Dialogo. 2. de Republ.* est dicendus: malorum autem quamlibet aliam, præter Deum, causam querere decet. *Psalm. 52.* Postremo (ne plura congeram) quod dixit insipiens in corde suo, non est Deus, hoc re ipsa isti conantur astruere: Si enim peccata facit, aut ad ea sollicitat, bonus non est. Si bonus non est, omnino nec Deus est. Restat igitur, vt pias illi tandem animo cogitationes de

de Deo suo suscipiant; illum in bonis vt largitorem collaudent; sese in malis vti authores accusent. Quod si effectum est absurdissimè dici, inclinare in vitia syderum conditorem, quin hoc ipsum à syderibus, quorù semper naturalis operatio est, quàm longissimè remouendum sit, minimè dubitemus. Sed alio deinceps vtendum est argumento.

CAP. III.

NEminem arbitrornegaturum esse, si nulla generis nostri ruina per vnus hominis inobedientiam contigisset, sed in eo, in quo fuerat conditum, honore perstitisset, eosdem cursus, aspectus, dignitates ac virtutes, quas modo habeât naturales, sydera fuisse habitura. Neq; enim natura rerù, ingresso peccato, ab authore mutata est: nec illum, quod in cælorum tam præstanti machina cõdiderat, deprauare decuit, quia se in terris homines corrupissent: Ergo & illa cœli domicilia duodecim extitissent, significationesq; easdẽ, & facultates, quibus modo prædita sunt, habuissent. In his autem septima domus, siue occasus, rei vxoriæ, & nuptiarum, contentionum, & simultatum, damnorumq; ex his prouenientium causam præ-

præstat. Octaua, mortis qualitas, & mortuorum hæreditates, facultates occultæ, magniq; timores, & venena læthalia indicantur. Duodecima (quæ & malus dæmon appellatur) triftitiæ, erumnarum, mœroris, inimicitiarum, carceris, feruorum, deceptorum, & scortationum significationem præfert. Rursum, Mars si in Ariete fuerit inuentus, quicumque sic eum habuerint, homines erunt fures, clamosi, fraudulentis, & qui supra alios se semper contendant extollere. Sin fuerit in Tauro, temerarios efficiet atque impotenter auidos, quibus fas & nefas iuxta sit, dum suam voluntatem expleant; hi quoq; mulierum lenocinijs implicati, rixas sapius litesq; ciebut, atque interdum non sine homicidio. Hæc atq; huiusmodi complura eorum expressa & consignata verbis etiam hodie legeda proponuntur. Nunquid igitur placet, vt ante omne peccatum sanctissimis atque integerrimis hominibus contentio- num, & simultatum causas sydera allatura fuisse dicamus? Num mortem quisquã ex octauæ domus inspectione, aut venena læthalia timuisset? Inimicitias aut exercere, aut perpeti, aut contra feruorum callidas circumuentiones vigilare ex decreto duode-
cimæ

Apud Ioann.
Taisnier 6.

Apud Ioannē
Taisnier Han-
nonium, &
Iulium Viro-
mium lib. 5.
cap. 6.

timæ domus oportuisset? Nūquàmne Mars
 in Tauro, vel in Ariete conspiciendus erat, ne
 fraudulentos, aut fures, aut temerarios, ho-
 micidasque lugere illius temporis innocen-
 tia cogeret? In hæc si tum sydera impul-
 sent, & malos fecissent ex optimis, & quan-
 tum in ipsis situm esset, miseros ex beatis.
 Sin ea tantummodo futura prænuccias-
 sent, aut rudes illi fuissent admodum, qui ea ne-
 sciuisent, quæ modo nō ignorantur: aut ni-
 mium & iniquè miseri, si, quæ præuidissent,
 ante omnem offensam iure meritoque me-
 tuissent. Cum igitur statui non possit, has
 easdem cœlestium corporum significatio-
 nes virtutesque à principio extitisse, tatean-
 tur necesse est hominum vitio, mox vt in-
 gressum est, cœli statum, cursumque syde-
 rum esse commutatum, quod absurdissimè
 leuissimèque diceretur. Atque id tamen ab
 vno quopiam amicissimo mihi, doctissimo-
 que homine nuper dictum commemori:
 quoque firmiter diceretur, ab diuinis literis
 auxilia repetebat, quod è Philosophia (cre-
 do) nullū suppeteret. Scriptum enim aiebat
 esse in libro Iob, nec stellas mundas esse in
 cōspectu opificis sui. hinc igitur euenire, vt
 iam cœlestis regio homines afficeret labe tur-
 pis

Cap. 25.

Scriptum id
 postea Cor.

Gemma, re-
 liquis libro

pissima à prima perfectione degeneres: *primo de natura diuina Characteris- mu, cap. 6.*
 Quod enim in cælum ipsum nostri vitio & contagione diffusum esset, id omne ad nos contaminandos vicissim ab illo refundi.
 Non equidem arbitrabar de scripturis proferri quicquam posse, quo tam noua meis auribus, adeoque (vt mihi quidem videbatur) improbabilis tam cõmodè probari videretur opinio. Quid enim alienius à vero, quàm stellas nostri vitio & contagione scelerum esse pollutas? Quid illis diabolo similis, si propterea dicuntur immundæ, quod homines afflatu quodam suo reddât immundos? Nam ipsum quidem diabolum propterea dici spiritũ immundum, cõstat, quod ad immunditiam, libidinumque corruptelas homines prauis suggestionibus sollicitet. Sed cum paulò ante dicatur in eadem prophetia, nec lunam lucere in conspectu Dei, num id propterea etiam dictum esse intelligendum est, quod nostrorum scelerum debilitatus cõtagio lucendi vim Lunæ globus amiserit? Sicut igitur Lunam in conspectu Dei lucere negauit ille, qui tum interloquitur, Baldad Suhites, quod omnis corporea lux cum diuina luce comparata, nulla sit: ita neque quicquam vel in ipso

cœlo mundum sic esse declarauit, vt compa-
 ratione illius infinitæ munditiei purum el-
 se videatur. Et fortasse non Solis meminit,
 sed Lunæ duntaxat, atque stellarum, vt Ec-
 clesiam, sanctosque in ea virtutum studijs,
 & doctrina sana collucentes, mystico ser-
 mone, vel potius allegorico designaret. In
 quibus neque tanta iustitiæ lux est, neque
 affectionum morumque tam absoluta mun-
 dities, vt non tenebras aliquas & impurita-
 tem diuina animaduersio deprehendat. Sed
 quid his in hoc loco diutius immoramur?
 Fuerit id satis immutatas esse post pecca-
 tum, continuoque corruptas ac foedatas
 syderum vires, diuinæ scripturæ testimo-
 nijs probari non posse. Quid autem de Phi-
 losophia loquar? Quid si probabilior Peri-
 pateticorum sententiâ est, quintam illam cœ-
 lestis corporis naturam neque generatio-
 nem recipere; neque corruptionem pati, eun-
 demque perpetuo sui statum, & incommu-
 tabilem retinere? At, inquis, cœli vis eadem
 rebus, in quas agit, aliter atque aliter affe-
 ctis non eosdem producit effectus: Ideoque
 vitiatas (vt modo sunt) hominibus, nihil el-
 se mirandum, si hæc sydera primam etiam
 retinentia puritatem efficiant, quæ iisdem
 in-

integris atque incorruptis effectura non
 fuissent. Hic iam nobis est negotium cum
 Philippo Melanchthone : qui cum Ioan-
 nis cuiusdam Carolstadij Schoueri de arte
 astris diuinandi scripta, totis viribus lau-
 danda suscepisset, epistolamque longo il-
 lus operi præfigeret, hanc elabendi secutus
 est viam, vt tametsi regionis cælestis vis ea-
 dem statusque remaneat, propter naturæ
 tamen sordes & corruptionem, quam pri-
 mi ruina parentis inuexit, infeliciores ha-
 bere diceret operationes : ideoq; iam mini-
 me mirum videri debere, si hominum genus
 ingente id cælo ad vitia propenderet. A quo
 id requiro, quid naturæ humanæ corru-
 ptio sit, nisi eiusdè propensio vitiosa, quam
 astrorum vis prærequirit, profecto non
 efficit ? Sed corruptos prima inobedien-
 tia homines efficiunt fortasse deteriores ?
 Augent igitur originale vitium, & diabolo
 iungenda sunt, qui naturam hominum pe-
 rniciosa suasionem vitiauit. Non sat (credo)
 negotij erat regeneratis, si contractis è pri-
 mo parente vitijs, aut praua consuetudine
 accersitis reluctarentur ; nisi & sydera, quæ
 tamen ad hominum vtilitatē, non ad perni-
 ciosam Deum condidit, suum quoque virus in-

funderent, ob id ipsum sanè odio digna
iore, quod in ipso ortu vnumquemque oc-
cupent, neque euitari quauis peste grauior
atque nocentior influenza possit. At res-
isti postea potest, neque succumbere necesse
est? An verò nihil nocuit, qui hostem com-
ciliauit? qui bella domestica atque intestina
na vel excitauit, vel fouit, vel auxit? Res-
postea potest, sed intus hostis inclusus, atque
in ipsis hærens medullis, non sine periculo
debellatur: succumbere necesse non est, sed
cùm plærosque ipsi succumbere fateantur,
quo suas diuinationes verisimiliores effe-
ciant, magnus esse metus sapienti debet,
qua ille tandem fractus debilitate succum-
bat. At gloriosum fuerit victoriam è cen-
tamine reportasse? Primum, non ea solè
Christianorum esse gloriatio, quod syderum
luctando vicerint, sed quod diabolum vic-
lando superarint: neque ob id Dei filii
cuius est in sola cruce gloriandum, nostram
carne mortem voluit oppetere, vt nos ce-
syderumque tyrannide liberaret, sed vt pri-
cipem tenebrarum nostris è cordibus eijce-
ret: neque optat Gentium Apostolus, vt
virtute sua Deus omnipotens sydera, sed
vt Sathanam conterat sub pedibus creden-

velociter. Deinde, gloriosus est de ho-
 triumphus; sed melius hostem non ha-
 re: Stet in acie, qui volet; aduersario ar-
 tus obsistat, vt, postquam vicerit, coro-
 tur: satius est imbecillitatem suam sub-
 se cōfiteri. Nolo (inquit Hieronymus)
 pugnare victoriæ, ne perdam aliquando
 oriam. nulla securitas est vicino serpen-
 dormire. Fieri potest, vt me ille non mor-
 t; sed potest etiam fieri, vt me aliquando
 deat. Dicant igitur isti, vt lubet, incli-
 astra, sed necessitatem non asserre, ne-
 decreta syderum esse pratoria, vt quen-
 cogant. Satis nocuit, qui infirmo &
 qui diaboli insidijs circumuallato no-
 hostem, & eum quidem è cælo deuo-
 m excitarit. Traducimus fortasse syde-
 vires nomine hostilitatis? Taceo, quòd
 ificas & maleuolas ipsi stellas sæpè in o-
 semper autem in libris editis habeant: &
 eo quidem maleficas, vt in mcerores con-
 ant, lætalia venena procurent, inimicitijs
 que dissidijs aut familias perturbent, aut
 uincias inter se, regnaque collidant; que
 mines si faciunt, quis eos non esse male-
 entissimos Reipubl. hostes arbitretur?
 on hæc igitur, quæ apud eos passim repe-

rire licet, commemoro, tantum quero, quid
 sibi ea sententia velit, quam libris suis præfi-
 gunt: Sapiens dominabitur astris? Nun-
 quid non hoc præ se ferre videtur: Astra in-
 clinabunt, sed sapiens inclinationis vim ac-
 que impetum virtute propulsabit? Illa op-
 pugnabunt, sed sapiens victor euadet? Illi
 in seruitutem vitiorum inimico influxu tra-
 hent, sed sapiens in eam non se abduci pa-
 tietur? Cur (inquam) astris dominabitur
 sapiens; nisi quia cupiditates, quas illa ve-
 ingenerauerint, vel inflammauerint ad se-
 lera, omni contentione & auiditate rapie-
 tes, sapiens virtutis præsidij armisq; fra-
 nitur? Si autem cupiditatibus nostris, tanquam
 sæuissimis hostibus, bellum indicimus, me-
 ritoque urbium expugnatore fortior à sa-
 piente pronuncietur, qui eas in semetip-
 sâ vicerit atque domuerit, quid causæ sit, e-
 non, ut hostes, sinistros syderû aspectus pe-
 horrescere debeamus? Sed magni sapientis
 que viri illa sententia est: Sapiens domina-
 bitur astris? Nempe Ptolomæi, qui inter vi-
 nitatis huius principes magno sui studij me-
 rito numeratur, qui non ex ijs sapientibus
 fuit, de quibus scriptum est: Multitudo sa-
 pientum, sanitas est orbis terrarum; sed ex

eorum potius numero hac quidem in parte, de quibus illud est: Perdam sapientiam *Isaia 29.*
 sapientium, & prudentiam prudentium repro-
 probabo. Et rursus: Vbi sapiens? vbi scri- *Isaia 33.*
 ba? vbi inquisitor huius seculi? Nonne
 stultam fecit Deus sapientiam huius mun-
 di? Ex hac igitur sapientia, & illa ab eodem
 Ptolomæo scripta manarunt, vitam nostram *In libri de*
 præcipuè Solem, Lunamque moderari, con- *harmonia.*
 uersationem tamen nostram & prouentus
 actuum tam ad ipsa duo lumina, quàm ad
 quinque vagas stellas referri. Quo quidem
 in loco, videmus eum & à Seneca fuisse de-
 risum: Quinque stellarum potestates (in *Lib. 2. nata-*
 quit) Chaldæorum obseruatio excepit? *raliū quæst.*
 quid? tu tot millia syderum existimas luce-
 re sine causa? Quid est porro aliud, quod
 errorem incutit peritis natalium, quàm
 quod paucis nos syderibus assignant: cum
 omnia, quæ supra nos sunt, partem sibi no-
 stri vendicent? Hic igitur Seneca, philoso-
 phus alioqui grauissimus, Chaldæorū, Aeg-
 yptiorumque errorem dum insectatur, au-
 get; dumque irrisit, seipsum non mediocriter
 propinavit irridendum. Fuit quidem Moy-
 ses, quemadmodum in Actis Apostolorum *Act 7.*
 legimus, omni sapientia Aegyptiorū probè

Deut. 4.

& præclarè excultus, atque is tamen, si vel ex illorum placitis haussisset, vel omnino retinendum esse putauisset, tantum inferre sydera nocementi mortalibus, vt eos in vitia pronos efficerent, aut omnino sic valere, vt non extra ius dominiumque nostri essent; nunquam profecto scriberet in Deuteronomio; Solem, & Lunam, & astra omnia cœli in ministerium creata esse cunctis gentibus. His etenim verbis testatum reliquit planissimè, non vt dominarentur, sed vt seruirent; non vt obessent, sed vt prodes- sent hominibus sydera vniuersa creata fuisse. At sæpè (inquis) magna in res humanas detrimenta inuecta sunt, cœlestis operatione virtutis: Verùm id non eo fit, quod illa à principio Deus ad nocendum creauerit, aut vires eorum cursusque naturales commutauerit; sed quod his interdum, vitato licet motu fluentibus, variarum, prout voluerit, adhibita concursione causarum, seueritate iustissima vtatur ad pœnas inferendas. Quò si & hoc pertinere putandum est, quod propensi in vitia sumus, ad illud reditur, quod initio, quàm sit execrandum, ostendimus: vt sicuti supplicia peccantibus irrogare, ita etiam peccatores efficere
Deus

Deus optimus videatur. Si autem iam reuulsa hæc satis opinio est, qua sydera in vitia inclinare putetur, nemo potest vllum ex astris flagitium aut scelus metuere, nullius vnquã potest vita è syderum concursu fieri deterior. Ardens sit licet ac violentum, vt aiunt, planeque cruentum Martis sydus, sit hoc ipsum septimo ab horoscopo loco pariliter constitutum, id est, in occasu, quemadmodum Firmicus libro tertio scribit, nulla tamen, quæ ille timuit, homicidia, nullos sceleratorum impetus perhorresco. Si quisquã autem scelus designarit, non Deum, non sydera potest, sed se solum accusare debet. Vt enim apud D. Prosperum, in carmine de prouidentia, verissimè scriptum reperitur:

— Si quid obest virtuti, animosq; retardat,
 Non superi pariunt ignes, nec ab æthere manant:
 Sed nostris oritur de cordibus, ipsaq; bellum
 Libertas mouet, & quatimur ciuilibus armis.

At si neminem (inquis) efficiunt sydera improbum, ne bonum quidem, virtutisque amantem efficient? Prorsus hoc quoque fieri illi quidem vehementer astruunt, beneuolis quibusdam aspectibus. Etenim si pars Libræ vicesima nona in Horoscopo fuerit inuenta, religiosos (ait Firmicus) faciet, iu-

Lib. 8. c. 25. stos, beneuolos, & omni bonitate ornatos. Tertia quoque pars, si reperta fuerit in Horoscopo, faciet sacerdotes, iustos, sanctos, & foelicitate longæuos. Alius quoque nõ incelebris Astrologus: Si Iupiter (inquit) nocte domum tertiam tenuerit, legis suæ natus rigidus custos erit (bene id quidem, si lex fuerit bona.) Sin interdiu, apparens & & non existens erit. Pars abscondita, quæ nocte & die sumitur, addendo distantiam Lunæ ad Solem orienti, secundum planetas respicientes eam, de arcanis conscientiæ nati erga Deum & erga homines indicat. Quod si Iupiter fortis in natiuitate partem illam quoquo modo respexerit, & diliget Deum, & à Deo diligetur. Quam non (obsecro) Gentilium Astrologorum vanitatem hæc superat ineptia? Quid in Christi redemptoris mortem magis iniurium, sine cuius merito & gratia singulari Deum nemo potest, sicut oportet, diligere? Quid autem astris minus obnoxium, quàm Dei, qui astra nutu condidit, liberrima ad diligendû volûtas? Quid denique magis est libere voluntatis, minusque cum humani corporis temperamento coniunctum, quàm vel sacerdotium amplecti, vel diligere Deum?

NAM solent huc plerumque nonnulli confugere, vt eas affectiones dicant à syderibus in nos fluere oportere, quæ corporum humanorum temperamenta sequantur, propterea quod hæc syderum concursu aspectuque fieri non dubitent. Neque verò prætereundum id est, aut leue ducendum; Si enim ex ipsa corporis constitutione, alij melancholici, alij cholericici, sanguinei alij, alij denique phlegmatici ab ipso ortu existunt, quæcunque res corpus humanum constituerit atque temperarit, illarum corporis affectionum eadem causa sit oportet. Cholera autem iracundia sequitur; sanguineam constitutionem benignitas comitatur, Melancholia liuidos, phlegma pigros reddit. Quare & has affectiones animorû e coelo ducere originem confici non improbabile esse videtur. Et medicis quidem res hæc nulla dubitatione incerta est; qui quod alij fatui, alij tradissimi ingenij & ad intelligendum quodammodo plumbei; alij obliuiosi, alij acuti memoresve nascuntur, alij vtroq; munere præditi, & acutè intelligetes & tenacissimè memoriæ thesauro cognita recondentes, alij natura leues, alij leuissimis

causis ira facillimè ardentes, alij ad vindictæ cupiditatem inter vtrosque mediocres, alij spadones, alij in concubitu ita frigidi, vt vix omnino moueantur, alij libidinosissimi, vt vix omninò teneantur, alij inter vtrosque & moueri faciles & teneri, alij hilares, alij tristes, alij ad nihil horum procliuēs, nec eorum quæ commemorauī, aliquid instituto ac proposito, sed natura: Hæc (inquam) illi omnia tribuere audent temperationibus corporum. Verum vti hoc olim (teste Augustino) sic probari non potuit, vt vel ea de re quæstio nulla moueretur, vel mota facile finiretur, ita ne nunc quidem satis certa id video ratione comprobatum esse. Quale enim est, vt animum existimemus ex se nulla habere affectiones, sed eas omnes ex corpore contrahere? & ipsa quidem corpora tam multiplici varioque discrimine inter se distingui per ea ipsa, quæ ex animis non collegerint, animos, nisi corporum beneficio & societate, non discerni? At quanto id vero vicinius est, magis animorum vi corpora immutari, quàm animos à corporibus affici? Et si enim verè id scriptum sit: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimat terrena inhabitatio sensum multa cogitantem,

Lib. 4.^a contra Iul. c. 3.

tem, eueniatque quod D. Hilarius ait, vt nos hic interim naturæ corporum aut per infirmitatem, aut per incentiua vitiorum imperfectos esse compellant: tamen non ita suum animus perdidit principatum, vt ipsum potius ad sese caro, quam ipse carnem accomodet. Ac sæpe licet organicæ constitutionis vitio animi vis præpedita torpescat, non idcirco tamen ingeniorum animorumque tanta varietas, quantam animaduertimus, ad corporum discrimina referenda est: nisi forte quia penicilli ineptitudine pictores infœlicius, quod velint exprimere crebro contingit; idcirco omnem etiam illam in picturis admirabilem varietatem penicillis ascribendam arbitremur. Neque verò hic Galeno tantum esse tribuendum, quantum Medici forsitan existiment, vel ex eo potest intelligi, quod animam ipse non satis à corpore dilcreuerit: temperiem esse ac veluti harmoniam quandam humani corporis existimans, non præstantius aliquid, quod ipsi (vt Plato & Nyssenus aiunt) temperiei dominetur. Sed vt primas quasdam & naturales affectiones animorum, quæ neque vitiosæ per se sunt, neque laudabiles ex corporum temperamentis oriri fateamur, nullo tamen modo

Greg. Nyssen
nus in l. de
anima, c. 3.
refellens Ga-
leni opinionem
de anima.
Plato in lib.
de anima
in mortalita-
te, qui in scis
titur.
Pbhadæ.

Lib. 3. c. 9.

modo fatendum est, eas, quæ vitiosæ sunt, atque à ratione auersæ, certa corporû temperatione fieri. Quæ cû omnis bona sit, & Dei opus, nihil per se potest vitiosum producere: Ideoque D. Augustinus, cû aduersus Iulianum Pelagianum disliceret, rectissime

Lib. 3. c. 13.

docuit malum cû quo quisq; nascitur, non esse fructû corporum, sexuum, coniunctionum (quorum bonorum, inquit, author est Deus) sed primæ præuaricationis, cuius author est diabolus. Iure etiam Iulianum idem ille doctor Ecclesiæ reprehêdit; quod

Lib. 4. contra Iul. cap. 14.

concupiscentiæ originem, quæ contra rationis arbitrium inordinatis motibus excitatur, definiret in quodam igne vitali. Sentiendi quoque viuacitatē sic discreuit à sentiendi libidine, vt illam quidem à Deo cõditam esse diceret, cum humanum corpus temperaret; hanc vero à diabolo seminatam cû peccatum persuaderet. Quin & venerabilis

Lib. 1 in

Cant. Cant.

Beda aduersus Iulianum Pelagianum de Christi gratia disputans, cum ille dixisset, amorem nostrum de corpore trahere, quod esset perturbatus & rapidus; de animo verò, quod sublimis esset atque continuus, apertè id pronunciauit vtraque ex parte veritati esse contrarium. Et Ver-

gili.

gilius quidem luculentis versibus Platoniam videtur explicasse sententiam, cum scriberet:

*Ignis est ollis vigor, & cælestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant,
Terreniq; hebetant artus, moribundaq; membra:
Hinc metuunt, cupiuntque, dolent, gaudentq; nec
auras*

Suspiciunt, clausa tenebris, & carcere cæco.

Nimirum quatuor illas notissimas perturbationes animi, cupiditatem, timorem, lætitiã, tristitiã, quasi origines ac fontes omnium vitiorum volens intelligi ex corpore scaturire. Verum aliter, inquit Augustinus, se habet fides nostra; Nam corruptio corporis, quæ aggrauat animam, non peccati primi est caula, sed pœna: nec caro corruptibilis animam peccatricem, sed anima peccatrix fecit esse corruptibilem carnem: Ex qua corruptione carnis, licet existant quædam incitamenta vitiorum, non tamen omnia vitæ iniquæ vitia tribuenda sunt carni, ne ab his omnibus purgemus diabolum, qui non habet carnem. At (inquit) Beatus Apostolus fontem concupiscentiæ, cuius assiduis conflictationibus spiritus in nobis rectus impetitur, in carne

COR.

Ad Gal. 5.

constituit, cum ait; Carnem concupiscere aduersus spiritum. Ac quo minus dubitares, eodem in loco opera carnis enumerans nec ea prætermisit, quæ non putarit facile quispianè carne originem ducere: siquidem inimicitias, contentiones, æmulationes, animositates, inuidias, opera carnis esse pronunciat: quorum quidem omnium malorum caput & origo superbia est, quæ sine carne in diabolo maximè dominatur. Sed magno in errore versantur, qui hic nomine carnis temperamentum corporis humani, seu naturam significatam accipiunt. Quos D. Chrysostomus copiosè simulac doctè refellit, scribens in hunc ipsum ad Galatas locum: Neque enim hic carnem appellat corpus (inquit) alioqui si hoc sentiret, quomodo consentaneum sit, quod mox dicitur, Concupiscit caro aduersus spiritum? At qui corpus non est de numero eorum, quæ mouent, sed quæ mouentur, non de numero eorum, quæ agunt, sed quæ aguntur. Quomodo igitur concupiscit, quando quidem concupiscentia non carnis est, sed animi? Sed solet Paulus appellare carnem, non corporis naturam, verùm prauam voluntatem, veluti cum dicit; Vos non estis in carne, sed

Rem. 8.

sed in spiritu. & rursus: Qui in carne sunt, Rom. 8.
 Deo placere non possunt. Sic & D. Augu-
 stinus non corporis naturam nomine car-
 nis est interpretatus, sed hominē, qua par-
 te adhuc secundum seipsum, non secun-
 dum Deum viuit: viuit autem secundum
 seipsum, ac proinde carnaliter, etiam tum
 quidem, cum secundum mentem suam vi- Apud Cicer.
 uit, naturamque optimam ducem (vt ille Cato in libro
 ait) tanquam Deum sequitur, si non mens de Senectute.
 ipsa naturaque spiritus euadat, hoc est, si nō
 cœlesti gratia renouata spiritualis efficia-
 tur. Quod enim natum est ex carne, (quem Ioanni 3.
 admodum diuinus sermo declarat) caro
 est: quod natum est ex spiritu, spiritus est.
 Hoc verò tum demum consequuta mens
 est, cum non seipsam vt Deum sequitur, sed
 cum Deo suo subiecta, sinceraque illi cha-
 ritate adhærens ea sapit, quæ sursum sunt,
 non quæ super terram. Tum igitur secun-
 dum Deum viuens anima, iamque spiritus
 effecta, aduersus carnem concupiscit, ei-
 que bello quotidiano reluctatur, hoc est,
 (vt D. Augustini verbis vtatur) motibus suis Lib. 8. contra
 anima, quos habet secundum spiritum, ad- Iulian. cap. 3.
 uersatur alijs motibus suis, quos habet se-
 cundum carnem. Non enim repente om-

nem vitiositatis exiit vetustatem: sed in san-
ctitate proficiens, & magis magisque minu-
ens eas, quibus non consentit, carnales cu-
piditates instauratur, renouaturque de die
in diem. Illa igitur vitiositas innatę vetusta-
tis, quę ante lauacrum regenerationis ipsam
quoque mētem incuruat ac deprimit, post
verò regnante iustitia subigitur atque repri-
mitur, carnis nomine significata est; non
natura corporis, non temperamentum sub-
stantiæ carnis: quod cum bonum sit neque
bono spiritui potest esse cōtrarium, neque
vitiōrum causa existere. Nam & ante lap-
sum generis nostri, quadripartita illa fuisset
corporum temperatio, neque inde quisquā
aut iracundus fuisset, aut liuore laborasset,
aut desidia torpuisset: Sed corruptus iam
ex ipsa origine animus, & affectiones natu-
ræ non malas, vt fuerint vehementes, ita faci-
le ad deteriores partem inflectit, & tempe-
ramento corporis, vt vino ebriosus, abuti-
tur. Non igitur calida cordis, siccaque cōsti-
tutio reddit ad choleram, ac libidinem pro-
niores: Id quod memini quosdam ex Gale-
no solitos arripere, dum Eunuchorum seu
spadonum libidinosi desiderijs, sed prop-
ter corporis natiuam constitutionem iritis

*lib. de tempera-
ramentis.*

*Eccles. 39.
Aug. lib. 6.
contra Iul.
cap. 5.*

premerentur. Quid enim, si quem Deus è
 nihilo, aut è luto (quod ei per facile est) tali
 cōstitutione cordis effingat? num eum ipse
 opere suo ac manibus ad libidinem, aut cho-
 leram inclinarit? Quis non videt hoc quo-
 que temperamentum, cum suapte natura
 bonum sit, opificemque optimum habeat,
 ad malum atque ad bonum per sese indif-
 ferens ad vtrumque, prout fuerit animus,
 posse conuerti? Ipsa namque anima (sicuti In cap. 5.
ad Galat.
 verissimè D. Chrysostomus scriptum reli-
 quit) in medio sita, inter virtutem & viti-
 um, si ad id, quod oportet, vtitur corpore,
 reddit illud ipirituale: sin recedit à spiritu,
 seque ipsam præbet malis cupiditatibus,
 reddit illud magis terrenum. Itaque Sapiens
 præstitum sibi à conditore Deo benefici sap. 8.
 um gratus agnoscens, primum sortitum se
 illius providentia dicit animam bonam:
 deinde, cum magis esset bonus, id est, cum
 naturæ dotibus bonis bene vteretur, eo
 venisse, vt corpus haberet purum & co-
 inquinatum. Virtus enim corporis (ait D. Serm. 5. in
cap. 2. ad
Ephesios.
 Chrysostomus) in hoc est, vt animæ
 morem gerat, alioquin in se nec mala, nec
 bona. Quid enim ex seipso faciet cor-
 pus? Concupiscit illud quidem: at neque

fornicationem, neque adulterium, sed simpliciter commixtionem: Corpus concupiscit, verum non delicias, sed cibum: non ebrietatem, sed potum. Cæterum has corporis (vti antea dictum est) suapte natura bonas affectiones animus concupiscentiæ vitio deprauatus ad nequiora detorquet. Ita quoque fit, vt & natura hilaris, facile inepta fatiliq; lætitia gestiat, & is, in quo plusculi cholera exæstuet, iracundiæ facibus inardescat. Quod si affectiones illæ, quæ nominibus exprimuntur vitium sonantibus, vt est inuidere, & iracundum esse, nobis essent, vt sunt brutis animantibus, naturales, tum neque vitia essent, & ex bono corporis temperamento profluere nihil fortasse prohiberet. Nunc verò (quemadmodum præclare Augustinus dixit) tantæ excellentiæ est in comparatione pecoris homo, vt vitium hominis natura sit pecoris. Quare si in homine mansuetudo virtutis nomine commendatur, vituperatur iracundia, cuius impetus illa refrænât. Et si continentia virtus iure laudatur, non potest libido non turpis & vitiosa videri, cui continendo castus animus reluctatur. Quæcunque autem animorum sunt vitia ex prima origine contracta, ad ori-

Cap. 40. lib.
de peccato originali.

riginale pertinent peccatum, propter quod
 scriptum est: Nemo mundus à sorde, nec in- Iob 25. Iuxta
 vet. lect. quod
 Aug. interpre-
 tatur de pec-
 cato originali
 lib. 2. q. euan-
 gel. cap. 38.
 Roman. 5.
 fans quidem, cuius est vnus diei vita super
 terram. Quod peccatum per quas rimas in-
 anum infantis irrepserit, si cum hæretico
 Iuliano requiris, Apostolus tibi, non rimas
 angustas, sed apertissimam demonstrat ia-
 nuam, cum ait: Per vnum hominem pecca-
 tum intrauit in mundum, & per peccatum
 mors. Per hæc igitur ianuam superbia, igno-
 rantia, malitia, libido, inuidia, desidia, & qua-
 cunque alia sunt vitiorum monstra, velut
 agmine facto, in hominum genus inuasere.
 Nam quod aiunt quidam, dum hinc se ex-
 tricare conantur, communẽ duntaxat pro-
 pensionem ab Adæ peccato profectam, sed
 peculiarem ac propriam ab cœlestibus cor-
 poribus promoueri; id neque verò consen-
 taneum est, & syderibus nocentiores pro-
 fecto partes ascribit. Quid enim obesset
 communis propensio, nisi propria & pecu-
 liaris accederet? An fortassis etiam commu-
 nis quædã tantummodo bonitas ac virtus
 ex Christo erit, sed peculiaris & propria
 cuiq; è cœlo profluxerit? Prorsus vt ex ho-
 mine secundo Christo omnis renati iustitia
 est; sic ex Adam primo cuncta recens nati

peculiariora vitia promanarūt. E quibus omnibus, si primariorum trium, superbia, ignorantia, malitiae causas ineptissimè in corporis temperamento quaerimus (cum ea sint nobis cum dæmonibus communia) neque tamen ingressa dubitamus, cur obscuro cætera per eandem apertissimā ianuam irrucere minimè potuerunt, nisi temperamenti ratio, hoc est, Dei bonum opus adiuuaret? Porro his vitijs homines, etiam ex quo concepti atque in lucem editi sunt, magis minusve laborant, prout se iudicium habet vel misericordia conditoris. Qui nonnullis, quibus voluerit, quantumque voluerit, parcens idolem ijs meliorem indulget, cæteros deteriores nasci summa æquitate sinit. Sed tempus est, vt ad alteram nos orationis partem conferamus.

CAP. V.

Apud Eusebium lib. 6. de preparatiōe Euangelica ca. 9. dicitur Origenes de syderis signis docet quod non esse causarum, sed signis quibus

QUæ ad hominum affectiones, mores, atque euenta, siue prospera, siue aduersa pertinent, quidam sydereis afflatibus effici, suumque in nos regnum exercere hunc in modum astra putauerunt. Alij vero non effici hæc ab illis, sed tantummodo significari dixerūt. Nam Plotinus quidem ipse in libro, qui inscribitur: Si faciunt astra, pro-

pronunciet nihil vi vel potestate eorum hominibus euenire; sed ea, quæ decreti necessitas in singulos sancit, per syderum septem transitum statione recessive monstrari: Nimirum vt quasi quædam sit locutio, positio ipsa stellarum, præuntia futurorum, non causa. Quin & aliorum quorundam haud mediocriter doctorum hominum ista sententia fuit, tametsi non ita loqui Mathematici soliti sint, vt verbi gratia dicant: Mars ita positus homicidam significat, sed homicidam non facit. Quamobrem iustius hic eis fortasse Philosophi sermonis regulam præscribant, quam Chaldaeos Chrysippus docere solebat, quemadmodum in hac arte sua loquerentur. Verûtamen siue sidera causas esse opinantes, ex eorum inspectione ceu cognitione causarum futura prænuncient, siue cælo, vt libro quodam vtantur, in quo syderum significationibus, veluti descriptum ac depictum legant, qualis quisque futurus sit; vniuersum hoc diuinandi studium, plenum est ridiculæ & nugacissimæ vanitatis.

*depinxerit
Deus quæ
futura essent:
sed hæc aut
angelu signa
esse, non mor-
talibus.*

ATque ut primùm de humani corporis temperie ac valetudine loquar, quam illis in cœlo ratio satis firma atque explorata sit, ad futuras ægritudines, vitæque longauitatem ac breuitatem prænosendam, qui non proprias & proximas, sed communes remotasque causas contemplantur? Ut enim absurdissimè is faciat, qui è Solis contemplatione discere velit, peculi- ne, an homo futurus sit, qui hoc partu edetur in lucem, cum id potius spectari debeat, peculi- ne, an homo futurus sit, qui hunc foetum procrearit. Ita omnino absurdè is videtur sapere, qui de valetudine cuiusque nascentium ex contemplatione syderum iudicari posse arbitretur. Lepra enim (ut vnum quiddam exempli gratia proferam) infecta proles nascitur, non quod eam sydus lepra infecerit, sed quod leprosus esset, qui genuit. Etenim parentum malæ valetudines quamuis non semper, plerunque tamen ingenerantur quæ iammodo, & apparent in corporibus filiorum. Itaque in iudicio de istiusmodi rebus medico proprias & proximas intuenti causas multo plus erit, quàm Astrologo tribuendum. Cicero dicit, Hippocra-

pocratem nobilissimum medicum scriptū
 reliquisse quosdam fratres, cū simul egro-
 tare cœpissent, eorumque morbus eodem
 tempore ingrauesceret, eodem leuaretur, ge-
 minos suspicatū te esse: quos Porsidonium
 Stoicus multum Astrologiæ deditus eadem
 constitutione syderum natos solebat asse-
 rere. Itaque quod Medicus ad simillimam va-
 letudinis temperiem pertinere credebat,
 hoc Philosophus Astrologus ad vim con-
 stitutionemque syderum, quæ fuerat eo
 tempore, quo nati sunt, referebat. Qua pro-
 lecto in causa multo plausibilior esse vide-
 tur coniectura medicinalis. Nam ipsa qui- Vide Ptol. li.
 dem Astrologica vaticinatio in natiuitatis 3. c. 1. de casu
 punctum intenta, conceptionis solet initia spermatu &
 (quod non facile notentur) ipsamque ani- exitu infans
 mationem negligere. A quibus tamen re-
 bus edendæ proles plus multo valetudo mo-
 resque dependent. Quæ proinde cū Me-
 dicina consideret, nihil eam mirandum est
 ad veri cōiecturam propius accedere. Quo-
 niam reuera parētes vt sunt affecti dum co-
 eunt, ita primordia cōceptorum affici pos-
 sunt, vt consecutis ex materno corpore
 prioribus incrementis pari valetudine in lu-
 cem proles edantur. Deinde in vna domo

ijsdem alimentis enutriti, vbi & aerem & loci situm, & aquarum vim plurimum valere ad corpus bene aut male afficiendum Medicina testatur. Iisdem etiam exercitationibus assuefacti tam similia gerere corpora possunt, vt etiam ad ægotandum eodem tempore, iisdem que causis similiter moueantur. Constitutionem verò cœli ac lyderum trahere velle ad istam ægotandi paritatem, cum tam multa diuersissimi generis animantia diuersissimorum affectuum, atque euentuum eodem tempore in vnius regionis terra, eidem cœlo subdita concipi, & nasci possint, nescio cuius insolentix esse videatur.

CAP. VII.

EOdemque modo iudico de affectionibus ijs, atque temperamentis, vnde alij Melancholici, alij Cholericici, quidam Phlegmatici, alij Sanguinei nominantur: Etenim ad temperandum cuiusque corpus, licet astra non nihil conferant, id tamen & tenuius, quàm isti velint, faciunt, & earum causarum more, quas Physici vniuersales appellant: quarum quidem causarum hæc notissima conditio est, vt cur res effecta eiusmodi sit, non ab ijs peti ratio debeat, sed à causis rei
 effe-

effectæ proximis, quæ particulares, propriæ
 que vocantur. Quare neque ex astris diui-
 nari poterit, quis iracundus, quis liuidus,
 quis benignus & comis, quis desidiosus ig-
 nauusque futurus sit, propterea quod affe-
 ctiones hæ animorum, vt illæ corporum
 non in cœlo, sed in terra, & (vt hoc modo
 medicis concedamus) non in syderibus, sed
 in parentibus, vique seminum proprias &
 proximas causas habere noscantur. Non e-
 nim inscitè illud quidam ait:

Qui vret in folijs venit ab radicibus humor,

Et patrum in natos abenni cum semine mores.

Sequitur sanè, vt de ingenijs ac formis
 rebusque similibus idem omnino putemus
 esse sentiendum, tenendumque in hoc ge-
 nere rerum, quæ ex parentibus vnà cum ipsa
 natura trahuntur, propiores causas, id est,
 parentum affectiones, temperamenta, loco-
 rumque naturas spectari oportere. Quis e-
 nim non videt & formas, & mores, & ple-
 rosque status ac motus effingere à parenti-
 bus liberos? quod non contingeret, si hæc
 non vis & natura gignentium efficeret, sed
 temperatio Lunæ, cœlique moderatio. At-
 que inter ipsas quidem regiones, quantum
 interfit, videmus; alias esse salubres, alias
 pesti-

Cicero lib. 2o
 de diuina-
 tione.

pestilentes. In alijs esse pituitosos & quasi redundantes; in alijs exsiccatos & aridos, multaque sunt alia, per quæ inter sese loca plurimum differunt. Athenis (ait Cicero) tenue coelum, ex quo acutiores etiam putantur Attici: crassum Thebis, itaque pingues Thebani & valentes. Quid etiam inter Indos & Persas, & Aethiopus & Syros differat corporibus, animis ut incredibilis varietas, dissimilitudoque sit, non obscurum est. Ex quo intelligitur plus terrarum situs, quam Lunæ tractus ad nascendum valere.

CAP. VIII.

IAm verò cuiusque nascentium studia & instituta vitæ, qui possint ex syderum conspectu & consideratione prævideri? Nō enim hæc è naturalibus causis oriuntur, sed ab animi proposito pendent atque voluntate: ubi plurimum & educatio, & leges, disciplinaque valent, & eorum, quibuscum viuitur, consuetudo atque societas. Ad artes quoque certas studiaque vitæ capessenda loci ac regionis qualitas permultum sæpe confert: ut exempli causa, mercaturæ nauigationique se dedat aliquis, ciuitate in littonibus constituta; sapientiæ incumbat, prouincia Gymnasijs proxima; militiæ vacet, si infestis finitimis

timis diuexetur, aut ciuilibus intus factio-
 nibus agitetur. Sunt quos agri fertilitas &
 copia defides reddit ac voluptarios; alios ste-
 rilitas, atque tenuitas laboriosos & indu-
 strios esse cogit. Quàm multi præterea in stu-
 dijs artibusque deligendis quæstum? quàm
 multi honores, atq; dignitates? quàm multi
 æternæ salutis suæ rationem? quàm multi
 parentum aut meccenatum suorum vota,
 iussu sequuntur? Denique si & capilli ca-
 pitis nostri ad vnum omnes numerati sunt,
 nec folium de arbore defluit vllum sine cõ-
 sensu Patris cœlestis, dubium esse nõ debet
 singulari Dei prouidentia, altissimis que cõ-
 silijs hominũ vitas & administrari, & variari.
 Cum igitur rerum humanarũ duo sint ge-
 nera, alterum earum, quæ in nostra sunt po-
 testate; vt Deum vel mundum colere, mili-
 tem aut religiosum fieri, studijs honestis o-
 perã dare, aut in otio & ignauia vitam age-
 re: Alterum earum rerum, quæ in nobis litæ
 non sunt, velut ingeniosum aut tardum, sa-
 lubri aut insalubri corpore, in hoc aut illud
 vitiũ præcipitem nasci, & alia generis eius-
 dẽ: etiam si de hisce posterioribus iudicari ex
 astris cognosciq; posset, de prioribus tamẽ
 propter humanæ volũtatis summam liber-
 tatem,

Cicero in
lib. quem
scripsit de
fato.

tatem, varioſq; animi motus ex rerum diuerſiſſimarum conſideratione & occasione venientes iudicari nullo pacto poſſet: Quod ipſum & Gentilis orator, ac philoſophus confirmavit: Nō enim (inquit) ſi alij ad alia propenſiores ſunt propter cauſas naturales & antecedentes, idcirco etiam noſtrarum voluntatum, atq; appetitionum cauſæ ſunt naturales, & antecedentes. Nihil enim eſſet in noſtra poteſtate, ſi res ita haberet. Nunc vero fatemur, acuti hebetefne, valentes an imbecilli ſimus, non eſſe id in nobis. Qui autem ex eo cogi putat, ne vt ſedeamus quidem aut ambulemus, voluntatis eſſe, is non videt, quæ quamque res conſequatur: pauciſque interpoſitis, quod dixerat, exemplis illuſtrans, adiungit: Silphonem Megaricum Philoſophum, acutū ſane hominem, & probatum temporibus illis accepimus: hunc ſcribūt ipſius familiares & ebrioſum & mulieroſum fuiſſe, neq; hoc ſcribunt vituperantes, ſed potius ad laudem: vitioſam enim naturam ab eo ſic edomitam, & compreſſam eſſe doctrinā, vt nemo vnquam vinolentum illum, nemo in eo libidinis veſtigium viderit. Quid? Socratem nōne legimus, quæadmodum notavit Zopyrus Phyſiognor

siognomon, qui se profitebatur hominum
 mores naturalque ex corpore, oculis, vultu
 fronte pernoscere? Stupidum Socratem es-
 se dixit & bardum, quod iugula concaua nõ
 haberet: obstructas eas partes & obturatas
 esse dicebat: addidit & mulierosum, in quo
 Alcibiades cachinum dicitur sustulisse. Si
 autem gloriae & laudis amore, aut aliarum
 cupiditatum stimulis commoti Gentiles,
 excitati que sunt, ne illa, in qua propensi es-
 sent, vitia sequerentur; quanto maiore vim
 habere par est in Christianis hominibus
 Christi gratiam ad ingenta vitia castigati-
 ore viuendi ratione reuellenda? Est etiam
 permagna vis educationis in omnem par-
 tem, ad quam si consuetudo longior acces-
 serit, vitia saepe maxima roborantur, cum-
 lantur, pro nihilo putantur. Eoque interdum
 pernicies morum corruptissimorum erum-
 pit, vt publicis firmata legibus, in oculis om-
 nium flagitia frequententur. Ea que ipsa
 postea, vbi aut legum terroribus, aut melio-
 re suscepto vitæ instituto semel sublata
 sunt, assuetudine simili succedente, sensim
 & fugiuntur, & in odiũ atq; execrationem
 adducuntur. Quoniã igitur morum vitæq;
 varietas à cuiusque iudicio pendet ac libera

voluntate, modisq; propè innumeris fit,
 ne ea sequatur animus, in quæ propendere
 alio qui videbatur, non video quid de hisce
 rebus, vel probabili coniectura ex astris af-
 sequi Mathematicus possit, etiam si ea, qui-
 bulcum nascimur, neq; in potestate sunt, à
 certa syderum constitutione prouenirent.
 Verùm ne istam quidem, quæ in hoc genere
 reperitur, varietatem de syderum coniu-
 ctionibus religatam esse arbitramur: sed par-
 tim occultissimis diuinæ prouidentia fieri
 iudicijs (quemadmodum est à D. Prospero
 eruditè explicatum; à D. autem Chrystos-
 mo & crebro, & vehementer inculcatum
 aduersus perniciofa, vt ait, dogmata, gene-
 sim & fatum) partim, quod & ante docui-
 mus, de parentum varijs conditionibus, af-
 fectionibus, temperamentis, vt proprijs ma-
 nifestisq; causis existere. Quod nisi ita est,
 cum sub ijs constellationibus, quæ aut reges
 aut opulentos faciunt, aut ingenij natura
 Philosophos, innumeri quotidie homines
 oriantur, cur non & reges quotidie innu-
 merabiles etiam è plebeijs? & affluentissimè
 opulètos è pauperrimis? & acutissimos Phi-
 losophos è tardissimis, stupidissimisq; parè-
 tibus haberemus? Nùc verò plerunq; nò
 vt

Lib. 1. de vo-
 satione gen-
 tium, cap. 14
 Homil. 1. in
 1. ad Timoth.

vt astra posita sunt, sed vt se habet cōditio,
 constitutio ve genitorū, diues quisque aut
 pauper, valenti corpore aut imbecillo, acu-
 tus aut hebes nascitur. Neque prorsus vim
 syderū corona, principatusve sequitur: sed
 vel hæreditario iure, vel regni electione sus-
 cipitur, aut prospero certe belli euētu com-
 paratur. Quàm igitur ridiculum has, quæ in
 oculos nostros incurrunt, distinctionū cau-
 sas præterire, eas in cælo quærere, quæ illic o-
 mnino reperiri non possunt? & quæ ante
 pedes sunt, atque in conspectu non videre,
 ijs in cælo quærendis, quæ in cœlo Deus non
 posuit, vano se & noxio labore consumere?
 Et tamen quærebat hæc in cælo Firmicus,
 quòque reperiret facilius, hæc, quæ scripta
 reliquit, de cælo syderibusq; fingebat. *Con- Lib. 3. c. 2.*
 stat, inquit, generis quidem nostri substan-
 tiam, & ipsam nudi, ac solius corporis for-
 mam ex quatuor elementorum commixti-
 one prouidi numinis artificio esse formatā:
 Colores verò nobis ac formas, mores etiam
 & instituta de nulla alia re, nisi stellarū per-
 enni cursus agitatione distribui: Habent e-
 nim stellæ proprium sensum, diuinamque
 prudentiā. Nam puro diuinitatis animatæ
 conceptu summo illi rectori Deo, qui om-

nia perpetuæ legis dispositione composuit ad perennis procreationis custodiendum ordinem, infatigabilibus consensibus obsequuntur. Nec enim est aliquis homo, quem tam sacrilega desperatio temeritatis exagitet, ut in terra, ubi omnia videt esse mortalia, dicat esse prudentiam: illic verò, ubi omnia perpetuitate immortalitatis ornantur, non prudentiam esse, non rationem aut prouisionis ordinem obstinata mentis animositate definiat. Quis dubitat, quod per has stellas terrenis corporibus diuinus ille animus necessitate cuiusdam legis infundatur; cui descensus per orbem Solis tribuitur, per orbem verò Lunæ præparatur ascensus? Et ille quidem ad eum modum suæ vanitatis fundamenta locabat.

CAP. IX.

Valde autem irridendam ostendit horum sapientiam summa etiam inter geminos dissimilitudo rerum ferme omnium, quod nec Cicero prætermisit, cum secundo de Diuinatione libro scribit, eo declarari nihil ad agendam vitam nascendi tempus pertinere, quod vno eodemque temporis puncto nati dissimiles & naturas, & vitas, &

casus habeant. Nati certe sunt (vt cæteros
 taceam) duo gemini antiqua patrum memo-
 ria, Jacob & Esau, sic alter continuò post
 alterum, vt posterior plantam prioris manu
 teneret. Tam multa autem in eorum vita
 fuerunt moribusque diuersa, tanta in rebus
 gestis disparilitas, tanta in parentum amore
 dissimilitudo, vt inimicos etiam eos inter se
 faceret ipsa discrepantia. Nunquid hoc di-
 citur, quia vno sedente alius ambulabat? vno
 tacente alius loquebatur? vno dormiente
 alius vigilabat? quæ ad illas pertinent minu-
 tias, quæ non possunt ab ijs comprehendi,
 qui constitutionem syderum, qua quisque
 nascitur, scribunt, vnde Mathematici con-
 sulantur. Sed vnus mercenariam duxit serui-
 tutem, alius non seruiuit, vnus à matre dili-
 gebatur, alius non diligebatur; vnus hono-
 rem, qui apud eos magnus habebatur, ami-
 sit, alter adeptus est; vnus venandi gnarus &
 homo agricola fuit, alter vir simplex in ta-
 bernaculis habitauit. Quid iam de vxori-
 bus? quid de liberis? quid de rebus? quanta
 vbiq; diuersitas? Et hi tamen gemini con-
 tinèntissimè cum essent eadem cõstitutione
 syderum concepti, eademq; in lucem editi
 fuisse videntur. Num hic, quæso te, multum

fallimur? Num illud nobile commentum de figuli rota parum attendimus? hoc enim inuenisse ac respōdisse Nigidium ferūt, summo, vt accepimus, ingenio virū, hac ipsa de geminis duobus quæstione turbatū. Nam cū is rotam figuli, vi quanta potuit, intorfisset, currente illa bis numero de atramēto tanquam vno eius loco summa celeritate percussit. Deinde signa quæ fixerat, deficiente motu, reperta sunt non paruo intervallo in rotæ illius extremitate distantia. Sic (inquit) in summa cœli rapacitate, etiam si alter post alterum tanta celeritate nascatur, quanta bis rotam ipse percussit, in cœli spatio plurimum est: hinc sunt, quæcunq; dissimilima perhibentur in moribus casibusq; geminorum. Verū hoc sanè figmentum fragilius est, quàm vasa ipsa quæ illa rotatione finguntur. Si enim tanta reuolutionis est celeritas, peto respondeant, cursum illum temporis transuolantis, qui animi cogitatione comprehendi non potest, quonam pacto aut cōsulto esse assequi possint, aut ipsi perspicere ac deprehēdere, cū in tam præcipiti dierum noctiumq; vertigine minima momēta ingentes facere dicāt mutationes? Quæro, cur audeant cæteris, qui gemini nō sunt,

sunt, cùm inspexerunt eorũ cõstellationes,
 talia pronunciare, quæ ad illud pertinet se-
 cretum, quod nemo queat animo cõplecti,
 & momentis annotare nascentium? Quid
 omnino est, quod se ex puncto natiuitatis
 de vno quoque dicturos profitentur, si mo-
 menta, in quibus astrorum positus necesse
 est collocari, deprehendi certo non possint,
 & syderũ incitatissimus cursus tarditatem
 nostrę considerationis anteuertat? Hoc Iu-
 lius Firmicus, homo nugatoriæ loquacita-
 tis, cùm sibi obiecisset, seq; responsurũ esset
 pollicitus, postquam satis in locis sese com-
 munibus iactauisset, solo silentio sibi visus
 est dissoluisse, ratus (opinor) suffusum ob
 oculos mentemque lectoris, tornata sua di-
 ctione puluerem, inductamque aduersarij
 argumenti obliuionem. Sed pergam diuina-
 tricis huius summam leuitatem patefacere.
 Vti enim sub eadem ortos constellatione,
 eodemque partu editos, contingit moribus
 atq; exitu differre maximè, quos esse simil-
 limos, propter vim eorundem syderũ oport-
 tebat, ita euenit sæpenumero, vt sub distan-
 tissimis cœli partibus, diuersissimisq; syde-
 rum positionibus orti, in vnum deuecti lo-
 cum, ijsdem studijs dediti, ijsdem curis, ne-

Est apud
Aul. Gellium
lib. 4. noct.
Atticav. c. 1.

gotijsque implicati, eadem postremo calamitate inuoluti, simillimo genere mortis intereant. Quod Fauorinus philosophus, cum aduersus eos, qui Chaldaei appellabantur, Romae dissereret, tanto produxit orationis suae triumpho, ut nihil aduersum hoc ab illis dici posse putaret. Requirebat enim unde hoc eueniret, quod homines vtriusque sexus, omnium aetatum, diuersis stellarum motibus in vitam editi, regionibus, in quibus geniti essent, longe distantibus; omnes isti tamen aut hiantibus terris, aut labentibus tectis, aut oppidorum expugnationibus, aut eadem in naui fluctu obruti, eodem genere mortis, eodemque ictu temporis interiret; quod nunquam eueniret (inquit) si momenta nascentibus singulis attributa suas unumquodque leges haberent. Ego quoque (ait Cicero) hoc requiro; Omnemne qui Cannensi pugna ceciderint, vno astro fuerint? exitus quidem omnium vnus & idem fuit. Quid? qui ingenio atque animo singulares? num astro quoque vno? Quod enim tempus, quo non innumerabiles nascantur. At certe similis nemo Homeri.

Lib. 2. de
diuinatione.

CAP. X.

Est etiam operae pretium funditus non-
nulle

nullas eorum prædictiones & prophetias
 excutere; Aiunt enim: Si quis sub Ariete sit
 ortus, hunc ducem & opulētum & liberalē
 futurum. Quid autem ineptius, quàm vt ex
 vsu pecudis æstimetur præstantissimus cōsi-
 lio, quod in grege eiusmodi emineat pecus?
 aut locupletior, quod vestitum habeat na-
 turalē? aut liberalis, quod lanam suam Aries
 haud inuitus deponat? Laboriosos verò af-
 firmant futuros, quos nascentes Taurus a-
 spexerit, quia videlicet Taurus laboriosum
 animal & assuetum iugo, spontanea serui-
 tuti colla submittit. Piscatores autem, qui
 sub Piscium orti signo videātur. At percus-
 sorem fore illū, cuius natiuitatē Scorpius in
 sua parte complexus sit, eundemque malitię
 venena reuomentem, quod animal sit vene-
 natum. Sed quid hæc ad sydera pertinent?
 quæ neq; laboriosa sunt, neque venenata?
 De cælo causas te redditurum polliceris, &
 ad terrena viliaq; animantiã continuò re-
 uolueris? Cibus ergo noster viuendi nobis
 decreta constituit, & alimēta nostra: Ariēs,
 Taurus, Piscis, morū nobis præscribunt dis-
 ciplinam. Non enim dicere possunt idcirco
 nomina hæc attributa syderibus, quod co-
 rum vires istiusmodi cognitæ prius explo-
 rata.

*In somnium
Scipionis.*

rataeque haberentur, quas syderibus inesse non posse supra docuimus, sed cum ea iam attributa, infirmis saepe quorundam opinionibus, reperissent, atque; (vt Macrobius ait) humanis persuasionibus & commentis indita, non ex ipsa rerum natura petita, animalium vsitatissimorum vel hominum quorundam, significatione vocis admoniti, quid cuiusque horum esset proprium, animaduuerterunt promptissime atque; obseruarunt, animaduversa autem atque obseruata ad homines transfulerunt, quos sub hoc aut illo sydere natos esse finxerunt. Cur enim Mars sub seeditos bellicosos reddit, caeterisque terribiles, nisi quia talis ille in terris fuit, cuius nomen syderi, quod rutilare vehementius cernebatur, veteres indidere? Quamobrem Veneris sydus, mulieres, conuiuia, ludos, potationesque ab illis appetere dicitur, nisi quod his rebus illa oblectata fuisse credatur, cuius nomen syderi honoris causa videtur attributum? Sic enim illi qui primi errauerunt, erroremque posteris propinauerunt, vel bestiarum propter hominem, vel hominum propter honorem, syderibus indidere vocabula. Vnde & Gnosadi, cum eam Bacchus raperet ad

Propter dispositionem stellarum fixarum in illis partibus admodum huiusmodi animalium, inquit Ioannes de Sacrobo

stu-

stuprum, hoc dolorem animi promisso le- *Ouidios.*
niebat:

Munus habe cælum, cælo spectabere sydus,

Sape reges dubiam Cressa puella ratem.

Hinc igitur & illud ab alio Poeta scriptum:

Gnosiaq; ardentis decedat stella corona.

*Verg lib. 1.
Georgic.*

Tam multa quoque alia vel hominum,
vel bestiarum, vel inanimatarum etiam re-
rum vocabula, vanissimis quorundam fig-
mentis reperiuntur attributa syderibus, ve-
lut Cygnus, Lepus, Delphinus, Lyra: qua
quondam cœperat Orpheus,

Omne quod attigerat cantu, & nobilis Argo

In cælum subducta mari quod prima cucurrit

Seruando Dea facta deos.

*Legem
Maniliam
lib. 2 c. 1.
& lib. 1.
cap. 4.*

Vt de illis authoribus non in facete Ma-
nilius dixerit:

Quorum carminibus nihil est nisi fabula cælum.

Neque id, quod de honoris causa dixi-
mus, mirum videri debet, cum etiam propi-
oribus recentioribusque temporibus (in-
quit Augustinus) sydus, quod appellamus
Luciferum, honori & nomini Cæsarum, Ro-
mani dicare conati sint. Et factum id esset
fortasse, issetque in vetustatem, ni auia eius
Venus præoccupasset hoc nominis prædi-
um, neque iure vlllo ad hæredes traiceret,

H 5 quod

quod nunquam viua possederat, sed neque possidendum petierat. Nam vbi vacabat locus, neq; alicuius priorum mortuorum honore tenebatur, factum est, quod in rebus eiusmodi fieri solet: Pro Quintili enim & Sextili mensibus, Iulium atque Augustum accepimus, de honoribus Iulij Cæsaris & Augusti Cæsaris nuncupatos, vt facile, qui voluerit, intelligat, etiam illa sydera prius sine his nominibus cœlo vagata esse. Mortuis autem ijs, quorū illustrare memoriam vel coacti sunt homines regia potestate, vel libuit humana vanitate, illorum nomina syderibus imponentes, eos ipsos sibi mortuos in cœlum leuare videbantur. Hinc igitur, si superis placet, & Mercurium inter sydera numeramus. Quod sydus sub sese natis cur sapientiam, subtilitatemq; (quemadmodū Ptolomæo visum est) conciliat, nisi quia ille inter homines Mercurij nomine appellatus, sapientiæ & prudentiæ laude excelluit? At erit in Sole fortasse, quamobrem sub eo genitus, honoris cupidus sit atque potestatis? Scilicet quia Sol tanquam syderum dux quidam & princeps, ac moderator luminum cæterorum, præcipuo gaudet honore, idcirco homines sui similes, id est, ambitio-

so;

los & dominationis appetentes efficit. Sic
 prorsus Planetarum latitudo magna, obe-
 sos; exigua verò & Australis macilentos
 reddit. Sic Mercurius, si in bicorporeo fue-
 rit, natum designat fore duplicem, aliud Ioannes
Taisnier.
 ore promptum, aliud corde clausum ha-
 bentem. Sic si Planetarum aliquis, qui po-
 testatem habuerit in locum Solis, ipsum a-
 spexerit Solem, ille Planeta erit Alcocho-
 den. Significat autem Alcochoden (vt ait Lib. I.
Alcochodem
maritus Las
timè: Hilech,
idem quod
uxor.
 Omar de natiuitatibus) annos vitæ nati,
 & eius pericula: Hilech verò significat vi-
 tam nati, si Deus voluerit. Quid sunt hæc
 tenuissimarum quarundam similitudinum
 ludibria, nisi telæ araneorum? in quas si
 musca aut culex inciderit, proripere se in-
 de non potest: si validiorum animanti-
 um vllum incurrerit, continuo euasit, & cas-
 tes rupit infirmos, inanesque laqueos dissi-
 pauit. Sic solos hæc mente & sensu pueros
 capiunt; cæteri contempta atque irrisa præ-
 tereunt.

CAP. XI.

VERUM Astrologiæ diuinatricis asser-
 tores, dum vndecunque suæ professio-
 nis munimenta conquirunt, etiam hoc au-
 dent assumere, sacrarum authoritate litera-
 rum

rum artis suæ fundamenta fulciri. Scriptum enim reperi in libro Geneseos, dixisse Dominum: Fiant luminaria in firmamento cœli, & diuidant diem & noctem, & sint in signa, & tempora, & menses, & annos. Nec vident, quàm hoc cuiuis in promptu esse possit, sydera signa esse, at non quorumlibet futurorum. Proir de nulla efficitur necessaria collectione, vt quæ ad hominum vitam mortemque pertinent, inter eas res debeant numerari, quarum esse signa, luminaria cœli dicuntur. Signa ergo fatemur esse sydera, sed signa imprimis vtilia, ad vltique humanos necessaria, non illa, quæ obseruare vanitatis est. Deinde, signa sunt cœli sydera, quis negat? sed non, quæ pauci quidam, diuini scilicet homines, tanquam latentia deprehendunt, aut potius deprehendere se fingunt: verum eiusmodi planè, quæ & agricolæ obseruant ad rem rusticam obeundam, & nautæ ad gubernandum, & omnes homines ad præuidendas aeris qualitates per æstatem & hyemem, per Autumnalem vernamque temperiem. Et nimirum hæc Moyses tempora vocat, quæ per sydera fiunt, non spatia morarum, sed vicissitudines affectionum cœli huius, Multa autem cœlestium

lestium signorum obseruatione discere licet de pluuijs, multa de siccitatibus, multa de ventorum motu generalium aut particularium, violentorum aut remissorum. Vnum enim ex his, quæ à Sole ostenduntur, etiam Dominus in Euangelio protulit, cum eos diceret, quibus tum loquebatur, rectè iudicare solitos: Tempestas erit, rutilat enim triste cœlum. Nam cum radius Solaris densiore nube excipitur atque obuoluitur, obscuratur ille non nihil, & colore subruentus Sol ipse conspicitur: densato videlicet compactoque aere, qui dissipari ægrè possit, ob humoris redundantiam, tempestatem inducturo. Similiter & quum Luna circumstagnatur, & Areæ Solem circumscribunt, aut aquarum vim, aut violentos ventorum motus significant: aut cum Soles aduersi, gemini aut plures vnà cum Solis latione circumcurrunt, quarundam aeris affectionum signa fiunt. Complures quoque significationes circa Lunam augescentem atque decrescendentem, animaduertentur hi, qui rebus istiusmodi considerandis intendunt. Etenim tenuis si sit circa tertiam diem & pura, stabilem prænunciare serenitatem: si crassis apicibus, & subrubea appareat,

Virg. lib. 1.
Georgicon
sub finem.

pareat, aut copiosum à nubibus imbrē aut
vehementem austri flatum minari. De his
& Poeta scriptum reliquit:

*Luna reuertentes cum primum colligit ignes,
Si nigrum obscuro comprehenderit aera cornu,
Maximus agricolis pelagoq; parabitur imber,
At si virgineum suffuderit ore ruborem,
Ventus erit, vento semper rubet aurea Phœbe.
Sin ortu in quarto (namque is certissimus auctor)
Pura, nec obtusis per cælum cornibus ibit:
Totus & ille dies, & qui nascentur ab illo
Exactum ad mensem, pluuia ventisq; carebunt.
Sol quoq; & exoriens, & cum se condet in vnda,
Signa dabit: Solem certissima signa sequentur,
Et quæ mane refert, & quæ surgentibus Austris.
Ille vbi nascentem maculis variauerit ortum
Conditus in nubem, medioq; refugerit orbem.
Suspecti tibi sint imbres, &c.*

Quantam autem hominum vitæ præbe-
at utilitatem cœlestium hæc signorum præ-
nunciatio, quis ignorat? Expediit enim
nauclero intra portum nauem continere,
cum impendere periculum ex ventorum
tempestate prospexerit. Expediit iter faci-
enti, procul declinare detrimentum, cum
tristior cœli facies mutationem præfig-
narit Agricolaë autem, qui mandandis ter-

ra feminibus & plantationum curis desti-
 nantur, ex istiusmodi caelestium luminum
 signis, operarum suarum colligunt oppor-
 tunitates. Quin & dissolutionis vniuerso-
 rum signa in Sole, & Luna, & stellis consti-
 tuenda esse, Dominus Euangelij sui voce
 praeuocauit: Erunt (inquit) terrae motus
 magni per loca, & pestilentiae, & fames, ter-
 roresque de caelo, & signa magna erunt. &
 rursum: Erunt signa in Sole, & Luna, &
 stellis, & in terris pressura gentium. In quo
 genere signorum atque portentorum prae-
 laciendi quidam artem constituunt, quasi
 plus hinc, quam iram Dei, (quod nullius
 est artis) cogitare possimus, quam terris
 impendentem, modisque nulla ante prae-
 cognitae exerendam quarum voluerit re-
 rum significatione praeuocauit. Denique
 scriptum est apud Ecclesiasticum: Luna
 ostensio temporis & signum aui. A Luna
 signum diei festi luminare, quod minuitur
 in consummatione. Vides igitur, quam
 necesse non sit, sydereis haec signa ad vitae
 cuiusque sortem referre, quae in aeris huius
 affectionibus varijs, & quadripartitis tem-
 porum commutationibus, vt caetera tace-
 am, abunde intelligatur? Tametsi & hic ca-
 uen-

Cap. 43

uendum, ne sibi quisquam nimium indul-
 geat, metasque transfiliat legitimæ obserua-
 tionis: quod ij facere videntur, qui & in
 longinquum tempus prædictiones suas
 porrigunt, & singulorum qualitates dierum
 multo antè præuidere profitentur: quos
 hoc quidem loco sinamus quiescere, quan-
 do satis molesta esse potest vera dicèdi tam
 rara fœlicitas. Interea tamen parum vtile est
 se Reipub. Christianæ, vt eius professionis
 homines vel hac in parte audiantur, satis
 clarissimus ille quondam Mediolanensium
 Episcopus Ambrosius demonstraui. Nam
 cum ante paucos dies (inquit) sermo esset
 de pluuia, quæ fore utilis diceretur, ait qui-
 dam: Ecce, Neomenia dabit eam. Et quam-
 uis cupidi essemus imbrium, tamen eiusmodi
 assertiones veras esse nolebam. Deni-
 que delectatus sum, inquit, quod nullus im-
 ber effusus est, donec precibus Ecclesiæ da-
 tus, manifestaret non de initijs Lunæ cum-
 sperandum, sed prouidentia & misericor-
 dia conditoris. Quod si has ille ex astris
 prædictiones ferendas esse non putauit,
 quonâ modo eas tulisset, quibus syderum
 significationes ad bellorum motus, ad re-
 gionum euerfiones, ad perpetraciones sce-
 lerum,

Lib. 4. Hex-
 ameros. c. 7.

lerum, ad funestos hominum exitus pernicioſa vanitate referuntur?

CAP. XII.

ENoch verò, quem fabulantur Noe filium artem hanc reperiffe, cuiusque peritia quatuor regnorum maximorum & ortum & ruinam prædixiffe, eademque doctrina inſtructum Nemroth regi, conſilio viam ad regnum parandum aperuiſſe, qua fide ſuſcepiffet? qua patientia audiuiſſet? Hunc enim, fabellis quibuſdam & apocryphis, credere audent Aſſyrijs principem extitiſſe ad hanc diſciplinam ſeu verius imperitorum muſcipulam ſuſcipiendam. Quam ſi Prophetæ probauiſſent, non Iſaiam audirent, diuinis ſcilicet illis vatibus & eorum cultoribus exprobantem: Stent, & ſaluent Cap. 42. te augures cæli (ſive, vt Græcè eſt apud 70. interpretes, *Ἀερολόγοι*) qui contèplabantur ſydera, & ſupputabant menſes, vt ex ijs annunciarent ventura tibi. Nihil proſectò luculentius ex hac irriſione prophetica, quàm non potuiſſe Chaldæos Mathematicos, qui horarum momenta librantes, futuro rum ſcientiam pollicebantur, impendentem Babylonijs prænunciare calamitatem. Neque verò id dicitur, quod certa comprehenſio-

ne minime tenerent, quid esset euenturum.
 Nam neque Medicorum certa est de mor-
 bis aut morte prænunciatio, neque qui flo-
 res in arboribus viderit, copiosam polliceri
 certò potest fructuum sequuturam vberta-
 tem. Et nemo tamen, qui sanum sapiat, aut
 illas Medicorum, aut hasce vulgares conie-
 cturas ex legitima causarum obseruatione
 depromptas, irriserit. Quamobrem igitur
 illi rideantur, nisi quod inde sibi futurorum
 prænotionem arrogarent, vnde reuera præ-
 uidere nihil possent? Stent, inquit, & saluū
 te faciant Astrologi cæli, qui contemplan-
 tur stellas, annuncient tibi quid venturum
 sit super te? illis que propter ignoracionem
 tacentibus, quid venturum sit, Propheta re-
 spondet: Ecce facti sunt quasi stipula, ignis
 deuorauit eos. Salutem ergo alijs pollice-
 bantur, qui sua ipsi supplicia non videbant:
 meritoque inuoluit eos irruens calamitas,
 qui, ne metui posset, prosperorum lætis &
 popularibus prænunciacionibus efficiebāt.
 Quid autem aliud & per Hieremiam Pro-
 phetam Dominus quam hanc ex astrorum
 significacionibus vaticinādi professionem
 irrisit atque damnauit? Audite (inquit) ver-
 bum, quod locutus est Dominus super vos
 domus

domus Israel, hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentium nolite discere, & à signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes, quia leges populorum vanæ sunt. Hanc cur timere nõ debeant, causam reddit, quod Gentilium leges & scita de astrorum malefica vi & significationibus infortunatis futilia sint omnia, nec solida rationum veritate nitantur, sed vanissimis leuissimisque hominum opinionibus fulciantur. Non enim (quæ admodum Philippus Melanchthon falso existimat) hoc in loco Propheta nos bono animo esse iubet, vt quanquã illa nocendi vim habeant, meritoque à Gentilibus formidetur, tamen veri Dei cultores non debeant metu consternari, tanquam effugere impendentes plagas non possint, ac succumbere virulentis instigationibus necesse sit: propterea quod diuina protectione, ceu clypeo quodam aduersus hostilem astrorum vim tristissimasque significationes muniantur; Nimirum vt ita dictum sit; nolite à signis cæli metuere: quomodo Christus Dominus suos discipulos confirmans, & corroborans aduersus imminentes mudi huius tempestates, ait: Confidite, ego vici mundum.

Loco supra notato pag. 231

Sermons. 6. de orat. de missa

Et quomodo Cyprianus docet Christianis

diabolum timendum non esse, sed omnem
metum nostrum ac deuotionem ad Deum
ipsum debere conuerti. Non est (inquam)
hic, Philippe, commentarius loci huius au-
diendus: Sententiæ propheticæ euersio hæc
est, non explicatio. Ex illa hoc oritur super-
stitione, cui mēs tua immodicè turpissime-
que seruebat. Quid enim est, si id Propheta
uoluit, quod pro ratione subiungit; quo-
niam, leges populorum vanæ sunt? An dixit,
Quia ille potentior est, cuius sydera nuntia
reguntur? quia plus ille possit ad tuendum,
quàm stellarum coniunctiones ad nocu-
mentum inferendum? Nihil horum dixit,
sed omnem metuendi causam, quæ ex parte
syderum esse possit, procul abiicit; quoniã,
(inquit) leges populorum vanæ sunt. Pro-
inde quemadmodum Propheta Baruch seu
Hieremias ipse Iudæos in Chaldæa consti-
tutos admonet, ne illorum simulacra aurea,
argentea, & lignea metuant, quod reuera
Dij nõ sint, neque benefacere cuiquam aut
malefacere possint; tametsi incredibili ho-
minum cæcitate diuina pollere virtute &
maiestate credãtur; sic omnino eosdem hic
Propheta hortatur, ne vanos de Gentili &
infideli persuasione metus concipiant, sed
con-

contemnant potius ac pro nihilo ducant,
& quod illi præclarè & salutaris scientiæ no-
mine venditant, hoc ipsum nocentissimi
erroris ratione condemnent.

CAP. XIII.

AT mouet nonnullos, quod sæpenu-
mero Genethliaci vera prænunciare
dicuntur, quod nisi arte aliqua facerent, fa-
cere nullo modo possent. Verùm artem ego
esse aliquam tum fortasse arbitrarer, si præ-
runque vera dicerent; qui enim tam sæpe
prauè quàm rectè quippiam faciat, hunc, in
eo quod facit, aliqua præditum esse arte, ne-
mo dicturus est. Sed artem sequēs aliquam
errat crebro, quod eam male didicerit? Hæc
igitur artem nulli vnquam rectè didicerūt,
quod nõ modo sæpe hallucinentur omnes,
verùm etiam, si cum veris falsa conferas, nõ
reperies nisi rara in parte veritatem. Cuius
quoque rei sua ætate Fauorinus diligenter
admonuit, ne qua illi irreperent ad facien-
dam fidem. Non enim comprehensa (in-
quit) neque definita, neque percepta dicūt,
sed lubrica atque ambagiosa coniectatio-
ne nitentes inter vera atque falsa, pedeten-
tim quasi per tenebras ingredienti eunt,
& aut multa tentando, incidūt repente im-

prudentes in veritatem, aut ipsorum, qui eos consulent, multa credulitate dicente, perueniunt callide ad ea quæ vera sunt. Et idcirco videntur in præteritis rebus, quàm futuris veritatem facilius imitari. Ista tamen omnia, quæ aut temerè aut astutè vera dicunt, præ cæteris, quæ mentiuntur, pars ea non fit millesima. Hæc ille de suæ ætatis Genethliacis aliquando dixit. Cum enim sic esse, crebra experientia multaque obseruatione deprehendisset, tum ignorare non poterat, quemadmodum olim Pompeio, Crasso, & Cæsari à Chaldæis prædictum esset, neminem eorum, nisi domi, nisi senectute, nisi cum claritate esse moriturum, & nihilominus ille in Aegypto obtruncatus, hic in Senatu multis vulneribus confossus, alius apud Parthos vnà cum exercitu oppressus, occubuit. Verane ergo isti aliquando prænunciant? Sed quod superstitionis genus non interdum veri aliquid effutiat? Aruspices ipsi, dum pecudum fibris latentium rerum explorant euentus, subinde in ignoratam incidunt veritatem. Spurina certe Aruspex, paucis ante diebus quàm Cæsar occideretur, cum boue in curia ex more matato, cor in extis non reperisset, pronunci-

Cicero li. 2.
de diuinatione
ca.

auit ad vitæ periculum pertinere. Quod ille
 quidem constantiæ memor, hac oratione
 contempsit; Miraris, si bos non habeat cor?
 sed mox ei tamen vitæ finis fuit. Quid au-
 gures? nunquàmne illi felici vaticinantur
 euentu? Fortè præteruolans coruus glebã
 quam vnguibus ferebat, subito amisit, quæ
 cum Alexandri capiti incidisset, resoluta de-
 fluxit, ipsa autem auis in proxima turre
 confedit. Illita erat turris bitumine ac sul-
 phure, in qua, alis hærentibus, frustra se
 coruus alleuare conatus, à circumstantibus
 capitur, digna res visa est, de qua vates
 confulerentur. Ergo Aristander, cui maxi-
 ma habebatur fides, vrbs quidem excidi-
 um augurio illo portendi respondit, cate-
 rum periculum esse ne rex vulnus acciperet,
 monuitque ne quid eo die inciperet. Nec
 verò rei expectatione frustratus est. Nam &
 capta vrbs est, & Rex, dum inter primores
 promptius dimicat, sagitta ictus graue vul-
 nus accepit. Placètne igitur vt has artes esse
 iudicemus, & non potius vanissimi cuius-
 que ludibria? Curenim Aquilæ hic honos
 datus est, vt magnarum rerum faceret auspi-
 cia? aut coruo, aut paucissimis auibus: cate-
 rarum sine præfagio vox est? Iam & Chi-

Est apud
 Q. Curtium.

romantas, ex obseruatione linearum, quæ
 in manu variè ducuntur, & Physiognomos
 ex facie filoque totius corporis, & alios alijs
 superstitionum prauis artibus deditos, quis
 nescit vera subinde prædicere? Quis enim
 est, qui totum diem iaculans non aliquan-
 do collineet? Totas noctes somniamus (ait
 Cicero) neque vlla est fere, qua non dormi-
 amus, & miramur aliquando id, quod som-
 niauerimus, euadere? Quid est tã incertum
 quàm talorum iactus? tamen nemo est quin
 sæpe iactans Venereum iaciat aliquando,
 nonnunquam etiam iterum ac tertium.
 Num igitur, vt inepti, Veneris id impulsu
 fieri malumus, quàm casu dicere? Multa Ci-
 cero ex persona Quinti fratris è somnijs ve-
 rè prænunciata collegit & tamen scriptum
 est ab Ecclesiastico: Diuinitio erroris, &
 auguria, mendacia & somnia malefacien-
 tium, vanitas est. Et sicut parturientis cor-
 tuum phantasias patitur, nisi ab altissimo
 fuerit emissa visitatio. Ne dederis in illis cor-
 tuum. Multos enim errare fecerunt somnia,
 & exciderunt sperantes in illis.

CAP. XIII.

Porro in studijs eiusmodi, callidissimis
 spiritibus locus est ad delitescendum
 at-

atque insidiandum aptissimus: qui curiosæ hominum obseruationi astutissimè sese ingerentes, euenta siue quæ timentur, siue quæ sperantur, omni studio, quoad sinuntur, procurant, quò arctius firmiusque homines vanos retineant perniciosis erroribus irretitos. Hinc enim Lucilius Lupus, cum in extis caput non inuenisset iecinoris, amisso exercitu in prælio fuisse putatur occisus. Hinc Tiberium Gracchum memoria proditum est, quo die perijt, tristia omnia neglexisse, cum domi & in Capitolio sacrificati dira portenderentur, domoque exiens, sinistro ad limen offenso pede decusserit pollicem, & corui fragmentum tegulae ante pedes eius proiecerint ex stillicidio. Quod similiter de syderum obseruationibus ne fortasse dici non posse putes, audi Beatum Augustinum clarissimè grauissimeque docentem: Neque illi (inquit) ab hoc genere perniciosæ superstitionis segregandi sunt, qui Genethliaci, propter natalium dierum con-

*Apud Iulium
Obsequiè
de prodigiis.*

*Lib. 2. de
doctr. Chri-
stiana, c. 21.*

vel actiones nostras, vel actionum euenta
prædicere, nimis errant, & vendunt imperi-
tis miserabilem seruitutem. Nam liber quis
que, cum ad huiusmodi Mathematicum in-
gressus fuerit, dat pecuniam, vt seruus inde
exeat aut martis, aut Veneris, vel potius
omnium syderum. Ac nō multo post: Hinc
fit, inquit, occulto quodam iudicio diuino,
vt cupidi malarum rerū homines, tradantur
illudēdi & decipiēdi pro meritis voluptatū
suarum, illudentibus eos ac decipientibus
præuaricatoribus Angelis, quibus pars hæc
mundi infima, secūdm pulcherrimum or-
dinem rerum diuinæ prouidentiaē lege sub-
iecta est. Quibus illusionibus & deceptio-
nibus euenit, vt istis superstitiosis ac perni-
ciosis diuinationum generibus, multa præ-
terita & futura dicantur, nec aliter accidant
quàm dicantur, multaque obseruantibus
secundum obseruationem suam eueniant,
quibus implicati, curiosiores fiant, & sese
magis magisque inserant multiplicibus la-
queis perniciosi erroris. Hoc autem genus
fornicationis animæ salubriter diuina Scri-
ptura non tacuit, neque ab ea sic deterruit
animam, vt propterea talia negaret esse se-
cunda, quia falsa dicuntur à professoribus

eorum; sed etiam si dixerint vobis (inquit) & ita euenerit, ne credatis eis. Nō enim quia imago Samuēlis mortui Sauli regi vera præ-^{I. Reg. 22.}nunciavit, propterea talia sacrilegia, quibus imago illa præsentata est, minus execranda ^{Act. 16.}sunt; aut quia in Actis Apostolorū Pytho-
nissa seu ventriloqua scēmina verum testi-
monium perhibuit Apostolis Domini, id-
circo Paulus Apostolus pepercit spiritui, ac
non potius scēminam illam dæmonum cor-
reptione atque exclusionē mundauit. Sed
& Origenem audiamus de lunatico disle-
rentem: Primum quæramus (inquit) quare
lunaticus appelletur, qui à spiritu immundo
vexatur, & quare passio ipsa nomen accepit
à Luna, quæ post Solem magnum luminare
vocatur. Medici ergo loquantur sibi quæ
volunt, qui nec immundum spiritum arbi-
trantur, sed corporis aliquam passionem,
aiuntque humida moueri in capite, secun-
dum aliquam comparisonem ad lumen lu-
nare, quod humidam habet naturam. Nos
autem qui Euangelio acquiescimus, hanc
passionem dicimus immundum spiritum in
hominibus operari. Obseruat enim quædā
schismata Lune, & sic operatur, vt inde pati
homines mentiat, istoque modo creatu-
ram

ram Dei accusandam ostendit, vt homines in quitatem in excelsis loquantur, qui existimant, efficientia stellarum consistere omnium infirmitatum causam, siue generalium, siue specialium, sic criminantes opera Dei, & quasdam quidem stellas dicentes maleficas, quasdam autem beneficas, cum nulla stella à Deo sit facta, vt malefaciat. Forsitan autem sicut iste immundus spiritus obseruat quaedam Lunæ schismata, vt operetur in eo, qui propter aliquas causas traditus est; sic & alij dæmones, secundum aliquas stellarum constitutiones insidiantur ijs, qui non præbuerunt se dignos custodia Angelorum sanctorum, vt non Sol & Luna modo, sed stellæ etiam cæteræ blasphementur ab hominibus, qui in excelsum iniquitatem loqui non dubitant, & ponere in cælum os suum. Hæc Origines. quibus haud obscure insinuat cuius artificio & singulari dexteritate fiat, vt hoc quoque genere superstitionis vera aliquando prædicantur. Omnes autem istiusmodi artes (inquit Augustinus) vel nugatoria, vel noxiæ superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & dæmonum, quasi pacto infidelis & dolosæ amicitiae constituta, penitus sunt repudianda.

pudiandæ & fugiendæ Christiano.

CAP. XV.

SEd cum ita se res habeat, plenaque sint
 Silla omnia noxiæ curiositatis, reperire
 est tamen etiam nunc, qui ea in pretio ha-
 beant, vt diuina; qui admirentur, vt sapien-
 tiæ sublimis arcana; qui sectentur, tanquam
 ad euitanda vitæ pericula moresq̃ institu-
 endos perutilia; qui denique & libros istius-
 modi lectitent, & profeflores colant ac cō-
 fulant; digni profecto quibus illudatur ab
 ijs, quos bene posse sibi consulere impru-
 dentissime arbitrentur. Industrij quippe ar-
 tifices aut ad principum, aliorumque, qui-
 bus inseruiunt vota, aut præsentium rerum
 statum, versutissimè prædictiones suas ac-
 commodant. Sicut olim Aegyptij vates, qui
 cœli ac syderum peritissimi credebantur, &
 à quibus hæc omnis ad nos disciplina ma-
 nauit, cum ob Lunæ defectionem turbato
 exercitu iussi essent ab Alexandro, quid sen-
 tirent, expromere, neque ignorarent tem-
 porum orbis implere destinatas vices, Lu-
 namque deficere, cum aut terram subiret,
 aut Sole premeretur, hanc quidem sibi per-
 ceptam rationem non edocent vulgus, cæ-
 terum affirmant Solem Græcorum, Lu-
 nam

nam esse Persarum: quotiesque illa deficiat,
 ruina[m] stragemque illis gentibus portendi,
 veteraque exempla percensent Persidis re-
 gum, quos aduersis dijs pugnasse Lunæ ostē-
 disse defectio. Neq; vlla res efficacius mul-
 titudinem mouit quàm superstio. Saeva e-
 nim antea, impotens, mutabilis, postquam
 vana religione capta est, melius vatibus quàm
 ducibus suis paruit. Et qui in vltimas terras
 antea se trahi delendos querebantur, hos
 metu torpentes edita in vulgus Aegyptio-
 rum responsa rursus ad spē & fiduciam ere-
 xere. Itaque vel ignari praesumentesque se
 scire, quod nesciunt, credulos fallunt, vel sci-
 entes prudentesque, quod ad rem praesentē
 pertinere putent, perfricta impudentia con-
 miniscuntur: cumque alijs prospicere se pos-
 se profiteantur, sua semper ignorant, neque
 sibi consulere norunt: velut is, qui erecto in
 sydera vultu, de alienis cogitabat euētis, nec
 se videbat in propinquā fossam repēte esse
 casurum. Praclare vero is, cuius antea memi-
 ni, Fauorinus deterrere volens ac depellere
 adolescentes à Genethliacis istis, & quibus-
 dam alijs id genus, qui prodigiosis artibus
 futura omnia dicturos pollicentur, nullo
 pacto ad eundos esse consulendosque hu-
 iusce

iuscemodi argumento coclufit: Aut aduer-
 fa, inquit, euentura dicunt, aut prospera. Si
 dicunt prospera & fallunt, miser fies frustra
 expectando. Si aduerfa dicunt & mentiun-
 tur, miser fies frustra timédo. Si vera respon-
 dent, ea que sunt non prospera, iam inde ex
 animo miser fies antequam è fato fias. Si fe-
 licia promittunt, ea que euentura sunt, tum
 plane duo erunt inconmoda, & expectatio
 te spei suspēsum afflictabit, & futurum gau-
 dij fructum spes tibi iam deflorauerit. *Epist. 22*
 Postremo, quod Beatus Apostolus admonuit,
 suoque tempore sanctissimus Leo Ponti-
 fex, propter huius superstitionis contagiū,
 ex Apostolica commonitione seruandum
 esse monstrauit, id ad se pertinere, sibi que
 dictum esse, omnes Christiani censebunt:
Coloss. 2
 Videte ne quis vos decipiat per philoso-
 phiam & inanem fallaciam secun-
 dum traditionem hominum, se-
 cundum elementa mundi,
 & non secundum
 Christum.

SVMMARIA CAPITVM
 Orationis contra Genethliaco-
 rum superstitionem, mixta
 quibusdam annotati-
 unculis.

Pincipio propositum est non artem, sed abusum
 reprehendere sub nomine & professione artis in-
 troduatum. Constat enim Salomonem diuinitus il-
 lustratum munere sapientie, dispositionem syderum
 motus, virtutesq; admirabiles nouisse: Sicut de se-
 metipso testatum est in libro Sapientie. In quo ta-
 men illud reliquit magnum humana arrogantia re-
 medium: Si que in terra sunt, reperimus cum labore:
 que in caelo sunt, quis inuestigabit? Ac reuera si sal-
 lax est Medicorum experientia, errorumq; plena pra-
 dictione? quid sibi diuinando polliceri Astrologus pos-
 sit, non video. Neque vero propterea syderum mag-
 nas variasq; in hac inferiora vires negamus: neque
 sumus tam philosophie rudes, vt nesciamus ab Aristo-
 tele dici, Mundum hunc seu quatuor elementorum
 molem supernis latioribus esse contiguam, vt inde vis
 eius vniuersa regatur. Quis enim nesciat calum in
 ea que subiecta sunt, plurimum motu, plurimum lu-
 mine, & quum neutro illorum penetrare queat, plu-
 rimum occultissimis quibusdam influentijs posse? Sed
 has ipsas tam admirabiles caelestium corporum vires
 ne longius, quam vel pietatis erga Deum, vel vtilita-
 tis

Sapient. 7.

Ibidem. 9.

Lib. 1. Meteor.
 vorum. cap. 2.

sis erga homines ratio ferat, extendamus, id vero
 magnopere videndū est. Quae in re, ne Gentiliū Astro-
 logorum placita sequatur Christianus, magnam in
 eo habet admonitionem constitutam, quod illi, ut vi-
 dere est, in eo errore grauissimo sua fundamenta lo-
 carunt, quo caelo syderibusq̄, diuinitatem, prudentiā
 & decreta quibus cuncta regerentur, ex infidelitatis
 suae tenebris ascriberēt. Hos ergo si Christianus sequa-
 tur in ijs conclusionibus quas deinceps eliciunt, nōne
 turpe erit? nonne si Chaldaeorū mōstra, Cicero illa in-
 uēta vocauit, multo iustius eadē ut perniciose super-
 stitionis plena Christianus refugiet? Breuiter neq̄, sa-
 crae litera damnant, neque damnamus nos eam Astro-
 logiae partem, quae ex longa temporum obseruatione
 tradit certas leges, cursus ac motus syderum, sed ne-
 que eam quam iudiciariam vocant, omni ex parte.
 Nam quatenus sequitur certas rationes physicas, ha-
 bet suam utilitatem & laudem: At quatenus tradit
 supersticiosas quasdam notationes, aut astris eorum-
 que configurationibus vim tribuit constituendi aut a-
 uerrendi regna, aut humanas actiones euentusq̄, di-
 rigendi, nequaquam audienda est.

CAP. I. Summarium.

Caput primum remouet a syderibus vitiosa-
 rum propensionum causas hoc argumēto: Quod
 quum secundarum causarum effecta naturalia ad
 primam causam omnium effectricem referenda sint,
 consequitur Deum causam esse istiusmodi vitiosa-
 rum

tum propensionum: ideoque & peccatorum que ex
 ipsis propensionibus committuntur. Tamen si enim nõ
 ita violenta sint suo impulsu inclinationes male, ut
 eis resisti non possit, reuera sunt tamen temptationes
 magna & delictorum cause, ad qua suapte natura
 trahant: Sicuti suggestionibus suis diabolum, qui-
 bus tamẽ resisti potest, causam cõstat esse delinquẽdi.

CAP. II.

Caput secundum varijs declarat argumentis
 quantopere abhorrendum sit ab ea opinione que
 putetur Deus causa esse vitiorum: quod generatim
 quidem propter grassentem heresim fecimus, cuius
 breuiter refellenda sese offerebat occasio, sed proprie
 propter Astrologos hereticos ac rudiores quosdam
 Astrologia studiosos, quos aliquando deprehendi-
 mus ab errore hoc impijsimo non satis disfidere, nec
 cur tantopere esset execrandus, sat intelligere.
 Nam & Gentiles plerique, quorum illi imbuti lite-
 ris, simili dementia feruntur, non magni criminis
 loco ducebant, si Deum inique secum agere, & ab
 mala impulsorem esse causaremur.

CAP. III. ET IIII.

Tertium caput alio quodam argumento de pro-
 uenientibus ab astris sceleribus ac propensionibus
 opinionem perniciosam elidit. Nempe si modo sy-
 dera hominum genus peccatorum sordibus conspur-
 carent, aut commutatas a Deo, aut contaminatas
 homi-

hominum primorum vitio vires haberent suas (non enim sic conditum initio fuit cœlum, nec ea illi insita vis ab auctore) Quod si hanc inficiendi vim scelerum primorum contagio contraxere, cur non potius quæ vicini erant, infecta sunt, terra, aqua, aer, esculenta & poculenta? Et quonam modo erit vllius syderis operatio felix ac benigna, cum nullum sit non immundum? Sin neutrum illorum est, sed eadem cœlo qualitas, facies eadem, statusque perseuerat, solaque hominum natura per prima inobedientia culpam in deterius immutata reperitur, non facit ergo cœlum malos, quos inuenit malos, nec deprauat aut vitiat quos inuenit deprauatos. Cum enim semel quisque nostrum ex origine vitiatum, & corruptum atque immundo semine, in vitio atque iniquitate concipiatur, seposita quoque omni syderum efficientia, nemo potest nisi propria voluntate & consensu vitiosus efficiatur. Neque enim vitium est vllum nisi originale aut actuale. Vitiosior autem non sua voluntate, quam conceptus est, fieret, si quod peculiariter vitium ab astro natiuitatis proueniret. Non ergo inde vitium accedit vllum cum in lucem proles editur: Quare nec propensio vitiosa, quæ sine dubio vitium naturæ, non potest non esse. Quod si dixerit aliquis, Originale vitium partim ex prima inobedientia, partim ex astrorum afflatu contrahi, iam videre persacite est, quibus quantæ pestilentia causis astræ tangantur, quoque loco haberi debeant. At erit qui dicat nullum animi vitium designari, cum dicitur ab

astris esse ad malum propensio, sed corporu duntaxat male temperati, quo sic animo ex primi peccato parentis vitiatu congruat Non ergo libido significatur, non iracundia, non liuor aut superbia, non tenacitas aut rapacitas; nihil ergo istorum ab astris, sed aliunde: solaque infelicio corporis temperies imputari celo potest quae cum sit opus Dei, atque idcirco res bona, indifferenter se habet ad bonum & malum, potestque tam in bonos vsus quam in malos perditosque mores conuerti. Dixeris iterum, per se quidem indifferenter habere se ad bonum ac malum: Sed animi vitium in vna complexione magis quam in alia efferuescere. At quomodo efferuesceret, nisi prius & aliunde existeret, materiamque de qua operaretur inueniret? Fac igitur animum carere libidine, carere iracundia & nihil oberit cordis calida & sicca constitutio: sicuti nihil sobrio vinum, nihil iusto aurum alienum obesse solet. Sin autem haec insunt in animo vitia ea cum fuerint idoneam complexa materiam, ex seipsis (velut ignis in lignis) increseunt atque inardescunt magis. Hinc D. Augustinus dicit, Eunuchis minus periculosum esse pro castitate certamen, propterea quod vbi materiam, de qua operetur, non inuenit minus aduersus castitatem libido conjurgit. Idemque alio in loco monet, creatura panis & vini, quamuis bona parcius vitendum esse ne ipsa quoque concupiscentia (quod malum, aut, vitus ac nostrum est) mentem corruptibili corpore ex abundantiore materia multo magis aggraunte, aduersus nos vehementius & inuicem consistat.

Lib. 6 contra
Iul. c. 5.

Lib. 3. contra
Iul. c. 20.

CAP. V.

Quinto capite ad ipsas prædictiones propius acceditur, doceturque generatim siue sydera causa, siue signa constituantur euentuum ac morum, nihil ex illis circa vnumquemque nascentium vel probabiliter diuinari posse.

CAP. VI. ET VII.

Capite sexto & septimo ostenditur in prænunciandis singulis effectibus proprias eorum causas spectandas esse, ex generatibus vero causis, quæ per medias duntaxat operentur, præsciri particularia non posse. Cum igitur propria complexionum causa sint in seminibus parentum, sicuti qualitas arboris ac fructus & foliorum in semine causam habet particularem & propriam, non magis prædici potest, qualis sit natus futurus ex contemplatione syderum, quam qualis sit futurus arboris fructus, acerbus an dulcis, magnus an exiguus, rotundus an oblongus. In vitiosis certe propensionibus & affectibus originalibus, ad semen non ad sydera, respiciendum esse scriptura docet. *Quis potest (inquit in libro Iob) mundum facere* Cap. 12.
de immundo concipere semine? & in libro sapientie. Semen erat maledictum ab initio. D. quoque Augustinus semina ex origine vitiosa agnoscit libro 6. contra Iulianum capite quarto, & planissime lib. 2. de nuptiis & concupiscentia, cap. 8.

CAP. V.

Octauum caput ostendit ea que suscipiuntur a libera hominū volūtate, propter incredibile casu sarū & occasionum particularium varietatem, omnino sub aliquam ex astris predictionem cadere non posse.

CAP. IX.

Capite nono ostenditur ex geminis, qui sub eadem constellatione oriuntur, & tamen plurimum per omnia differunt, quam inanis sit ex astris de moribus cuiusque vaticinatio. Et si dicatur fieri non posse, quin vel minimum temporis intersit inter vnus atque alterius ortum, tamen paruum ipsum temporis interuallum, quantumlibet vim in natura rerum habere contendant, colligi humana obseruatione non potest, literisque consignari, inquit Augustinus libro 7. Confessionum, capite sexto, vbi etiam historiam profert de duobus, ex diuersis fœmininis eodem temporis puncto, eodemq; in loco natis, planeq; sub eadem constellatione, quorum tamē mira fuit ex varia parentum conditione & educatione diuersitas. Nam Firminus (inquit) amplo apud suos loco natus de albatiores vias seculi cursitabat, augebaturq; diuitijs, sublimabatur honoribus, seruus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato dominis seruebat. Ea res cognita mouit Augustinum, vt artem ex eo tempore penitus abiceret. His similia reperias apud D. Ambrosium libro quarto Hexamerō, capite quarto.

to: Cum illum vagum (inquit) celeremque motum non queunt comprehendere, saepe fit ut per illam puncti & momenti incomprehensibilis subtilitatem ponant benefici signi aspectum, ubi grauis atque nocitura incurrit offensus. Rursum: Cum impossibile sit (inquit) tam subtiles minutias temporis comprehendere, exigua autem minutia inuehat vniuersitatis errorem, totum negotium plenum est vanitatis.

CAP. X.

Caput decimum ostendit quam inbecillo aut nullo potius fundamento nitatur ipsa diuinitio, cum quandam in predicendo sequitur similitudinem. Nam fundamentum hoc est omnis superstitio- nis ob quandam similitudinem analogicam, eam- que vel veram, vel imaginariam futura predicere vel presagire. Hoc sequuntur & Augures, & obseruatores somniorum, & Chiromanta, & qui vaticinantur e nubium inspectione, praesertim si occidente Sole fiat inspectio, quorum condemnatio- nem reperies, Canone 61. in his qui 6. Synodo Con- stantinopolitanae ascribuntur. Itaque qui ex pro- digijs inusitatisque rebus praenunciant futura, velut qui mulam parientem, Latio, Paulo & M. Marcel- lo consulibus, discordiam, ciuium bonorum in- teritum, mutationem legum, & turpes matro- narum partus, significare interpretabantur. ut videre est apud Iulium Obsequentem, in libro

de Prodigijs. Apud quem & illud reperitur: M. Cl. Marcello, L. Valerio Flacco, Conss. Turbinus viin campo, columnam ante eodem Iouis decussam cum signo aurato: cumque Aruspices respondissent Magistratum & Sacerdotum in meritum fore, omnes magistratu se protinus abdicasse. Quod autem Daniel somnium de statua Pharaonis est interpretatus, non id arte quapiam futura prædicendi, sed diuina reuelatione fecit: Sicuti quod Magi stella conspectu Regem Iudæorum, hominumque seruatorem natum didicerunt, non id artis beneficio sunt consequuti (sicuti quidam ineptientes scribere non dubitant) sed illustratione gratia cœlestis, cuius auxilio & gentium adorarunt. Cum enim primitia gentium in Christianismo eadem fidei gratia illustrati fuerunt, qua postea gentes omnes in Christum crediderunt. Dedit ergo (inquit Leo) intellectum qui præstuit signum.

CAP. XI.

Capite vndecimo ostenditur quam multarum rerum signa sint sydera secundum scripturam Geneseos, non secundum superstitionem Astrologicam. Quam vel hoc suspectam reddit, quod studiose adeo colorem aliquem sibi conciliet ex diuinis literis præter morem artium liberalium.

CAP. XII.

Caput duodecesimum quibusdam Apocryphorum signis opponit scripturam Hieremie: A signis

ni cœli nolite metuerè, Quam illi solent ad suum in-
 stitutum trahere, contextum propheticum negligentes. In quo sensum Melancthonis sequutus etiam ille
 est, cuius in spheram Ioannis a Sacrobosco præfixa
 legitur præfatio. Debent, inquit, bonæ mentes aduer-
 sus inimicas ac tristes syderum significationes verbo
 Dei ac promissionibus confirmari. Idque vulgaris
 sententia docet, quæ citatur ex Hieremia: Nolite
 timere a signis cœli quæ timent gentes. Neque enim
 negat (inquit) propheta signa esse, sed cum signa no-
 minet, sentit ea res magnas atque tristes minari.
 Consolatur autem pios ne ea metuant, non quia ni-
 hil significent, sed ut confidant se diuinitus inter illa
 pericula regi ac conseruari. Sicut mortem timere
 Christus prohibet, non quia mors non sit aspera, sed
 ut sciremus etiam in morte ipsum nobis adesse Chri-
 stum, qui nos seruet. Sic scripturas interpretantur,
 qui ne ipsas quidem inspiciunt, ut scire possint quid
 antecedit, quid sequatur. At aliter multo D Hiero-
 nymus: Proprie (inquit) aduersus eos loquitur, qui ve-
 nerantur cœlestia, & quæ in signa sunt posita anno-
 rum, temporum, mensium & dierum, ab his esti-
 mant regi humanum genus, & ex causis cœlestium
 terrena moderari. Quodque ait: Leges populorum
 vanae sunt, omnem humanam sapientiam futilem es-
 se demonstrat, & nullam in se habere utilitatem.
 Non ergo illorum interpretatio multum distat ab eo
 quod ait Iulius Firmicus eiusmodi verbis: Inuocemus
 suppliciter deos, & religiose promissa numinibus vo-

ea reddamus, ut confirmati animi nostri diuinitate,
ex aliqua parte stellarum violentis decretorum pote-
statibus resistamus.

CAP. XIII. ET XIII

Capite decimotertio ac decimo quarto id agitur,
ne qua subesse putetur ars diuinandi ex astris,
quod interdum predictiones in veritatem incurrant.
Non enim ea quae vera consideratis constellationibus
dicuntur (inquit Augustinus) arte dicuntur, sed sorte;
quae autem falsa, non artis imperitia, sed sortis
mendacio. Quippe hominum coniectura saepe vim
sortis habent, multaq; dicendo saepe ventura dicun-
tur, nescientibus ipsis qui dicunt, sed in ea non ta-
cendo incurrentibus. Idem Ecclesiae doctor libro 2. de
Genesis ad literam, capite decimosextimo: Fatendum
est (inquit) quando a Mathematicis vera dicuntur,
instinctu quodam occultissimo dici, quod nescientes
humanae mentes patiuntur: quod tamen ad decipien-
dos homines sit spirituum immundorum & seductorum
operatione, qui quaedam vera de temporalibus nosse
permittuntur.

CAP. XV.

Caput decimum quintum a consulendis Geneth-
liacis, omninoq; ab illo diuinandi studio dehor-
tatur. Quo loco notandum quod scribit D. Augusti-
nus libro quarto Confessionum, Capite tertio: Erat
(inquit) eo tempore vir sagax, medicinae artis peritissimus,

simus, atque in ea nobilissimus. Is ubi cognovit ex colloquio meo, libris Genethliacorum esse me deditum benigne ac paterne me monuit, ut eos abijcerem, neque curam & operam rebus vtilibus necessariam illi vanitati frustra impenderem: dicens ita se illam didicisse, ut eius professionem primis annis aetatis sua deferre valuisset, qua vitam degeret, et si Hippocratem intellexisset, & illas vtrique literas potuisset intelligere. Et tamen non aliam ob causam se postea illis relicta medicinam assequutum, nisi quod eas falsissimas comperisset, & nollet vir grauis decipiēdis hominibus victum quarere, &c. In concilio Ancirano capite vigesimo tertio decretum est: Qui auguria vel auspicia, sive somnia, vel diuinationes quascumque secundum morem Gentilium obseruant, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt, &c. quinquennio penitentiam agant secundum antiquitus constitutas regulas. Item in alio concilio: Non liceat Christianis tenere traditiones Gentilium & obseruare & colere elementa, aut Luna, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam pro domo faciendam, aut propter segetes, vel arbores plantandas, vel coniugia socianda.

In capitulo
Graecarum
Synodorum,
circa tempora
Honorij
Papae primi.

MAR-

MARSILII FICINI FLO-
RENTINI DE VITA COE-
LITVS COMPARANDA
Libri III.

CAP. XXV.

Ediuuat etiam parumper alloqui se-
uerum religionis antistitem. Dic age
quidnam in astrorum vsu damnas an-
tistes? Quicquid, inquires, arbitrio nostro
destrahit, quicquid vnius Dei cultui derogat. Eadem
ego tecum non damno solum, sed etiam valde dete-
stor. Execraris quin etiam scio, atque ego in super per-
horresco nonnullos, qui cum Deum exoratum volunt
ad Iouem in medio caelo vastum illud draconis ca-
put subeuntem, tam miseri quam stulti confugiunt,
ab ipso videlicet dracone, qui quondam e caelo corruit
tertiam stellarum partem secum trahens denique
deuorandi. Verum concedesne contractibus, matri-
monijs, colloquijs, itineribus, simulibusque operibus pe-
ragendis horas opporunas eligere? Non facile te hu-
ius assensurum video, nescio quid arbitrio metuentem.
Ego igitur, & si theologus ille Magnus Albertus ista
dabit, & ratio quaedam forte dictabit, per electionem
ipsam ad arbitrium pertinentem, caelestia ita pru-
dentia nostrae vsui, ubique, quemadmodum herbae me-
dico subministrant, tibi tamen potius in praesentia
credam. Et quam tu difficile nunc ea permittis, tam
faci-

te ipse dimittam. Observationes vero Luna ideoque
 aliarum stellarum ad morbos curandos, & idcirco
 ad remedia preparanda iamdiu (vt arbitror) permi-
 sisti. Concessum quoque ab te, & insuper approba-
 tum, crescente Luna, eademque aucta lumine, nec
 aliunde infortunata seminibus agros spargere, vites
 oleasque serere. Cur non igitur ad plantandum (vt
 Cynice loquar) hominem, vt. mur beneficio Luna, Io-
 uisque & Phœbi? Nam Veneris quidē ad hæc officio
 semper vtimur: Sed rectius modo dixissem, semper
 vtuntur. Nam ipsa mihi Venus est Diana. Quid item
 de victu dicemus? Nonne licebit & proderu sub felicis
 syderum autumno vinum, tum indies panem epu-
 lasque conficere? Ac si nequeamus in his prepa-
 randis aspectus syderum expectare, expediet sal-
 tem ascendentes accipere, vel aliter angulares,
 Solem, Iouem, Venerem atque Lunam. Sic enim
 omnia quibus vtimur feliciter effecta cœlius, felici-
 ter nos afficient. Hactenus te video, absque contro-
 uersia concessurum, nisi forte dicas, ita vitam nostrā
 nihil fore aliud quam perpetuam seruitutem. Ad hæc
 ego subijciam frustra mortales cumulandis pecunijs
 & honoribus seruituros, quibus sunt perpetuo man-
 cipati, nisi interim diligentia Physica dies vite sibi *Vita nostra*
 plures accumulent. Aut igitur soli Deo seruiāt, quod *perpetua ser-*
 uitas. *uitus.*
 quidem est potissimum: aut si cui præterea seruituri
 sunt, vita tum val. de, tum longæ potius, quam pecu-
 nijs honoribusque vanis indulgeant. Concordes ergo
 sumus. Sed nunquid vel domos fundabunt temere, vel

infaustas habitabunt? Vbi contagiosa quadam calamitas aedificij ferme sic insicit habitantem, vt venenosus pestilentia vapor etiam ad biennium in pariete seruatus. Qualis etiam ex epidemia latens in veste, diu postea vtentem insicit incautum atque perdit. At postquam hic in vestium incidimus mentionem, prohibebisne, pie pater, in veste consicienda, vel primum induenda spiraculum Veneris diligenter aucupari, quo quasi Venerea facta vestis, similiter prospera quadam corpus & spiritum afficiat qualitate? Nonne

Pelles vulpinae
Medici vestiant,
agninas vero probant.

Vestes infectas
vtentem posse insicere.

Medici vetant vulpium pelles, agninas probant? Non aliter forte sidus in dies quasi nascentes vestes afficit quam semel ab initio natas. Vestes quidem & cetera artis opera certam a sydere qualitatem accipere Thomas Aquinas in libro de Fato confirmat. Tu igitur affirmabis. Infectas vero vestes vtentem insicere, etiam testis est scabies atque lepra. Denique si populi vicia consulis (vt opinor) ista permittes. Atque ego permissione tua consulam obseruanda. Sin autem eiusmodi moribunda vita curam non improbas quidem, sed negligendam mones: ego quidem negligo, melioris vita fiducia fretus, ceterisque similiter consulo faciendum.

Vale.

F I N I S.

